

Bor.

342

2

Box 342 2

45

RESPONSIO
CIVITATIS
GEDANENSIS

W

AD SCRIPTUM
QUOD CIRCA IRRUPTIONEM
MILITUM EXERCITUS
REGNI POLONIÆ,

IN
BONA ISTIUS CIVITATIS
PATRIMONIALIA,
Sub Manifesti forma

nomine

ILLUSTRISSIMI DOMINI

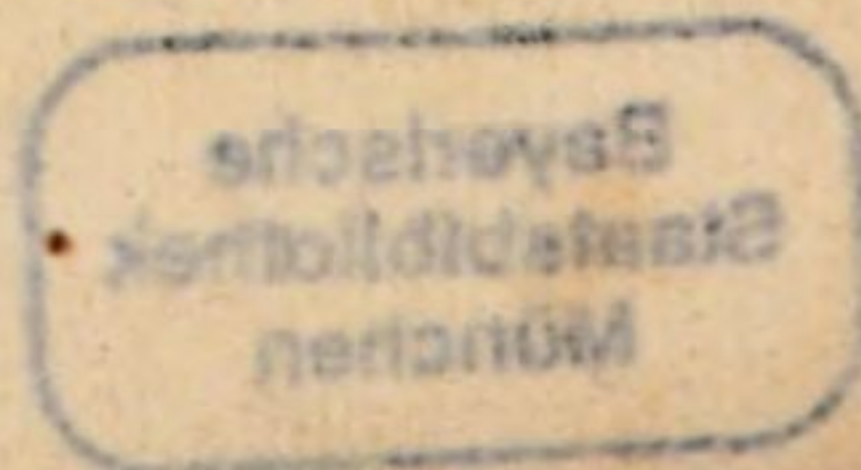
DN. JACOBI SIGISMUNDI RYBINSKI,

Regni Venatoris & Generalis Locum-tenentis

prodiit.

ANNO M DCC XII.

323

Bor. 342 *ℓ*

LUCANUS

Lib. IX. v. 385.

D*Urum iter ad Leges Patriæq;
ruentis Amorem.*

B S B
MÜNCHEN

Bayerische
Staatsbibliothek
München

07/92/852

Uniuersis & singulis, cuiuscunque
Statûs, Dignitatis atq; Conditionis,
obsequiorum, officiorum & amicitiae
debitâ testatione præmissâ, Notum facimus
Nos Præ Consules, Consules,
Scabini, Centumviri, totaq;
Communitas Civitatis Geda-
nensis.

Eodem prorsus tempore, quo tur-
mas aliquot Polonici exercitus die 29.
Mensis præteriti Octobris in prædia no-
stra patrimonialia inopinatò irruptio-
nem fecisse nobis nunciabatur, ad ma-
nus nostras venit Exemplum Scripti,
privatis literis Illustrissimi Dn. JACOBI
SIGISMUNDI RYBINSKI, Regni
Poloniæ Venatoris atq; Generalis Lo-
cum tenentis, huc transmissum, quo Ille prædictæ militaris
invasionis rationes exponere & fulcire allaborat. Quod in
vernaculâ suâ atqve ex eadem latine redditum fideliter sisti-
mus. [No. 1.] Boni ominis loco reputassemus, quod scripti Au-
tor

No. 1.

tor initio statim agnoverit, excusatione indignisse suam, ut fatetur, *privati Officialis*, per Literas Universales Manifestationem, cum sperare licuisset in cæteris quoq; veritatis & æquitatis parem inventum iri respectum. Sed quicquid subsequitur optima hæc principia, à verecundiæ legibus nimis alienum, docuit, non esse falsa, quæ de iis, quibus illius fines transilire semel placuit, proverbium monet. Frustra est inanum vocabulorum cortice involvere inconsideratius facta, & cum patrata sunt, ne in malam partem accipiantur, speciosâ modestiâ rogare. Cujus generis esse, quæ de milite Reipublicæ in hanc Provinciam Prussiæ eâ inconsultâ sæpius hucusq; introducto allegantur, quis non videt? Ea licet si alios antea magis ac nos affecerint, tamen nulli dubitamus, quin amantes Patriæ cives & sua qui bona nōrunt, ostensuri sint commodo tempore, non excidisse suis animis, quæ in Generalibus Provinciæ hujus Conventibus contra militares incursiones & licentiosos ausus toties totiesq; graviter sunt sancita. Neque enim expedit permittere, ut Fratribus fratres, quibus in eos nullum imperium est, onus imponant, quod apud Ipsos Serenissimos Poloniarum Reges, Dominos Suos, sedulo semper deprecati sunt Majores nostri. Exemplo, si opus foret, esse possent, quæ ex innumeris studio omissis paucula sub [No. 2—18.] adducta exhibemus. Certè facilitatem atq; liberalitatem, quam in hac Provincia se reperisse gloriatur Illustrissimus Regni Venator, utrum de eâ prædicasse reverentiùs, quàm eidem exprobrasse fortiùs censendus sit, respondebunt rerum gestarum gnari, suisq; damnis edocti, quanto intervallo à blandis, quæ nunc leguntur, vocibus *fili ac servi*, non ita pridem distiterint rigidæ manus militis, qui in Regiis, in Ecclesiasticis, in equestribus & civilibus fundis, ut leniter scribamus, *Dominorum* instar sese gessit. Illi autem ipsi, qui hanc tragoediam nobis adornarunt, in se descen-

descendentes, diffiteri vix poterunt, sui causa potissimum promulganda & edenda fuisse, quæ à Serenissimo Rege ac Domino nostro Mariæburgensi Civitati Anno 1710. præstita [No. 19.] & à Conventu Generali harum Terrarum hoc An. 1712 No. 19. adversus militares oppressiones extorsionesq; declarata sunt, [No. 20.] quæque Celsissimus quondam Princeps Episcopus Varmienfis b. m. *Zaluski Tomo 3. Epistolarum suarum* p. 871. notata protulit.

Verum & ista, & quibus Civitas hæc Gedanensis partis, quam adversa experitur, scripto satis calumniosè gravatur, nullo alio fundamento niti commonstrabimus, nisi quod ignorantia Status Provinciæ Prussiæ, cujus membrum hæc Civitas est, vel etiam utriq; invidentium malevolentia suppeditavit.

Non arbitramur repertum iri, qui Pruthenos Polonorum armis subactos belli jure à Regno Poloniæ teneri somniant, quibusq; An. 1574. Cracoviæ circa Coronationem D. Regis Henrici per Consiliarios Provinciæ Prussiæ germanâ priscæ ætatis sinceritate exemptum esse hunc errorem Recessus illorum temporum referunt. Publici nimis sunt Annales, qui evincunt hanc, in qua degimus, Prussiam, olim sub Potestate Crucigerorum Equitum à Poloniâ ejusq; communione distinctam Provinciam extitisse, & posteaquam horum Dominorum intolerabili Sævitiâ stimulante atq; superiorum, qui sæpius frustra requisiti erant, cura & auxilio deficiente, excutiendi jugum necessitas imposita fuit, coeptum consilium junctis viribus feliciter executam esse. Neq; ignotum magis erit, Pruthenos ita nullius jam amplius imperio obnoxios rebus suis commodum existimavisse eam, quam rursus acquisiverant, libertatem Dominorum prioribus meliorum tuitioni submittere, & cui eam præ cæteris crederent aliquot mensibus deliberantes, Serenissimos Poloniæ Reges elegisse

atq; iisdem semet dedidisse. Quæ deditio qualis fuerit, non tantum loquitur *Diploma D. Regis Casimiri IV.* in cuius manus primum fuit facta, quod communiter *Incorporationis* vocatur, & aliis Provinciæ Juribus, quibus typographi collectorisve incuria municipalium titulum præfixit, cum fundamentalia convenientius appellasset, insertum est; verum etiam ipsa cuiusvis sana ratio suggerit, Pruthenos dum ad Reges & Regnum Poloniæ accedebant, non ad novam servitutem reverti, vel in Scyllam è Charybdi transire, sed libertatum avitarum usum restaurare, conservare & augere voluisse. Altememoratus Divus Rex Casimirus pro se & Successoribus suis pollicitus erat, *quod Terras, Cives & Incolas Prussiæ in juribus, libertatibus, literis, Privilegiis & immunitatibus, quæ à Principibus spiritualibus & secularibus obtinebant, conservare, fovere, defendere, nec unquam ea violare, aut, sicuti verba sonant, prævaricari &c. vellet.* Prutheni vicissim peculiare Senatores, Officiales, peculiareq; sigillum & juramentum ad Corpus, cui inferendi erant, afferentes *jura sua sibi semper salva* expresse sunt stipulati. Quod subinde Status & Ordines Prussiæ non obscure inculcasse, ea quæ ex scripto ipsorum nomine An. 1574. publicè exhibito excerpta jungimus inter alia **No. 21.** probabunt. [No. 21.] Ad præsentem scopum nostrum sufficiet ex Juribus illis ea saltem adumbrasse, quæ Documento erunt, quâ ratione fas sit procedere in negotiis Provinciæ Prussiæ, quæ alicujus momenti sunt atque contributiones publicas afficiunt.

Varia Prussis à primo illico Crucigerorum in eos suscepto imperio indulta fuisse, quibus Jura Regiminis cum iisdem communicata sunt, si ex nulla re alia, quod tamen docere in pro-

proclivi foret, certe *ex Privilegio Culmensi Anni 1233.* patet. Imprimis sub Magistro Generali Ordinis Teutonici, Michaelē à Sterrenberg, qui Culinae Magister vulgò Kuchmeister audiebat, Anno 1413. *Consilium publicum Provinciae Prussiae* selectis Consiliariis ex Equestri & Civili Ordine institutum est, inter quos hæc etiam Gedanensis Civitas locum habuit, sine quorum placito & consensu integrum esse non debuit Magistris Ordinis, quicquam in gravioribus causis sancire, leges condere aut exactiones operasq; publicas imponere. Cujus consilii conservatio, personis saltem immutatis, Civitatis autem Gedanensis priori jure circa illud relicto, deinceps Anno scilicet 1430. tempore Magistri Generalis Pauli Bellizeri de Rusdorff solenni Elbingensis Conventus Statuto confirmata est. Atque huic suæ libertatis tanto stabilimento adeò pertinaciter inhæserē Prutheni, ut constet non modo ea, quæ à Magistro Ordinis sine totius ita compositi consilii Consensu gesta vel pacta fuerant, irrita reddita esse, sed præcipuam etiam ab Ordine Teutonico definiendi causam accepisse Pruthenos, cum iste An. 1439. solus atq; non adhibitis, quos adhibere vi superius dictorum oportuisset Consiliariis, Causas Provinciae determinandi facultatem usurpasset. Hæc Jura testimonio fide dignissimorum Historicorum fulta, cum ante suam ad Regnum Poloniae accessionem habuerit Prussia, quis negaverit ad ea pertinere, quæ circa hanc accessionem generali Jurium Suorum reservatione sibi salva stipulata est, quæq; salva fore Suo & Successorum Regum Poloniae nomine Anno 1454. D. Rex Casimirus IV. ut modo indicavimus, promisit? Immo verò ut luculentius hanc, de qua agitur, prærogativam per Conjunctionem cum Regno non absorbendam exprimeret, speciatim Diplomate Suo cavet idem D. Casimirus, *se causas notabiles,*

quæ

qua Terras Prussiae attingerent, cum communi Consiliariorum Spiritualium & secularium Nobilium & Civitatum Majorum Terrarum praedictarum consilio terminaturum, tractaturum & definiturum esse. Eum etiam in finem eodem anno regimen hujus Provinciae Prussiae in eum ordinem redegit, ut certis, licet nonnihil ab institutione Crucigerorum diversis Consiliariis, inter quos tunc ut antea Gedanensis Civitas mansit, idem committeret.

No. 22. [vid. No. 22.] Verum equidem est, subsequentibus temporibus aliquam iterum contigisse mutationem: sed illa uti in Gubernatore Episcopis, Palatinis, Succamerariis, & quibusdam Civitatibus, quorum pars abrogata, pars vel noviter addita, vel in locum aliorum suffecta fuit, solum substitit, ita essentiam ipsius Senatus Prussiae & necessariam ejus in rebus Provinciae consultationem, atque consensionem nullatenus imminuit, neque Civitatem Gedanensem, quae ab initio inter Consiliarios fuerat, exclusit. Prouti id, quae à dictis temporibus ad praesentia usque rite & legitime gesta sunt, & Regiae etiam ad Conventus Prussiae vocatoriae literae testantur. Inde est, quod ea sola, quae *Senatus Prutheni*, sive ut aliquando melioris à Regni Senatu distinctionis gratia vocari maluit, *Consiliarium Prussiae* scitu & placito recepta sunt, Prussiae incolas obligare possunt, comitiorum Regni Statutis non prius obnoxios, quam cum in Conventibus generalibus harum Terrarum ad commendationem plerumque Regiorum Nuntiorum eam ob causam mitti solitorum, spontaneo tamen motu, unanimis assensus sua fecit. Posset forte aliquibus subnasci contra ista scrupulus, quod prisco more, quo negotia Provinciae hujus in Provincia hac solummodo, & per ipsos saepe Reges tractabantur, minus religiosè servato, jam

jam à temporibus D. Sigismundi Augusti quidam ex Con-
siliariis Prusiae Senatum Regni frequentare coeperint, atque ex
Conventibus generalibus hujus Provinciae Nuncii cum instru-
ctionibus ad Comitata Regni expediri etiamnum soleant. Sed
neminem ista turbabunt, qui simul consideraverit non modo ex
Prusiae Consiliariis *Succamerarios atq; Civitates Majores*
Regni Senatum non ingredi, verum etiam eos, qui ibidem
comparent, de *rebus Regni* praecipue suffragia ferre, non item
de *Negotiis Provinciae* hujus, in quibus quicquam tunc tem-
poris definiendi potestatem adeo nullam habent, ut ipsorum
Nuntiorum, qui ex Conventibus generalibus Prusiae ad
Comitata Regni ablegantur, facultas alia non sit, quam ut
inde omnia & singula, quae ad Provinciam suam spectant,
ad Fratres, ut dici solet, in Provinciam referant, instructio-
nibus ad id plerumq; expresse *sub fide, honore & conscientia*
obstricti. Hujus Juris & observantiae tantoperè majores nostri
& qui nobiscum adhuc vivunt, tenaces fuerunt, ut primae
dignationis viri ex Prussia saepe publicè sint profesii, *quod*
vita citius discrimen subire, quam polonicis constitutio-
nibus se submittere mallerent. Immo ne ulla ad pessundan-
dam Patriae libertatem ansa tenuibus licet initiis daretur, neq;
Conventus antecomitiales cum post comitialibus in Prussia
confundi voluerunt, neq; intermiserunt obviam ire praeju-
dicio, quoties accidit, ut Statibus & Ordinibus Prusiae Con-
ventus Generales literis Regiis *non ad decernendas, sed ad*
eas, quae decretae in Regno jam erant executioni mandan-
das contributiones fortè Cancellariae errore indicerentur.
Singularius autem illa adstruunt, quae contra *Constitutiones*
Comitiorum Regni in Pruthenos sine Pruthenis quidpiam

decernentes, vel in ipsa Reipubl. facie, quod etiam à Secretariis Civitatum Majorum ante aliquot Iustra factum legitur, illicò auditæ sunt protestationes, vel brevi post atq; in Conventibus ipsis Generalibus Prusfiæ sub Sigillo totius Provinciæ prodierunt, Manifestationes, Lauda & alia remedia. Exhibet eorum aliquot epistola quæ sub nomine *Generosi Lipinski* nuper prodiit, à quibus dissimilia non sunt, quæ **N. 23-35.** [No. 23-35.] subnectimus. Patuit ita quam fragile sit ex argumentis, quibus in nos insurgit *Illustrissimus Rybinscius*, palmarium à *Comitialibus* vel aliis *Regni Sancitis* solummodo mutuatum.

Ostendendum est, non habere vim majorem, quæ *de Tribunalitiis* porrò *Decretis Declarationibusque* immiscuit. Hoc ut exequamur quàm brevissimè, in memoriam revocanda sunt, quæ de Provinciæ Prusfiæ singularibus prærogativis edisseruimus, & præcipuè, quæ ad *Causas notabiles* pertinent, utpotè ex quibus sua sponte fluit, Pruthenos in *judicialibus* pariter Negotiis extra patriam suam protrahendos non esse. Neq; protracti fuerunt olim, cùm vel Gedanenenses causas non esse in Polonia decidendas, aliquando **No. 36.** D. Rex Sigismundus I. declaraverit. [No. 36.] Sed etiam si partim *provocatio ad Aulam Regiam* à foris Prusfiæ jam invaluerit, partim sub finem Seculi XVI. Pruthena Nobilitas sua sponte in *Tribunali Regni* forum agnoverit, & reservato sibi ad Judicia Aulica regressu receperit, subsequentibus temporibus, ceu publicorum actorum recessus perhibent, facti pœnitentiam non raro præ se ferens; tamen nihil indè ad Civitates Prusfiæ damni aut præjudicii diffundi potuit. Nam illæ ab initio statim istiusmodi conatibus Nobilitatis sedulò contradixe-

dixerunt, suiq; juris & fori indemnitati solenni manifestatione sub publico Statuum & Ordinum Prusiae Sigillò consuluerunt.

[No. 37. 38.] Istius rei *quòd nempe Civitates Prussiae et earum* N. 37. 38.

Magistratus alibi quàm in judiciis Regiis, Aulicis, utq; vocantur, Post Curialibus, Relationum vel Assessorialibus nullum forum habeant, præcipua argumenta per indiculum quasi [No. 39.] exhibemus. Inter quæ nonnulla deprehenden-

No. 39.

tur, immunitatem à foro Tribunalitio etiam in *ipsis Fiscis prætensionibus* dilucidè probantia: Ut tamen, in quo cardo ejus, quod demonstrandum suscepimus, negotii, verti videtur, adhuc planius ob oculos ponatur ambigentibus, alia superaddimus [No. 40. 59.] quæ docebunt, *controversias Civitati-* N. 40. 59.

bus Prussiae vel integræ etiam Provinciae aut Administris & Incolis ejus ratione Contributionum publicarum quarumcunq; motas, Radomiensis vel alterius alicujus Tribunalis Regni cognitioni aut decisioni non subesse, neq; solitam esse provinciam pati, ut eò trahantur.

Hoc altero scripti in nostram injuriam concinnati nervo succiso, nihil putamus jam superesse, quod produci in medium queat ad defendendam contributionis exactionem à Pruthenis, quæ vel in Regni solius placitis, Prusiae legitimo consensu destitutis, vel in tribunalitiis atq; similibus extra Regium forum prolatis decretis prætextum collocat. Nec tamen ideò suspicionibus, quod faciunt malècupientes, oneranda est Provincia Prusiae, ac si suis, quibus eam gaudere certum est; privilegiis, abuti eum in finem cuperet, aut abuteretur, ut ab omni prorsus subsidio in communis corporis h. e. Reipubl. Salutem pro virili conferendo semet eximat. Id enim tantum abest, ut verisimile reddi queat, ut potius,

etiamsi inclytum Regnum Poloniæ ad tuendam Prusiam fortiori vinculo, quam hæc ad illius defensionem, obligatum fit, superiùs memorato *Incorporationis diplomate* inter alia disertè suffragante; nihilominus, quo zelo, quibusque Sumptibus Prutheni necessitates Polonorum juverint, omnium temporum monumenta atque publica ratiocinia, si evolvantur, doceant. Quippe quod non modò ad ipsam Prusiam, circa prima initia suæ cum Polonia conjunctionis in istâ compage tuendam, à Prusiâ potissimi & immensi sumptus profecti sint, verùm deinceps etiam, ut Regni emolumenta promoverent, non exiles districtus à se quodammodo separari Prutheni permiserint, imo ad tuendas vindicandasq; longiùs disstas Regni Provincias, pecuniæ magnam vim profuderint.

Quæ sicuti in universum de Prusiâ sunt asserenda, adeoq; & Gedanensi Civitati communia, ita de hâc speciatim vera esse si quis est qui controvertit, tum ea, quæ à Gedanensibus ad Prusiam à Milite Ordinis Teutonici liberandam, eoque pacto apud Regnum conservandam congesta sunt, reputet, tum, si obsoletiora hæc fortè creduntur, scire lubeat, quòd Gedanensis Civitas sola sæpè majoribus Summis necessitates publicas elevaverit, quàm conjunctim sumpti universi tres Palatinatus Prusiæ. Ne fastidium moveamus propria extollendo, ad ea, quæ sub titulo: *Inclytæ Poloniarum Reipublicæ Civitati Gedanensi æquioris* ante aliquot annos typis vulgata, in multorum manibus sunt, harum rerum curiosos remittimus. Constabit ex plurimis, quæ documentorum irrefragabilium auctoritate tuta ibidem deprehendentur, quantus fuerit in bellis præteriti seculi imprimis usus facultatum Civitatis Gedanensis. Quarum equidem compensatio quædam promissa expressis Millionibus legetur, sed proh dolor! adhuc ab inclytâ Republicâ expectatur, usuris, quas
Credi-

Creditoribus suis eo nomine solvendas habet Civitas, in immensum crescentibus. Interim tamen reticendum haud est, quod in iisdem, quas modò memoravimus, paginis extat, Regum & Regni Poloniæ eam antehac fuisse æquanimi-
tatem, & sollicitudinem, *ut interbelli turbas Civitati Gedanensi quasvis Contributiones remittendas duxerint*: Exemplo antiquiorum temporum, quibus in ipsâ pace etiam Accisæ ab omnibus reliquis solutæ, Civitati huic, ut suam securitatem novis operibus augeret, donatæ sunt. Dolendum est itaque summopere nunc tantis id agi nisibus, ut sepositâ anteriorum Civitatis Gedanensis meritorum recordatione, & neglectâ, quam laudavimus, Regiâ providentiâ, quæ hisce proximis annis, toto fermè Orbe sciente, fecimus aut passi sumus, quousque hoc in potestate est malevolorum, oblitterentur imò pessimè proscindantur.

Cui, obsecramus, bono conglomerata sunt, quæ opprobriis in nos & censuris implent alteram manum legentis, ad quod respondemus scriptum? Non capimus certè, quæ de *primogeniturâ per Rempublicam*, ut hoc vocabulum sequamur, *creatâ*, nobis objici videmus. Vix est ut *primogenitæ* respectum aut prærogativam Civitati huic conciliare voluisse credatur istorum inventor, qui totis lacertis pugnat, ut non postremum locum sed nullum prorsus inter *filios fratresque unius Reipublicæ* imposterum occupemus. Quod si originis nostræ, quam sub *derivationis naturalis* voce fortè complexus est, admonere nos in animo habuit, sciat, potuisse se defungi hâc operâ erga eos, qui suæ originis sui que status aded non sunt immemores, & quod eos pudeat non inveniunt, ut hortari audeant quemvis aliena inutilius scrutantem, proprios in sinus intueri, & quæ gentis suæ jecisse initia inglorium non est, rectis virtutibus propagare studeat.

Ab Historicorum haut paucis explosa sunt commenta, quæ Civitatis hujus natales à Polonis derivant. Nos *Reipublicæ Polonæ* dignitatem, omni quo decet cultu prosequimur. Sed *Dominam agnoscere Jurium Fundi & Patrimonii nostri* salvâ conscientia non possumus, qui *unicum in terris Dominum habemus Serenissimum Regem Poloniæ*, quibusque à primo, cui nos subdidimus Poloniarum Rege injectum est, *præter Reges Poloniæ perpetuis temporibus neminem pro Domino reputare, nisi illis, nemini obedire*, quosque solos idcirco homagii sacramento veneramur. Membra sumus unius corporis, in quo ea, quæ nobiscum illud constituunt, suo quæque loco & honore digna sunt, sine imperio alterutrius in alterutrum, quod in singula & universa non nisi *Capiti h. e. iisdem Serenissimis Poloniæ Regibus* competit. Unitus est cum inclytâ Republicâ Polonâ *Magnus Ducatus Lithuaniae*, sed non arbitramur, quod propterea illam *Dominam* salutet. Quare ergo de *Prussia Prusisæque Civitatibus* aliter ferenda est sententia?

Tituli atque encomia exprobrantur Civitati huic, quæ ab iis, quos ægrè illa habent, cum illorum propria non sint, nunquam expectavit, neque his diebus demum excogitata sunt. Constant eadem Serenissimorum Regum Poloniæ & aliorum Principum atque Summorum in Republicâ virorum testimoniis, quibus Civitati huic multò potiora, quàm quæ nunc carpuntur, tributa sunt, quorum catalogum ne ipsi texamus, decori leges impediunt. Sufficit tot scriptis consignatam inveniri eorum memoriam, qui quantum momenti in hac Civitate ejusque adversus osorum technas conserva-
tione

tione fitum sit, dignoscentes, eam Regibus & Reipublicæ Polonæ singulari cum ardore commendarunt.

Fatemur *prærogativarum & Privilegiorum*, quæ ad Regnum quondam attulit, jam antea *jurium* quæ vocantur *Status*, compos hæc Civitas, confirmationem & aliorum etiam aliquot collationem, à *Serenissimis Polonia Regibus* profectam fuisse: Sed quemadmodum hoc ipsum argumento est, fidelitate & meritis aliis *Gedanensis Civitatis* benignitatem & munificentiam Regiam fuisse provocatam, ita non recordamur, ullum novum jus à *Republica* Civitati huic fuisse tributum, quæ etiam ab istâ *Jurium & Privilegiorum* suorum confirmationem petere vel impetrare nunquam solita est.

Pergant jam erubescere, qui causæ suæ patrociniū quærere pergentes, dissimulare non possunt, *Jura Incorporationis & alia Privilegia* esse, quibus prætensiones eorum enervamus. Inopinatum omnino est, jura *Prutenis* communia, qualia sunt quæ *Incorporationis* vocantur, nullo pretio haberi ab iis, qui ex *Prusici Indigenis* sunt, neque considerari incolumitatem, quam in aliis labefactare conantur, particulam insignem esse suæ, eodem casu ruituræ.

Cæterum hæc Civitas, quantum nunc oppresiones, quibus immergitur, iniquas putat, & quantopere de Jurisdictionis in se incompetenter extensæ malis queritur, tantum aversatur opprimendi alios consilium, tantopere suæ jurisdictionis terminis contenta, in alienam violentas manus injicere DEO & Conscientia teste, nunquam voluit. Tribuit suum cuique, ut idem sibi præstetur, à quocunque justè desiderat. Quæ à *Civibus & incolis* in hac difficillimâ temporum conversione accipit subsidia, jure, quod ante multa secula exercuit, quodque nec infimis communitatibus denegatur, optimo

optimo exigit. Nemini illa gravia sunt aut incumbunt conferenda, qui Civium beneficiis per indulgentiam Civitatis frui non affectat.

Munimenta Civitatis cuiuspiam, qui amici nomen non seposuit, invisa fore hactenus haut suspicabamur. Adversus exercitum Polonum, vel ejus partem illis opus fore, nec credidimus, nec credemus, adeoq; illorum ostentatione, vice stipendii à Milite Regni prætensi, nunquam minas intendimus.

Quid de obligatione bonorum Civitatum Majorum Prusiae respectu exercitus Reipublicae sentiendum sit, pro nobis dicet *Instructio à Consiliariis & ex equestri Ordine congregatis Thorunii die duodecima Novembris Anno 1702. ad Sacram Regiam Majestatem Legato Celsissimo Principi Episcopo Varmiensi Andreae Chrysostomo Zaluski b. m. data*, quam ipsemet Epistolarum suarum Tomo tertio communicavit, quæque non minus ac Oratio Ejusdem die 24. Novembris dicto anno ad Sacram Regiam Majestatem Thorunii publico Provinciae nomine habita, lectu dignissima est, quâ *Civitatum omnium præcipuè Majorum bona ob omni exactione militari, etiam proprii Reipublicae militis, solenni legum auxilio, libera esse*, totidem verbis pronunciantur. Ut taceamus *bona patrimonialia Civitatis hujus*, jam ante junctionem cum Regno ad eam pertinuisse, & non modo circa receptum Serenissimorum Regum Poloniae imperium penes libertates suas conservata ac quodammodo Civitati denuò asserta esse, verum etiam *Serenissimi Regis & Domini Nostri Clementissimi* nunc, & quod Deus faxit, diutissimè feliciter regnan-

regnantis *solenni diplomate*, cui Regni majus Sigillum suppressum est, [N. 60.] peculiaribusq; protectionis seu *Salvaguardiæ* No. 60. atq; aliis literis [No. 61. 62.] pristinae securitati confirmata esse. N. 61-62.

Obtentui sumitur *assignatio* quam *Thesaurus* Regni militibus Reipublicæ in hanc Provinciam tradidisse fertur. Sed quemadmodum illam ignorare possumus, ita quousque *Illustrissimis Regni Thesaurariis* in hanc Provinciam aliquid *assignare* liceat, Statuum ejus & Ordinum sententiâ An. 1661, Nuntiorum ad Comitia Regni Instructioni insertâ & Laudo An. 1667. [No. 63.] quam nostris verbis commonefacere malumus. Quin imo ex præmissis & fusiùs deductis abundè liquet, præsentibus militum postulatis, si nihil aliud id saltem obstare, *quod probari nequeat superesse ullam contributionem, quæ in illorum aut Reipublicæ usus legitimo Conventuum Generalium hujus Provinciæ placito decretæ fuerint, & ad quas ided hæc Gedanensis Civitas stringi jure debeat.* Nam quæ *privato ausu* ab aliis *extra ejusmodi Generales Conventus Provinciæ* suscepta aut etiam per vim extorta sunt, nobis invitis, & summâ in contrarium ratione nixis, legem figere posse, quis rerum prudens censor existimabit?

No. 63.

Absit ut â famâ & gloriâ *inclyti Regni exercitus* & tot in eo magnorum Heroum quicquam detractum cupiamus, utve eorum, qui *sanguine quæsita stipendia* debent, nec solverunt, partes in nos recipiamus. Fato adscribimus, & divinæ, quam omnium peccata meruerant, iræ, quod militis Poloni virtus cohibere hostilem potentiam, inter hos belli turbines, ex voto non potuerit, quodque pauca admodum loca in toto Regno suis aded

C

tuta

tuta fuerint munitionibus, ut occupare ea inimicus exercitus sit prohibitus, si sola *Gedanensis Civitatis mœnia* Divini Numinis favore tecta, & nostris, quæ necessitatum pondera svaserunt, consiliis & actionibus constanter libera excipere placeat. Quantis verò sumptibus ista libertas huic Civitati constiterit, & si cum cæteris illa procidisset, utrum eo loco, quo per Dei gratiam nunc sunt, ac meliores reddi poterunt, Reipublicæ rationes futuræ essent, quilibet assequetur.

Indulgeat ergo nobis, quæsumus, inclytus Regni exercitus hanc grati animi sui unicam tesseram, atque agnoscat, pluribus numerique vix credendi millionibus Uncialium opus fuisse, ut *Gedanensis Civitas*, nemine hominum juvante, eluctaretur gravissimis, quibus aliquoties circumsepta erat, periculis, quæ etiam *ejus aris solutione* redimere coacta est, *quod olim sua sponsione & evictione Respublica in se receperat*. Quæ omnia cum nullo discrimine, quantumcunque aliis incubuit, si rectè æstimentur, conferenda veniunt.

Nondum ullam tantarum impensarum in præsidarium nostrum militem, in portus Civitatis commoditatem, in securum eorum omnium, qui minus alibi tuti, intra *Gedanenses* parietes personarum atq; facultatum suarum securum refugium indepti sunt, collocandarum restitutionem poposcimus. Haut ignari calamitatum, quarum ferax est seculum præsens, parati potius fuimus ad easdem pro nostrarum virium modulo frangendas.

Appellamus omnes, quibus cognitum est quid gestum sit in *Conventibus* hujus *Provinciae*, quique sinceri testes nudæ veritatis esse gestiunt. Non culpâ Civitatis *Gedanensis* evanuit *Conventus Generalis Prussiæ* ante biennium in hac vicinia & postmodum intra ipsam Civitatem celebratus, neq; per illam caruerunt publicæ necessitates ope, quam obtuleramus

ramus ad eum usque *Accisarum* numerum, cui parem nullo tempore, quo nota est Prutenis hæc contributio, Civitates recepere aut præstitere. Qui si admissus fuisset, maximum levamen attulisset. Comperimus nihilominus novos strui cuniculos passimque spargi quod Civitas Gedanensis *invalidorum & ruptorum aliquoties Conventuum Prusiae* sit fautrix atque perfectrix. Dicuntur addi alia, quæ honestorum virorum famam minuunt, sive eos quos effecti vitii participes reddunt, sive fictionum vitiosos autores respiciant. Forte non esset quod reponeremus, nisi quod reponi solet inconsultis sermonibus, præsertim posteaquam initio statim solennis Protestatio & varia hujus atque reliquarum Civitatum Scripta, si urgebimur, non sine aliorum confusione publicanda, obicem posuerunt: Verum liceat rogare, nobis ut concedatur, quod negari circa veritatem facti dignoscendam nemini solet nec potest. Scilicet non præsumitur istius indolis negotium nisi ex conjecturis secundum rerum moralium conditionem evidentibus. Quis autem eâ ratione convincetur a Civitate hæc impendi operam, ut cardines ipsa evellat suæ libertatis, ut occasione, quæ sibi merito est præcipua, excidens, solutæ juribus libidini relinquatur: Attamen hoc esset quod promotum ivisset, si Conventuum infelix exitus ab ipsa hucusque pependisset.

In responsionis hujus nostræ primis lineis recensuimus, quâ solertiâ majores nostri Conventuum Prusiae natales & progressus foverint. Quæ hæc ætate nos ut eorum prudentiam imitemur stimulare debeant, binis verbis dicemus. Lex est Provinciæ ut priusquam *novæ contributiones* instituantur, earum quæ *exactæ ultimum* fuerunt publico examini submittatur Calculus. Id, ut alia fileamus, jubent *Lauda Annorum 1672. & 1679.* quæ videre est sub [No. 64. 65.]

N. 64-65.

Præterea *Conventuum Generalium* hæc est utilitas, ut si adversus Jura Provinciæ aliquod irrepsit præjudicium, publicè exponi & publica medela efflagitari, atque si aliâ, quam Sacræ Regiæ Majestatis autoritate corrigi vel tolli non posse credatur, hæc quoque per *Nuntios à Statibus & Ordinibus Terrarum Prussiæ in Conventu istiusmodi Generali electos*, ex præscripto instructionis, quæ Sigillo Provinciæ roboratur, debitè sollicitari possit. Quæ omnia cum obtineri nequeant sine generalium Provinciæ Conventuum successu, vel Davus discernet, *opprimentisne an oppressi* intersit magis eosdem interverti. Arbitramur insuper nec aliis ignotas esse, quæ subinde ad nos permearunt jactantium voces, *eum Conventum Generalem, qui novissimè Gedani agebatur ex ratione Status debuisse reddi irritum*, imò id *agendum fore ne ulli amplius in hac Provincia Conventus subsistant*.

Eant nunc & Civitatem hanc Gedanensem ream dicant, quod stipendiis careat miles Regni, cum quæ jure à Civitate exigere idem possit, nulla doceantur, cum quæ spontè obtuleramus, contemptim neglecta sint & legitima in futurum media industriose præscindantur.

Non est quod *abruptæ Contumaciæ* ignominiâ notetur sollicitudo, quâ *deforme obsequium* vitamus. Caveant modo, qui nobis insultant, ne *deformiter obsecati* dici possint, mandatis quæ prætexunt, quibus *Regiæ autoritati* atque Juris dictamini congrua obsequia tantopere lædunt, ut ultra quam ipsa, cui innituntur tribunalitia declaratio concedit, potestatem sibi arrogant. Eam enim introspicienti
liquebit

liquebit executionem lati contra hanc Civitatem incompetentis Decreti, exercitui Regni vel ejus parti alicui, minimè omnium esse commissam.

Supervacuum ergo fuit acuere *cognata arma* in territorium Gedanense, quod tunc quidem, cum adversus varii generis mala defendendum erat, iis opus habere videbatur, nunc autem eò iniquius iisdem infestatur, quò alienius est à veræ laudis studio *exprobrari*, ut fit, calamitates per eos, qui *avertere* intermiserant. Favebit, confidimus toti, vindicis Dei digitus, & quam reluctantes arripere coacti sumus defensionem, ulterius felicissimo exitu beabit. Eum ut assequamur utq; ab *hostili hospite* Civitatis singulos pagos repurgemus, nihil intactum relinquere constituimus, à sanguine, ad quem effundendum adigimur, planè immunes & de illatâ contumeliâ violatoq; in immensum jure nostro, de cædibus, rapinis, abactis hominibus atque pecudibus, aliisque damnis quibusvis & sævissimis facinoribus satisfactionem plenissimam modis omnibus efficacissimis profecuturi. Quo nomine coram Orbe universo protestamur.

Ast non *nostra* saltem *causa* agitur, non *Gedanensis* solummodo *territorii*, & qui illud inhabitant colonorum, ob oculos habenda est ratio. *Supremum Jus Sacræ Regiæ Majestatis* à cujus throno & unicâ jurisdictione avellere nos conantur adversarii nostri, *Regia diplomata* Regni Sigillo munita, quæ vix non proteruntur, & *totius* denique *Provincia Prusiæ communia jura atque parta Majorum sanguine privilegia*, quæ in Nobis & Nostratibus uno ictu quali impetuntur, illa sunt, quæ altiùs ad pectora penetrare æquum est.

Divus Rex Poloniæ Sigismundus I. Pruthenis de oppres-
sione, quam vicini ex Regno fratres inferrent querelas expo-
nentibus consuluisse legitur: *Ne sua sibi eripi paterentur
ipsi: Id enim si fieret, non habituros, quod aliis imputarent.*

Memorabile etiam est iudicium atque monitum quod in
Epistolâ quâdam à *Fabiano Czem* Palatino Mariæb: Viro,
quem avita prosapia & in Patriam hæreditarius amor distinxit,
ad Senatum hujus Civitatis An. 1588. d. 3. April. scriptâ

No. 66. exhibetur [No. 66.] Nec desunt alia remotioris viciniorisq;
ætatis exempla & ad curandum officium incitamenta publicis

N. 67-70. monumentis inserta, quorum aliqua saltem [No. 67 - 70.]
depromemus. Hæc respicere decet, eo, quo vivitur, Seculo,
atq; in hoc malorum sine fine tam atroci cumulo dare ope-
ram, ne turpem tolerantiam demiretur, socordiamve taxet,
quam habituri sumus posteritas.

Neminem de rebus Provinciæ aliquantisper edoctum
fugiet, quos in illâ progressus sumpserint, quæ contra *hanc
Gedanensem Civitatem* primùm exerceri à *Crucigerorum
Ordine* cœperant. Intueantur præsentem hujus Prusiæ
conditionem, quotquot in eâ ad prævidendam futuri tem-
poris fortunam apti sunt, esse autem aptissimos plurimos &
agnoscimus libenter & gratulamur nobis, atque judicent,
an non *in Civitatis Gedanensis conservatione* situm sit
universæ *Pruthenæ libertatis* momentum insigne, aliis
relinquimus dicendum, maximum, posteaquam uti jam in-
nuimus, præter eam, Divino Numine ita permittente, nul-
lam habet hæc Provincia, quæ peregrinum imperium intra
mœnia sua aut recipere hoc bello coacta non fuerit, aut à
simili ærumna adhucdum æquè tuta æstimari queat. Exa-
minent, quid rebus ita positis secuturum esset, si hæc Civi-
tas,

tas, nullo juris & justitiæ respectu habito, ulterius omnibus exueretur mediis, ex quibus ingentes illi sumptus conqui-
rendi sunt in suam tutelam? Fatebuntur dubio procul gra-
viora se ipsos manere, quam quæ nunc sustinent, simul ac
impunè concedetur à Civitate Gedanensi sumere initia exi-
gendi quas *privatorum aliquot arbitrium* definivit con-
tributiones, atque armatâ licentiâ tegere funestissimum pro-
positum, *Conventuum omnium generalium* perimendi sive
necessitatem sive *potestatem*.

Cum itaque de *communi periculo* superando certari
appareat, cum quæ ad destruendam libertatem nostram so-
ciantur manus, *ad pupillam totius Provinciæ* protendan-
tur, quidni speremus, quod sua nostris studia, consilia atque
auxilia candidè & seriò sint juncturi *inclyti Status & Or-
dines harum terrarum*, quò nostris juribus, Privilegiis &
libertatibus salvis, facilius feliciusq; reliqua servari contingat.

A Sacrà inprimis *Regiâ Majestate Domino nostro
Clementissimo* humillimè nobis promittimus, quæcunque
proficisci possunt ab innatâ æquanimitate & supremâ auto-
ritate ad bello civili eripiendas miseras terras, tuendosque
subditos, fidelitate, &, quam in Regii verbi ac juramenti
Sanctimoniâ reponunt, illibatâ fiduciâ commendatissimos.

*Reipublicæ Polonæ Universæ Senatores & Proce-
res utriusq; Ordinis* tantâ consummatissimæ Prudentiæ &
justitiæ famâ coruscant, ut de reverentiâ quâ Eosdem per-
petim suspicimus, remisisse censendi essemus, si dubitare su-
stineremus, quin expensis causæ nostræ superius enumeratis
argumentis, quæcunque violenter adeo adversus nos ausa
accipient indignè latu-
luri suæq; interventionis beneficio præ-
pedi-

pedituri sint, quo minus funesta hæc Scena denuo repetatur & ad tristiore[m] ducatur catastroph[en].

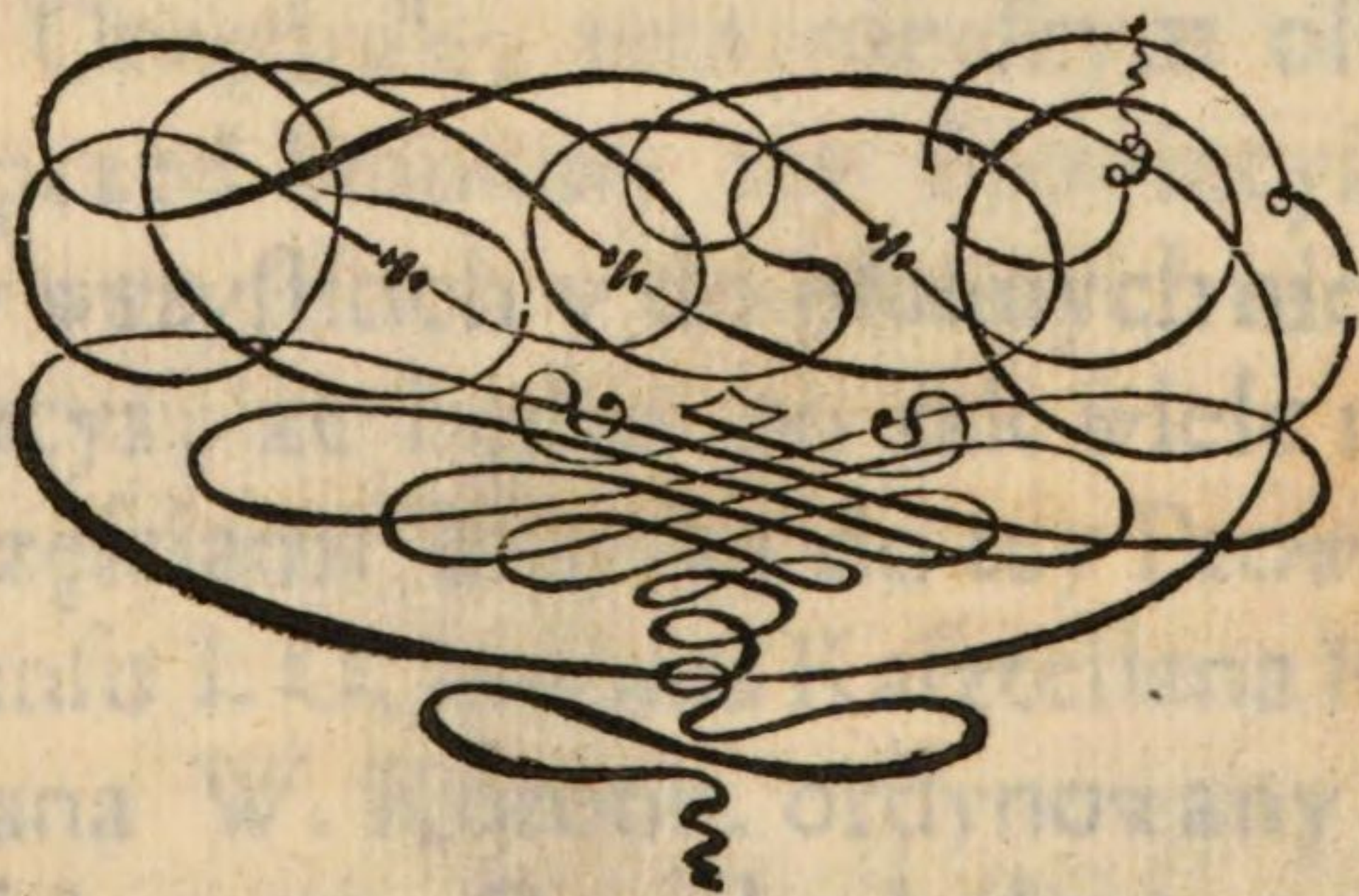
Neque aliud à cæteris quibusvis Regni & annexarum Provinciarum incolis, sago & togâ illustribus, expectare fas est, quam mutuae necessitudinis fructum, benevolamq; opem, quâ dum nostræ libertatis ruinas sufflaminant, suæ firmitatem certiore[m] se habituros esse sine negotio intelligunt. Deum enim testamur cordium exploratorem, quicquid insusurrant qui nova vocabula *dismembrationis* consuunt, nec fuisse nobis animum, nec esse, *sejungendi* nos à corpore, cujus membra nos fecerunt bene deliberatâ & liberrimâ voluntate Majores nostri, *cujusque vinculi asservatio* unicum polare sidus fuit, ad quod periculosissimis in fluctibus, intra hos duodecim annos, nostris unicè remis navigantes respeximus, successu toti Reipublicæ saluberrimo. Neque nunc circa alia desudamus, nisi ut in *hâc carissima compage* persistere nobis liceat, iis Juribus, iis Privilegiis indemnibus, quæ ad illam attulit, quæve sub illa meritis haut vulgaribus acquisivit & possedit hæc Civitas. Quorum neutra cum infringi æqvâ mente fineret infimus quivis in Republicâ, facile est judicium, annon utraque nobis auferre satagentes, singulari quasi contentione aliquâ nobis edicere videantur, quod à *primæ vâ illâ incorporationis Unione* segregatos, & quibus olim ad eam pertracti sumus injuriis retroinductis, ab *Aquila Polonæ alis* ad *antiquæ crucis* meditata[m] relabi nos mallent.

Cordato cuivis, cujuscunque ille telluris sit indigena, quæ dicenda & exponenda impræsentiarum habuimus, procul amore & odio lecturo, nihil erit pronius, quàm segregare in nostris adversariorumq; actionibus, turpia à laudandis, ab iniquis æqua.

Illi

Illi verò inter *exteros*, ad quorum domesticam salutem Civitatis hujus propiùs aliquantulum accedit salus, quorum-que **C**ommoda nobis jacentibus non levem subitura esse casum, notius est quàm ut deduci oporteat, haut dedignabuntur porro nobis adesse istis curis & favoribus, quibus, quod Civitas hæc integritatis suæ magnam partem eousque debeat, meritò fatemur & gratisimi celebramus.

Hanc nobis extortam responsionem publicis atq; authenticis Documentis illustratam, Nos PræConsules, Consules, Scabini, Centumviri totaque Communitas Civitatis Gedanensis, quantum opus fuerit, Remanifestationis loco haberi volumus, eamque Actis quibusvis Castrensibus vel Civilibus, quandocunque videbitur, inferendi facultatem integram nobis omni meliore modo reservamus. Datum in Curiâ Gedanensi die decimâ quartâ Novembris: Anno Millesimo Septingentesimo Duodecimo.

D

LUCANUS

Lib. VII. v. 374.

C*Redite qui nunc est populum,
populumque futurum
Permistas afferre preces. Hæc
libera nasci,
Hæc vult turba mori.*

DOCUMENTA

No. I.

WSzem wobec y kazdemu Zosobna osobliwie Jasniefoswieconym, Jasnief Wielmoznym, Wielmoznym, Ichmciom Panom Senatorom, Urzędnikom, Dignitarzom, Całemu Rycerstwu: Tudzież Przeslachetnym y Sławetnym Magistratom, Miastom *Primæ & Secundæ Classis* Przeswietney Prowinciey Pruskiey, przy Zaleceniu zyczliwych Usług moich do wiadomości donoszę. Niechay nieuraza wysokie Jurisdikcyę, ktorym *de Jure & consuetudine datum, salvis per omnia Furibus Majestatis & Libertatis, Universalę in omnem casum* wydawac, ze partykularny Urzędnik, teraznieyszym oświadcza się Listem; przed Stanamy tey Prowincyi. Niechay nie gorczy wszystkich y do płonnych nie przywodzi Interpretacyi, ze będąc po tak wiele razy z znacznemi częściami Woyska do tey Prowincyi z woli y Ordynansu I. O. ImPana Kasztellana Krakowskiego Hetmana W. Koronn. ordynowany nieogłaszałem wniscia tego. Przychodziłem *tanquam Filius ad Patres, Servus ad Dominam* z zwykłą Submyssją

cum fure pe(endi Krwawych Zastug. Odbierałem tak wiele dobroczynnych Dowodow, z należytym Woyska *etiam in illo turbine rerum* ukontentowaniem. Przyczynę oświadczenia tego abrupta contumacia Miasta Gdanska dała Okazyą przy wniesciu teraznieyszym do tego Manifestu, którym *luci Publicæ, Causas malorum, Convulsiones Legum, Damna emergentia*, Krzywdę Woyska, brevi podac musiałem. Jezelitedy intuitu Przechodu teraznieyszego *per incommoda* kogo disobligowac przyszło, przepraszam kazdego zostawiać wolne dochodzenie szkod u Miasta tego. Juz to od Seymu Lubelskiego az do teraznieyszego szukało Woysko *solita modestia* u miasta tego *deservitam mercedem, in fundamento* tak wielu Kommisii, Deklaracyi Trybunałow Skarbowych, Seymikow, Zjazdow, Uchwał, Liqvidacji, uprosić nigdy co *Furis & æquitatis* było nie mogło. Dziesięć lat przechodzi, iako *dies rogationis* odprawuię, *interposita auctoritate* Przeswietnego Senatu tey Prowincii & *valida persvasione* Wodza swego, znac się do tego niechciało co mercenario należało. Prawami *Incorporationis*, y innemi Przywilejami *Indulgentia* Krolow y Panow składało się, & *ostentatione* Fortyfikacyi swoiey płacą Woyskową comminando. Jakoby Rzecz Pospolita *Domina Furium Fundi & Patrimonii* tegosz Miasta nieznała, y naturalney Deriwacji

riwacii y Primogenitury, hoynoscia swoia kreowa-
ney poiac niemogla. Miało ukontentowania ro-
znemi tytułami & *vana gloria tumet*, iako też an-
temurale Polski, Ozdoba Narodu, utrzymanie cało-
sci naszej. Ktokolwiek zas z Postronnych Woysk
następował, *sine discrimine Inimici & amici, Hospi-
tis & Hostis*, dosyc się hoynie szacowało, y wszyst-
kie *anteacta dolendo & infausto exemplo in ulteriori
tractu recitanda in convulsionem Majestatis & Liber-
tatis* przyięła, *non mœniis & legibus tuta hostes ad-
oravit, Cives non amore sed armis prosecuta*. Wyli-
czyc wszystkiego, co ex orbita wypadło, *contra Sta-
tum & Fura* ledwie podobna. Jako przez ten cały
czas Nieszczęśliwego Zamieszania Jurisdikcyę Du-
chowne y Swieckie *sibi violenter appropriavit, Sta-
tus & conditiones varias oppressit*, Cła, Akcyzy, y
inne extorſyę Autoritate Ratusza swego imposuit,
iednym słowem Separacyą y dismembracyą iakas
a Statu usurpavit. Nie wchodząc zatym *in
ulteriores cognitiones causarum*, zostawuiąc ie Sądowi
I. K. M. Ci y Rzptej. Konformuię się do Dekre-
tu y Deklaracyę Kommissyi Radomskiej, y do
wyrażnego Ordynansu J. O. Im Pana Krakowskiego
Hetmana W. Koronnego, abym na Windykacyą
Krzywdy Woyska y Uchwał *ex mente Rzptej po-
stanowionych*, część Woyska według Prawa, na exe-
kucyą

kucya *super renitentes*, ordynował, która ze *in numeroſa aſſiſtentia* dla Uporu tegoż Miasta *cum incommodo Incolarum* być musi, manifestuję się przed Stanami teyże Prowinciey, że nie zemnie wina. Jeżeli tedy iakiekolwiek *damnum emerget*, nie Woysku lecz *Causatoribus* przyznano, y na nich *ordnaria Juris via* dochodzone. Protestuję się oraz przed samymże Przeslachtetnym Magistratem y wszystkiemi Obywatelami Miasta Gdanska, że *non animo hostili* tę ordinuję Exekucya, obligując *amico pectore*, aby się dobrowolnie znało *quæ Justitiæ & æquitatis sunt*. In quantumby zaś strzez Boże oriri miała iaka opozycja *armorum, violentia & hostilitas*, przymuszony będę takowych wszystkich, iako nieprzyiacioł Oyczyzny y nieposłusznych Prawu Pospolitemu Jure militari persequi. Aby tedy ten Uniwersał y Manifest do Wiadomości wszystkich doszedł, on po Grodach, Miastach y Miasteczkach publikować zaleciłem. Działo się w Tczewie d. 26. Oktobr. Anno 1712.

Versio præcedentis Manifesti, quæ in eo Latina erant, ut erant, relictis.

Universis & singulis, inprimis Reverendisſimis, Illustrisſimis, &c. Senatoribus, Officialibus, Dignitariis & Universo Ordini Equestri, ut & Nobilibus & Spectabilibus Magistratibus Civitatum primæ & secundæ clasſis

classis Inclytæ Provinciæ Prussiæ cum oblatione servitiorum meorum ad notitiam deduco: Ne offendat altas Jurisdictiones, quibus de jure & consuetudine datum, salvis per omnia juribus Majestatis & Libertatis, Universales Literas in omnem casum extradere, quòd particularis Officialis præsentibus se manifestet Literis coram Statibus hujus Provinciæ.

Non debet cuipiam hoc esse scandalosum, & ad vanas ansam præbere interpretationes, quod quamvis toties cum copiis militaribus jussu Illustrissimi Domini Supremi Exercituum Ducis hanc ingressus fuerim Provinciæ, adventum hunc meum publicè non significaverim, prout ad præsens id facio, siquidem tunc adveneram ut filius ad Patres, servus ad Dominam cum solita submissione & jure petendi sanguine parta stipendia. Expertus sum frequentia benevolentia documenta cum debita copiarum Militarium in illo etiam rerum turbine satisfactione. Causa hujus notificationis abrupta contumacia Civitatis Gedanensis, quæ etiam occasio fuit hujus Manifesti, quo luci publicæ causas malorum, convulsiones Legum, damna emergentia, injuriam Exercitus brevibus exponere coactus sum. Si forte in quempiam transitu hocce injurius fuero, deprecor, & cuivis liberam relinquo facultatem damna à Civitate ista repetendi. Jam inde à Comitibus Lublinensibus usque ad præsens tempus Exercitus Regni poposcit solitâ modestiâ deservita stipendia à Civitate illa in fundamento tot Commissionum, declarationum Tribunalis Thesauri, Conventuum, Congressuum, Laudorum, liquidationum, neque tamen precibus, quæ juris & æquitatis erant, consequi potuit. Decem anni elapsi sunt quòd dies rogationis institui interpositâ autoritate Inclyti Senatus hujus Provinciæ & validâ persvasione Ducis nostri; sed Civitas solutionem mercenario militi debiti detrectabat. Tutata se juribus Incorporationis & aliis Privilegiis, indulgentiâ

gentiâ Regum & Dominorum, ostentatione munimentorum suorum solutionem militi comminando, acsi Respublica Domina Jurium Fundi & patrimonii, Civitatem hanc non nosset, & naturalem derivationem atque primogenituram liberalitate suâ creatam concipere non posset. Loco satisfactionis militi debitæ, variis titulis & vanâ gloriâ tumet, quòd sit antemurale Poloniæ, decus nationis & retinaculum integritatis nostræ. Cùm vero aliquæ exteræ copię militares ipsi appropinquarent, sine discrimine inimici & amici, hospitis & hostis in conferendis contributionibus satis liberaliter se exhibuit, & omnia antea acta dolendo & infausto exemplo in ulteriori tractu recitanda, in convulsionem Majestatis & Libertatis, recepit, non mœniis & legibus tuta, hostes adoravit, Cives verò non amore sed armis prosecuta. Enumerare omnia quæ ab orbita contra Jura & Statum deviarunt, vix possibile. Illa enim est, quæ durantibus infelicibus turbis Jurisdictiones Spirituales & Seculares violenter sibi appropriavit, Status & conditiones varias oppressit, Telonea, accisas, & alias extorsiones authoritate Prætorii sui imposuit, uno verbo separationem & dismembrationem à Statu sibi usurpavit. Abstineo ab ulterioribus causarum cognitionibus, relinquens eas dijudicationi S. R. Mtis & Reipublicæ. Conformo me Decreto atque Declarationi Commissionis Radomiensis & expresso mandato Illustrissimi Domini Castellani Cracoviensis Supremi Exercituum Regni Ducis, ut ad Vindicationem Injuriarum Exercitûs & Sancitorum ex mente Reipublicæ constitutorum partem Exercitûs secundum jura pro executione super renitentes mitterem, quam quia in numerosa asistentia ob pertinaciam illius Civitatis cum incommodo incolarum fieri oportet, Manifestor coram Statibus hujus Provinciæ, me non esse in culpâ. Si quod igitur damnum inde emerget, non copiis militaribus, sed causa-

caufatoribus hoc tribuant & ordinariâ juris via contra eos procedant. Simul coram Prænobili Magistratu & omnibus incolis Civitatis illius Gedanensis protestor, quod animo hostili hanc Executionem non mitto, obligando eos amico pectore, quò ultrò ad ea quæ justitiæ & æquitatis sunt condescendant. Quodsi verò quod Deus avertat aliqua armorum oppositio, violentia & hostilitas ab ipsis perpetrata fuerit, invitus tales omnes tanquam patriæ hostes & Juri communi inobedientes jure militari persequi cogar. Ut verò Universales hæ literæ atque Manifestatio ad omnium notitiam devenire queant, in Castris Civitatibus & oppidis eas publicari requiro. Dabantur Dirfaviæ die 26. Octobris An. 1712.

No. 2.

Ex Instructione quam Status & Ordines Prussiæ ex Conventu Generali Graudentinen: d. 9. Decembr. An. 1608. Suis ad Comitiam Varfaviensia Nuntiis dederunt.

NE in causis Prussiæ notabilibus inter quas non infima est *militum conscriptio & in has Terras introductio* S.R.Ms. absque *consilio & consensu* Dominorum Consiliariorum aliquid statuat, operam dabunt procurabuntque.

No. 3.

Ex Gravaminibus Terrarum ac Civitatum Prussiæ S.R.Mti. per Nuntios earum oblatis in Comitibus Varfav. 1613.

Artic. VIII. Ut ne stationes militibus extraneis impofterum assignentur in Prussiâ absque scitu & consensu Ordinum Prussiæ.

No. 4.

Ex Instructione Statuum & Ordinum Prussiae Nuntiis ad Comitiam Varfaviensiam ex Conventu Generali Mariæburg. d. 9. Mart. 1616. datâ.

Cum S. R. Mtas militibus antehac sine Ordinum Prussiae consensu stationes contra Jura Terrarum Prussiae designarit, instabunt Domini Nuntii, ne impofterum talia, *qua causas notabiles concernunt*, & hisce terris damna graviter inferunt *absq. scitu & consensu Ordinum Prussiae* S. R. Mtas decernere velit: tum ut milites, qui Wibranci appellantur, in officio contineantur & Constitutio An. 1613. in hoc negotio scripta cassetur, procurabunt.

No. 5.

Ex Laudo Conventus Generalis Mariæburgens. d. 25. Junii 1648.

Nos Status & Ordines Terrarum Prussiae in moderno Conventu Generali Mariæburgi congregati — vigore praesentis Laudi constituimus & ordinamus ut — nulla ratione permitti id à nobis debeat, quò in his terris cuipiam exercitui Copiisue Militaribus undecunq. ex Regno adventantibus ulla stativa, lustrationumq. loca, quæ forte vel eisdem assignata ac distributa, vel assignari distribuive possint, constituere sit integrum. Quinimo Nobis invicem promittimus Nos quovis meliori modo insolita ejusmodi onera & Angarias à terris hisce amoturos ac propulsuros esse. In praemissorum fidem sigillum harum Terrarum praesentibus est subappressum. Act. & dat. Mariæburgi in Conventu Generali ante Convocationem Regni d. 25. Junii An. 1648

No. 6.

No. 6.

Ex Responso quod Nuntio Regio datum
est à Statibus & Ordinibus Prussiae in Conventu
Gener. Mariæb. 16. Febr. 1650.

EO haud paucarum Copiarum militarium, praesertim quæ
sub signis maximam partem Generosorum Maydelii,
Pozovij, Oskunij, & Sebastianscij aliorumve militant, &
in his oris in hunc usque diem hærent, adolevit licentia, ut
nulla ferè harum Terrarum loca intacta reliquerint, subdi-
tosque & incolas tam villarum quam Oppidorum nullo etiam
inter bona Regalia & Nobilitaria servato discrimine per ini-
quissimas avarissimasque exactiones, quæ plurimarum Con-
tributionum vicem supplere potuissent, cum extrema eorum-
dem desolatione ac perniciè penitus exhausserint, ipsasque etiam
vias publicas frequentissimis latrociniis & deprædationibus
hostium more ne quid tantæ insolentiæ deesset, iter facienti-
bus infestas reddiderint. — — Quæ cum eâ vel maximè de
causâ tanto gravius afficiant Status & Ordines, quod ad fe-
rendas vacillantibus maximè Regni rebus maturas suppetias
fortunasque suas atque opes alacriter contulerint, proinde
Sacrae & Serenissimæ Regiæ Majestati tanto ardentius & con-
fidentius supplicant, ut clementissimam harum Terrarum
habere rationem istamque cladem advocatis abductisque quan-
tocumque iisdem Generosi imprimis Maydelii aliorumque co-
hortibus non solum ad præsens avertere, sed & impofterum
providere benignissimè dignetur, ne Terræ Prussiae ullis post-
hac *citra consensum ac scitum Statuum ac Ordinum* earundem ex
præscripto Constitutionis Anni 1613. nec non Laudorum
harum Terrarum aggraventur ac premantur Stativis &c.

No. 7.

Ex Responso quod Nuntio Regio datum est
â Statibus & Ordinibus in Conventu Generali
Mariæburgensi d. 26. Aprilis 1650.

IN tantum enim Militis istius (Colonelli Meidelii) excrevit
jam licentia, ut non per Regalia solum, Spiritualia, ac
Nobilium impunè adeò grassari bona satis ipsis sit, sed &
quicquid facultatum penes eorundem subditos succive ac san-
guinis possit esse reliquum, illud omne effreni eorundem pa-
teat rapinæ ac extorsionibus, minorum verò Civitatum non-
nullæ in obsidione veluti aliqua censeantur constitutæ, cum
quæ ad victum pertinent in villis pariter ac viis stratisque pu-
blicis, quas nihil magis, quam crebris adeò infestari depræ-
dationibus, latrociniis ac internecionibus, id quoque duran-
~~te quoque~~ hoc Conventu cum certo cuidam Civi Gedanensi
in via Regia aliquot millia florenorum polonicalium vi ac
violenter eripuissent, patrare ausi sunt, eisdem intercludan-
tur ac intercipientur omnia, ut proindè humillimis ardentis-
simisque Sam. Ram. Mtem. exorent precibus Status & Ordi-
nes, quò non solum Terras hæce præmemorati militis tam
diuturnis, ac non nisi extremam eisdem minitantibus per-
niciem primo quoque tempore, *nisi & ad ipsam paulatim
contribuendi redigi eas necessum fuerit impossibilitatem*, abduc-
to ex iisdem milite eximere angariis, sed nec imposterum
istiusmodi contra expressum legis publicæ Anni 1613. teno-
rem onerari easdem permittere clementissime dignetur
Stativis.

No. 8.

No. 8.

Ex Responso quod Nuntio Regio datum est
à Statibus & Ordinibus Terr. Prussiae ex Conven-
tu Generali Graudentinensi d. 12. Oct. An. 1650.

Quamvis verò novas pro commeatu seu victualibus mi-
liti providendis Contributiones attinet, minimè spe-
rant Status & Ordines, se ad aliquas ejusmodi Terris
hisce earundemque Juribus minus convenientes, sed nec ul-
lo unquam tempore antehac in eisdem frequentatas obliga-
tum iri Contributiones, quinimo humillimè id à Sua Re-
gia Majestate deprecantur precibus, quo habitâ benignissimâ
ratione, tam prædictorum jurium, quibus ab ejusmodi col-
lectis & hospitationibus expressim Terræ hæ exemptæ sunt,
quam attritarum earundem virium, quibus *si quid adhuc ine-*
rat reliquum, crebris militum Generosi Praefecti seu Colonellæ
Meidellii exactionibus nec non & aliorum indefinentibus stativis
& transitibus exhaustum est omne, tum quod ad sublevanda
Regni onera partim milite, partim verò insigni pecuniæ vi
haud parum hætenus attulerint adjumenti, à novis hisce ac
insolitis contribuendi generibus liberæ eæ reddantur & im-
munes.

No. 9.

Ex Responso quod Nuntius Regius acce-
pit à Conventu Generali Mariæb. d. 22. Nov.
Anno 1650.

Illud quoque humillimè à Sua Regia Majestate rogant Sta-
tus & Ordines ut sicubi imminentibus periculis militem
conscribere ipsa fortè id expostulaverit necessitas, Sua Re-

gia Majestas illud ita clementissimè disponere dignetur, quo in Palatinatu hoc cuiusvis suo exequi sit expeditum, cæterum verò nulla in his Terris *citra consensum eorundem Statuum & Ordinum* juxta constitutionem Anni 1613. à Sua Regia Majestate assignentur stativa.

No. 10.

Ex Responso quod Nuntio Regio datum est
à Conventu Gener. Graudent. d. 16. Julii Anno
1674.

Accedit non minor hospitalitatum militarium & vagantium continuæ perditiones Legionum pressura consumens peste magis universum hunc populum qui se ad præsens coram Sua Regia Majestate Va. querulantem ex hoc Conventu sistit. Miserebitur Rex & Parens Noster Clem. tabescentis provinciæ & de suo flore cadentis, quod apud Sacram Regiam Majestatem Vam. humillime deprecantur Status & Ordines harum Terrarum & Regio; commendant miseriam communem respectui.

No. 11.

Ex Instructione quam ad S. R. Mtem. Ablegatis Suis Status & Ordines Terrarum Prussiæ dederunt in Conventu Generali Graudent. d. 6. Februar. 1651.

Sollicitè hætenus nec sine intimis S. R. Mtem deprecatos fuisse Status & Ordines suspiriis quo Stativa militaria indebitæque hospitaliones à quibus per immunitates suas libera

bera alioqui ac exempta sunt ab his averterentur terris idque a Sacra Regiâ Majestate impetrasse se arbitratos ne hoc ipso denuò gravari eas oportuisset onere: Sed vix ab eo liberatas novas identidem easdemque duriores experiri se eo nomine adversitates, cum seu qui in dies conscribitur miles, seu ex aliis Regni eductus partibus, nullo penitus habito seu Regalium ac Spiritualium seu Nobilium ac Civitatum bonorum discrimine optima quævis pervagatur occupatve loca, novoque planè ac inaudito exemplo aut cumulatis ac reiteratis tot ordinationibus aut *sub obtentu nescitur à quo non subscriptarum literarum seu verius chartarum* nullis etiam munitus Regiis Universalibus importunâ stativorum exactione adeò Terris his earundemque in universum Incolis non sine extremo ac irreparabili eorum dispendio incipiat esse gravis, ut nisi Sacra Regia Majestas tempestivum aliquod idemque indilatum malo huic magis ac magis indies ingravescenti reperire benignissime dignata fuerit remedium, nihil certius futurum sit, quam exhaustas prius tot alioqui contributionibus Terras tam ingentibus & indefinentibus prorsus militum extorsionibus penitus eas succubaturas esse. Quod sicuti sublimi ac verè Regio Sacrae Regiæ Majestatis humillime subicere Status & Ordines judicio, ita ardentissimis à Sacra Regiâ Majestate subjectissimisque id efflagitare eos precibus, quo Sacra Regia Majestas præsentem quantocyus *Terris his, quæ & sustentandis militibus & exsolvendis stativis adeoque etiam pendendis insimul contributionibus nullum porro, si, quod Deus benigne avertat, aliqua ipsismet acciderint pericula, habitura tutanda securitatis propria subsidium sufficere neutiquam possunt*, medelam aliquam seu moderationem ea in parte clementissime adhibere dignetur.

No. 12.

Ex Instructione Nuntiis ad Comitia ex
Conventu Generali Graudent. d. 21. Octobr.
Anno 1652. data

Impossibile est Statibus & Ordinibus acerbissimum cordis
dolorem, quem conductus ad defensionem Reipublicæ &
partim in Terris Prusiæ conscriptus, partim in easdem
submissus miles indies magis magisque exacuit, intra modum
& brevitatem verborum redigere. *Universa Borussia humil-*
limè Sacra Regia Majestatis Vestrae pedibus advoluta, per vul-
nera Christi opem petit contra eos, qui eidem prout & toti Rei-
publicae periclitanti auxilium ferre deberent, & qui Contribu-
tionibus harum Terrarum magna ex parte hætenus sustentati,
sanguinem quoque & intimam medullam fidelissimorum subdito-
rum Sacra Regia Majestatis Vestrae exsugunt. Iam indè ab
aliquot annis ea fuit Terrarum Prusiæ infelicitas, ut pacem ha-
bere videantur, & ab insolenti Reipublicæ milite plus quam
hostilia patiantur. Subsecuta est indè hujusmodi harum Ter-
rarum desolatio, ut jam non eadem ejus facies appareat.
Ipsa agrariarum Contributionum nec non accisarum diminu-
tio evidenter docebit, quanto cum damno Sacra Regiæ Ma-
jestatis Vestrae & Reipublicæ miles in tanto numero Terris
hisce Prusiæ continuè incumbat. Miserrimi subditi, omni
tenuitate fortunarum suarum exuti, non jam singuli, sed in
eo numero ut villas desolatas relinquant, atque aliò, ubi bella
maximè ferrent, refugere, quam in hoc lugubri theatro
pacis (ubique quam hic tutiores se futuros sperant) diutius
remanere malint. Neque ullum est dubium, nisi quanto-
cius Sacra Regia Majestas Vestra Terris hisce subveniet, eas-
demque à tam intolerabili onere liberabit, ac Statibus & Ordini-
bus

nibus meliori Ordine & disciplina conducendi militis in usum Reipublicæ facultatem concedet, nullam ex iis utilitatem vel defensionis sub ingruenti aliquo periculo possibilitatem sperandam amplius aut expectandam esse. Neque tamen minus afficit Status & Ordines ea militum eorundem insolentia, quod nullis attentis juribus & libertatibus bonorum Terrestrium, eadem æque ut alia quævis contra novissimas etiam Constitutiones Regni invadere & subditos opprimere atque fugare importunis exactionibus suis præsumant. Neque cum Nobilitate mitius quam cum Civitatibus procedunt. Imo ipsam etiam stratarum & viarum publicarum securitatem extremo omnium periculo crudeliter infestant. Hæc utique cum vel lapidem movere possint, nullatenus ambigimus, quin mitissimum Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ animum commotura sint, maximè cum *omnes conjunctim unanimi voce hac in parte Regium remedium flagrantissimè implorent, Clerus, Nobilitas, Civitates,* & illi quos maximè ea afficit calamitas plebs rustica, cujus tamen non postrema ratio habenda est, cum Contributionibus, illis exinanitis, ratio constare non possit. Submisso itaque devotionis cultu rogant Sacram Regiam Majestatem Vestram Status & Ordines, ut huic contagiosissimo malo salutarem adhibere manum, & omnes quicunque in Terris hisce militem collectum habent, benignissimè cum eodem avocare, neque alios huc ad conscribendum novum militem assignare, sed Statibus & Ordinibus cogendi militis in usus Reipublicæ facultatem committere, & Commissarios dijudicandis excessibus indigenas harum Terrarum designare dignetur; *tum etiam modos inire Statibus & Ordinibus benignissimè permittat, quibus insolentia modernorum militum sine indignatione Sacra Regia Majestatis Vra. resistere possint Status & Ordines.*

No. 13.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusſiæ in moderno Conventu Generali Graudentin. congregati, Notum teſtatumque facimus, quorum intereſt, univerſis & ſingulis, quodcum *ob ingentes militum depaſſationes & diuturnas oppreſſiones ad eam Terræ hæ ſint redacta ſortem, ut omnibus penitus facultatibus ſubditi Earundem ſint exhausti, nec habeant unde vitam ſuſtentent, ne dum ut ad avertenda imminentia hiſce Terris pericula quicquam in publicum conferre poſſint;* Hocce tempore autem nonnulli licentioſi milites reperiantur, qui etiam abſque *legitimis* aſſignationibus ſtationes exigere præſumunt, id circo unanimi omnium conſenſu præſentis Laudi vigore ordinandum & ad cujuſvis notitiam id deducendum eſſe duximus, quod inhærendo *Juribus publicis, immunitatibusque* Noſtris nemini ex militibus, niſi quem forte conſenſu Noſtro in proxime futuris Comitibus ſuſtentandum in nos receperimus, ullas ſtationes, exactionesque in Terris hiſce tam diu donec Sacræ Regiæ Majeſtatis declaratio eo nomine ſubſequuta fuerit, permiſſuri ſimus. In præmiſſorum fidem ſigillum harum Terrarum præſentibus eſt ſubappreſſum. Act. & dat. in Conventu Generali Graudentin: die 8. Martii Anno 1653.

No. 14.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusſiæ in moderno Generali Conventu Mariæburgi congregati, notum teſtatumque facimus, quorum id ſcire intereſt univerſis & ſingulis; Quod cum nonnulli Reipubl. militiæ ſuperiores & inferiores Officiales eo interdum deveniant audaciæ, ut licet certas ad conſcribendos milites, mediantibus Regiis Universalibus ſibi habeant aſſignatos Palatinatus & Diſtrictus,

Etus, iisdem non contenti ad alios descendere atque adeo etiam Terras has variis hospitationum, stativorum hybernorumque infestare exactionibus, contra Sacrae Regiae Majestatis Domini Nostri Clementissimi ordinationem voluntatemque non vereantur, securitati harum Terrarum belli injuriâ ad extremam desolationem ferè redactarum, convenire existimaverimus, ut praedictorum militum insolentiis, aliorumque licentiosorum hominum grassationibus, tempestivis obviam eatur mediis. Proinde auctoritate praesentis Conventus, inhærendoq; Sacrae Regiae Majestatis circa hoc negotium ad Illustrissimos harum Terrarum Palatinatus uti & Magnificum Dominum Christophorum Koricki, Vexilliferum Kioviensem, Sacrae Regiae Majestatis Aulicum ac Camerae familiarem Excubiarumq; Generalem, benignissimis mandati literis, Regniq; Comitiorum proximè praeteritorum Constitutioni ad refrœnandas has militum excursiones aliorumq; licentiosorum hominum insolentias certos ordinamus Rotmagistros, videlicet — — iisq; Generosis Dominis Rotmagistris hanc concedimus damusque facultatem, ut habito cum praefato Magnifico Excubiarum Generali super ea re ulteriori communicatione, *adhibitâ forti Nobilium ac Praesidiariorum militum manu supradictorum grassantium militum nec non aliorum licentiosorum hominum illicitos Legibusq; prohibitos ausus, omnimode coercere debitamq; cuiusvis requirenti securitatem præstare allaborent*, delinquentesque Officiis Castrensibus, qui Nobiles fuerint, plebejos verò Officio civili, pro dijudicandis ipsorum delictis proque delictorum gravitate puniendis exhibeant. Licitum ac integrum quoque esse volumus *cuiusvis privato à licentiosis istis grassatoribus aut securitatis publicae violatoribus, vi aut injuriâ affecto quibuscunq; poterit justis resistere mediis, delinquentesq; captivare & officiis, si Nobiles fuerint, castrensibus, si vero plebei, civilibus exhibere justitiamque de iisdem requirere, quam*

etiam indilate à quovis officio præstari cupimus. Non derogando tamen hoc Laudo ordinariis Illustrissimorum Dominorum Palatinorum Jurisdictionibus. In præmissorum fidem Sigillum Terrarum Prusfiæ præsentibus est subappressum. Act. & dat. Mariæburgi d. 6. Februarii Anno 1662.

No. 15.

Ex Instructione quam Status & Ordines Terrarum Prusfiæ suis ad instantia Comitia Varsoviensia Nuntiis dederunt in Conventu Generali Mariæb. 22. Octobr. 1664.

STativa, contributiones hybernales, nec non transitus, hospitalitates militares, ut juxta mentem Instructionis Regiæ penitus tollantur & abrogentur Illustres Magnifici ac Generosi Domini Nuntii diligenter providebunt atque eas cum Regni Ordinibus inibunt rationes ut exercitus Reipublicæ inter Palatinatus Regni distribuatur, quo eidem tantò facilius ex quolibet Palatinatu præstari possit persolutio.

No. 16.

Ex Instructione Terrarum Prusfiæ Nuntiis ad Comitia Varsoviensia in Conventu Generali Thorunensi d. 11. Octobr. 1666. datâ.

VT bona Regalia, Spiritualia, Terrestria atque Patrimonialia à stationibus, pernoctationibus, transitibus, hybernis aliisque aggravationibus & exactionibus militaribus, nec non insolitâ atque contra Leges aliquoties per annum exactâ panis hyemalis contributione liberentur, utq; propter

pter præfatos aliosque milites signanter — — patratos excessus illatoque damna ut & incendium Civitati Covaloviensi, ubi ordinariè Conventus particulares celebrari consueverunt, per Dominum Duglas ex Regimine præfati Domini Colonelli Chelmski acceleratum stipendia ipsis non extradantur, sed læsis & injuriatis in compensationem cedant atq; liberum integrumque sit Damna & injurias militares in Judiciis Tribunalitiis per plenipotentem sine delatoribus vindicare.

Ex Eâdem Instructione.

NE Universales Literæ ex Cancellariâ Regni extradantur sub executione militari pro extraditione Contributionum, vel aliarum quarumvis exactionum, quæ non sunt laudatæ.

No. 17.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiæ Mariæb. in Conventu Generali congregati Universis & Singulis quorum interest notum testatumque facimus : Quod cum ultra leges & Scriptum ad Archivum datum, imò verò ac si novissimi S. Consilii mentem, obtentu Universalium literarum Illustrissimi & Excellentissimi Domini Exercituum Regni Ducis, Bona tam Regalia & Spiritualia quam etiam nobilium terrestria atque Civitatum Patrimonialia per invasiones, Stativa hyberna, transitus, Stationes pecuniarias & frumentarias aliasque injurias & violentias militares, prorsus devastari & in solitudinem redigi in aprico sit, idcirco obviando ruinæ & subditorum oppressione hisce statuendum esse duxerimus, prout Authoritate Conventus præsentis statuimus, *quatenus abhinc & in perpetuum ejusmodi Literæ Universales, eo attentio quod & Sacra Regia Majestas Ipsa in Responso Suo nobis per Illustrissimum Reverendissimum atq; Excellentissimum Dominum Episcopum*

pum Culmens. haud ita pridem dato, Stativa hyberna militem in Regno tantum obtinuisse, clementissimè fateatur, & panis hyemalis auctio ad evitanda eadem concessa sit, non acceptentur neque suscipiantur quinimò juxta anteriorum temporum laudabile institutum Illustrissimis & Excellentissimis Dominis Palatinis, & in absentia illorum Illustrissimis Dominis Castellanis, aut proximis Officialibus & Capitaneis, adversus hujusmodi grassatores, utcumque dictis Universalibus instructos, insolentiâque suâ Terras hasce incommodantes, consurgendi & ope Equestri Ordinis copiisque militaribus ipsos extra pomæria Terrarum Prussiae omnimoda facultas profligandi sit atque potestas, præsentis Laudi vigore. In præmissorum fidem Sigillum Terrarum Prussiae hisce subappressum est. Datum Mariæburgi in Conventu Generali d. 20. Mens. Januarii Anno 1685.

No. 18.

NOs Status & Ordines Terrarum Prussiae in Conventu Generali Mariæburgi Congregati, Universis & Singulis quorum interest notum testatumque facimus. Quandoquidem nullis legibus concessâ Potestate certi Ductores Divisionum Polonicarum gravissima huic Provinciæ intulere damna & ingentes pecuniarias extorsere summas ac privatâ auctoritate diversa Contributionum, Stativorum & Teloneorum, contra Jura Terrarum in flumine vistula genera iniquissimè sibi usurpavere, cum summâ harum Terrarum oppressione & desolatione; proinde non tantum solennissimè contra eosdem Ductores protestamur & *conjunctis viribus* nos omnia damna causata & summas extortas vindicaturos declaramus, sed & in hunc finem necessariam specificationem omnium damnorum & extorsionum tum & juratoriam probationem cum denominatione Divisionum à quibus hæc sunt atten-

attentata in castris circa Judicia expediendam sancimus. Insuper ne hæc Provincia amplius tanquam in Prædam sit exposita, & cunctorum injuriis incursionibus ac licentiosis Extortionibus & Concussionibus pateat, Illustrissimos & Excellentissimos Dominos harum Terrarum Palatinos seriò obligamus ut in omnem eventum motâ etiam Nobilitate ejusmodi *usurpatores* coërceant & reprimant. In præmissorum fidem Sigillum Terrarum harum subappressum est. Actum & dat. Mariæburgi in Conventu Generali d. 6. Mens. Aug. Anno Domini 1708.

No. 19.

Augustus II. DEI Gratia Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithuaniae, Rusiæ, Prusiæ, Masoviae, Samogitiæ, Kyoviae, Volhyniæ, Podoliæ, Podlachiæ, Livoniæ, Severiæ, Czernichoviæque, nec non Hæreditarius Dux Saxoniae & Princeps Elector.

Significamus præsentibus literis nostris quorum interest universis & singulis. Cùm inter alias Regni nostri Provincias & Civitates præcipuè Prusia Ejusque Civitates belli & turbulenti temporis fenserunt incommoda, graviaque damna & devastationes à variis Exercitibus sustinere coactæ sunt, Civitas quoque nostra Mariæburgensis in eâ, prout & anno proximè præterito *notabilem ab eadem Civitate per milites Regni prætextu ac si laudatarum in Conventu Neoburgensi accisarum extortam esse pecuniariam summam* intelleximus, & adhuc ex occasione earundem accisarum & *cujusdam Particularis Laudis per aliquot personas tantum, non verò per omnes Status & Ordines Prusiæ in absentia Civitatum Neoburgi Anno millesimo septin-*

septingentesimo sexto sanciti majora ab illis incommoda sibi metuat. Supplicatumque Nobis nomine & pro parte ejusdem Civitatis Mariæburgensis esset, ut illam in protectionem Nostram Regiam assumere & *ab onere ejusdem Laudi executioneque militari* relevare dignaremur. Nos supplicationi ejusmodi benignè annuentes & afflictæ forti Civium & Incolarum Mariæburgensium condolentes, ipsos in Protectionem Nostram Regiam assumendos esse duximus, prout assumimus, & *ab onere præfati Laudi, prætextu cujus Summam viginti Trium millium florenorum bona moneta Pruthenica Milites Exercitus Regni Nostri ab ipsis prætendebant*, relevamus, neque huic Laudo Civitatem eandem Nostram Mariæburgensem subiacere debere declaramus, illudque pro Interesse ejusdem Civitatis Nostræ penitus abrogamus. Quod ad notitiam omnium quorum interest, præsertim verò Exercituum Regni nostri Majoribus & Minoribus Officialibus deducendo mandamus, ut sæpe memoratam Civitatem Nostram Mariæburgensem circa præsentis protectionis Nostræ Literas non obstantibus quibusvis Nostris in contrarium emanandis Rescriptis conservent, conservarique ab omnibus curent, damna & gravamina ipsi non inferant. Pro gratiâ Nostrâ & sub pœnis in articulis militaribus sancitis. In cujus rei fidem præsentis manu Nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Mariæburgi die tertia Mens. Julii An. Domini MDCCX. Regni Nostri XIII. Anno.

AUGUSTUS REX

No. 20.

No. 20.

Laudum Manifestationis contra Contributiones sine Statibus & Ordinibus in præjudicium Terrarum indictas.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusæ in Conventu Generali Antecomitali congregati, Universis & Singulis præsentium notitiam habituris notum testatumque facimus: Posteaquàm Contributiones graves, contra antiquam praxin normam ac formam contribuendi, tam præteritis quam præfenti Annis, *sine Conventu publico, sine Nobis in Nos, non convocatis Statibus & Ordinibus Terrarum Prusæ, imò in eorum & Civitatum summam oppressionem posita, earumque executiones militari manu propriâ instituuntur auctoritate,* proinde consulendo indemnitati Jurium & consuetudinum Terrarum ac Civitatum *contra indictionem earundem, modo de Jure firmissimo protestamur, omninò volentes, ne imposterum ullâ ratione in sequelam indebitus hic modus trahatur, sed memoria ejus salvâ calculatione ratione extortarum summarum penitus aboleatur.* In præmissorum fidem Sigillum harum Terrarum hisce subappressum est. Actum & datum Graudenti in Conventu Generali Ante-Comitali Terrarum Prusæ, die 5^{tâ} Mensis Aprilis, Anno 1712.

Ex Instructione Nuntiis ad Comititia ex Conventu Generali Graudentinensi d. 5. April. 1712. datâ.

OPeram quoque navabunt, ut unâ cum Illustrissimis Dominis Castellanis Prusæ apud Sacram Regiam Majestatem privatam obtineant audientiam, in quâ Sacræ Regiæ Majestati humillimè deducant, *nunquam Status & Ordines*

Terrarum Prussia contrarios fuisse, ut militi Reip. bene merito deservita exsolveretur merces, modò id debito & à seculis practicato Ordine, in Conventu à Sacra Regia Majestate Terris Prussiae benignissimè indicto, accedente Statuum & Ordinum unanimi consensu fieret: Exponent proinde Sacrae Regiae Majestati insignem quem Status & Ordines per læsa Jura Cardinalia sentiunt dolorem, dum, licet (id quod pro certo sciunt) Conventus Generalis obtineri potuerit, nihilominus in privato Congressu tam anno præterito quàm præsentis sine Nobis in nos, contra normam & formam contribuendi solitam, non indicto à Sacra Regia Majestate Conventu, nescitur quâ auctoritate insupportabiles Statibus & Ordinibus indictæ Contributiones, quarum postmodum gravissima militaris instituta executio, simulque insignis pecuniæ summa sub nomine quitowe & groszowe extorta: Urgebunt itaque ibi ubi opus est, ut exactarum taliter contributionum ratiocinia reddantur, ac, ne in futurum aliquis similia attentare audeat.

No. 21.

Ex Scripto quod in Comitibus Coronationis Serenissimi Regis Polon. Henrici Cracoviæ Sacrae Regiae Majestati per Status & Ordines Terrarum Prussiae oblatum est 1574.

Cùm Serenissime Potentissimeque Rex & Domine, Domine Noster Clementissime, per hosce aliquot annos proximos non obscurè adverteremus & etiamnum magis magisque advertamus, Privilegia, jura, libertates, & consuetudines nostras Prusicas non in dubium vocari tantum, sed etiam convelli prorsus ac labefactari, ita etiam ut *nominis Pruthenici* mentionem obliterari prorsus ac aboleri, præter jus &

& æquum, præterque merita cum Majorum nostrorum mœ-
rore ac incredibili dolore videamus, facere pro Fide Nostra &
amore ac debito in charissimam Patriam non potuimus, quin
Serenissimæ Majestati Vestræ Regiæ rationes tam *nominis no-*
stri Pruthenici, quam jurium etiam, Privilegiorum, Liberta-
tum ac consuetudinum nostrarum Pruthenicarum, ea qua fie-
ri poterit brevitate, sub oculos poneremus; Citra certe ul-
lius vel injuriam vel offensam, sed nostri saltem nominis, no-
strorumque Privilegiorum, jurium, libertatum ac consuetu-
dinum tuendarum, & defendendarum gratia. Quas ratio-
nes nostras, ut Serenissima Majestas Vestra Regia benignis-
simè audire & cognoscere, Nosque Authoritate Sua Regia
proq; nunquam satis laudatâ pietate ac æquanimitate tueri,
Suoq; Regio Patrocinio clementissime tegere dignetur, mayo-
rem in modum supplices & humillimè oramus.

Vixerunt, Serenissime ac Potentissime Rex, Majores
Nostri superioribus temporibus sub germanis Cruciferis, quo-
rum præpotentem Dominatum cum amplius ferre haud pos-
sent, eorum Tyrannico jugo excusso, ad amplissimum ac no-
bilissimum hoc Regnum Poloniae, *liberâ deditione, ac sua*
spontè, non armis aut bello victi accesserunt, eidemque indis-
solubili nexu ita copulati, inviscerati ac uniti sunt, ne disces-
sio ulla aut separatio ullis unquam temporibus ab eodem spe-
randa aut expectanda sit, modo penes nostra jura, Privilegia,
Libertates, immunitates ac consuetudines inviolabiliter con-
servemur. Quæ vero ea sint Privilegia, quæ libertates, quæ-
ve consuetudines, & quomodo ea proximis hisce aliquot an-
nis, præter fas & æquum, labefactata ac convulsa fuerint, pau-
cis nunc ostendemus. Sunt *in Terris Prusiae Serenissimorum*
Regum Poloniae peculiare Consilarii, Episcopi duo, Palatini tres,
totidem Castellani & Succamerarii, tres quoque Majores Civi-
tates, qui in Consiliorum numero Terrarum Prusiae censentur.

Cum quibus Majestas Regia super omnibus causis & negotiis notabilibus eas Terras concernentibus, quotiescunque id necessitas exigere videtur, consilia capere & deliberationem in Terris Prussiae, vel praesens, vel per suum Internuntium seu Oratorem, instituere tenetur juxta ea Privilegii manifesta apertissimaque verba: *Omnes causas notabiles, dictas Terras concernentes, cum communi Consiliariorum consilio Terrarum praedictarum, tractabimus, terminabimus & definimus*: Eamque fuisse perpetuam ac nullo unquam tempore a centum & viginti annis interruptam consuetudinem, planius est quam ut quisquam inficiari possit. Non pauci enim superstites etiamnum sunt tam ex Polonis quam Pruthenis, qui eo munere Oratorio in Conventibus Terrarum Prussiae aliquoties defuncti sunt: Qui conventus bis in anno tempore Verno & Autumnali circa dies festos D. Stanislai & Michaelis, celebrari consueverunt, quemadmodum id constitutiones nostrae manifestè declarant. Contra quæ Privilegii ac Constitutionum verba, haëtenusque in illis Terris receptam & supra hominum memoriam servatam consuetudinem, paucis abhinc annis, *Terrarum Prussiae Consilarii, ad publica Regni Comitia, inviti, renitentes, & contra eam novitatem solenniter protestantes tracti fuere*: Cum ex Privilegio & antiqua consuetudine cum Consiliariis Regni Poloniae sedere, Consilia capere & deliberationem instituere non teneantur, nisi quotiescunque super Serenissimorum Poloniae Regum electione & coronatione deliberationem fieri contingat. Quo factum est, ut Privilegiis Terrarum Prussiae rejectis, consuetudinibusque antiquissimis fere abolitis, etiam nominis Pruthenici memoria propemodum oblitterata & obducta sit, &c.

Ex

**Ex alio Scripto quod Eidem Serenissimo
Regi Henrico nomine Statuum & Ordd: Prussiae
per Palatinum Culmen: in Senatu Regni Po-
loniae Latino & Gallico idiomate oblatum est
tempore Comitiorum Coronationis Anno 1574.**

Serenissime Potentissimeq; Rex & Domine, Domine Noster
Clementissime. Quamvis antehac Serenissimæ Majestati
Vestrae Regiæ bina scripta humillime & reverenter pri-
vatim exhibuerimus, & postea etiam in amplissimo Confessu
Majestatis Vestrae & Amplissimorum Senatorum Regni mul-
ta oretenus, pro tuenda libertate nostra Prusica publicè pro-
posuerimus: Tamen cum hætenus parum responsi ad ea o-
mnia impetraverimus, non immeritò dubitari à nobis cœ-
ptum fuit, num ea quæ tam in Scriptis quam oretenus pro-
lata & proposita sunt, ad notitiam Serenissimæ Majestatis
Vestrae pervenerint, vel eo modo interpretata & exposita
fuerint, quemadmodum id publica illarum Terrarum neces-
sitas exposcere videbatur.

Quare pro Subjectionis nostræ fide, amore etiam & de-
bito in charissimam patriam nostram committere non po-
tuimus neque debuimus, quin ea omnia summatim repe-
remus, & Serenissimæ Regiæ Majestati Vestrae iterum ob ocu-
los humillime & reverenter poneremus, majorem in modum
& demississime rogantes, ne Serenissima Majestas Vestra hæc
aliorum accipere dignetur, quam id à nobis subjectissimo
animo, pro Terrarum illarum communi necessitate in me-
dium proponitur, & bona fide citra ullius vel injuriam vel of-
fensam, pro conservandis libertatibus, & consuetudinibus
nostris Prusicis Serenissimæ Majestati Vestrae humillime &
reverenter exhibetur.

Majores nostri, Serenissime ac Potentissime Rex vixerunt sub germanis Cruciferis, quorum tyrannidem & impotentem Dominatum, cum amplius ferre nullâ ratione possent, illorum jugo cervicibus suis abjecto, se in libertatem vindicarunt, ita *ut per integrum biennium, eâ in libertate viventes, superiorem non agnoverint.* Ubi vero se sine Domino & Protectore haud commode vivere posse existimarent, conspicientes Serenissimorum Poloniæ Regum, in conservanda subditorum salute, summam pietatem & æquanimitatem, *animo benè deliberato*, ad inclytum hoc Poloniæ Regnum *liberâ deditiōe, & sua spontè, nulla vi nullisque armis aut externo metu coacti* accesserunt, *certis interpositis pactis & conditionibus*, ut Regno quidem Poloniæ incorporati & uniti, *peculiarē rem tamen & separatam Rempublicam* haberent, suis juribus & consuetudinibus, cum quibus ad hoc Poloniæ Regnum accesserunt, liberè & sine alicujus impedimento uterentur. A Republ. enim Poloniæ eos discrevit *lingua*, sejunxerunt *mores, jura, consuetudines*, & multa alia, quæ ipsis cum gente Polonica non fuerunt communia. Ob quam causam peculiares quoque constituti in iis Terris Consilarii & Magistratus, veri Terrarum illarum indigenæ, qui propter linguam, mores, & in illis Terris observatas consuetudines populo Pruthenico jus dicerent, illumque tanto commodius in officio continerent, ac id in universum agerent, statuerent, & decernerent, quæ usus & necessitas earum Terrarum Prusiæ, quocunque modo, tempore & loco, tam in *judicialibus* quam *extrajudicialibus causis*, exigere videbatur. In quâ *peculiari à Regno prorsus separatâ Republicâ* Majores nostri & nos quoque supra hominum memoriam, usque ad hæc tempora, pacificè & sine ullius hominis interpellatione viximus, ita ut nihil in illis Terris constitui, nihilque agi vel decerni potuerit, sine consilio & scitu omnium Statuum & Ordinum, idque intra limites

tes prædictarum Terrarum, adeò ut & ipsi Serenissimi Poloniae Reges quotiescunque aliquid agere vel constituere voluerint, quod prædictas Terras & Earum incolas concerneret, id nunquam fecerint, nisi cum consilio Consiliariorum earundem Terrarum Prusiae, ita ut Conventibus Prusicis vel praesentes interessent, vel aliquem Internuntium seu Oratorem suum mitterent, qui postulata Serenissimorum Poloniae Regum proponeret, & cum Consiliariis Prusicis de rebus ad eas Terras proprie spectantibus, in *peculiaribus & propriis* earum Terrarum Conventibus consultaret, quemadmodum non pauci adhuc superstites sunt tam ex Polonis quam Pruthenis, qui eo munere Oratorio aliquoties in Conventibus Prusicis functi sunt, & amplissimum Nobis eà de re testimonium dare poterunt. Inde peculiaris Terrarum Prusiae Privilegia, Jura, *Insignia*, peculiare consuetudines, constitutiones, limites, peculiare quoque *Sigillum & Juramentum*, multaque alia quæ hic brevitatis studio omittenda esse duximus. Eam igitur quam diximus, *separatam & suis propriis notis ac signis distinctam Reipubl.* nobis Majores nostri per manus tradiderunt, quam nos etiam ad hæc usque nostra tempora supra centum & aliquot annorum spacium pacificè & quietè retinui-
mus: Donec paucis abhinc annis, quidam ex Consiliariis Terrarum Prusiae, ad Comitata Regni præter morem evocati, & in Senatum Regni pertracti, Terras Prusiae earumque rationes, summo cum detrimento & irrecuperabili damno postponere, & *de rebus Regni, ad se nihil pertinentibus*, in medium consulere coacti fuerint, non certe ob Consiliariorum Regni aliquam inopiam (quorum satis amplius & ex Reipubl. Dignitate est numerus) sed ut novæ unionis jugo nobis imposito, omnibus libertatibus ac prærogativis præter nostrum meritum exueremur. Unde varia nobis onera Majoribus nostris incognita. utpote Executionis, Contributionis, Di-
gnita-

nitatum privationis, & multa alia imposita sunt, *cum ne-
quam tamen videatur verisimile, Majores Nostros tyrannidi se
Cruciferorum multo labore & sanguine eximentes, ac in liberta-
tem solidam vendicantes, majoribus oneribus, quam ante illa
tempora subiissent, sese implicare voluisse.* Si enim ut reliqua
nunc, de quibus in priori scripto dictum est, taceamus, *Ordo
Teutonicus Contributionem nullam, sine communi Ordinum ea-
rum Terrarum consensu, hominibus jugum ferentibus indicere
potuit, qui nunc liberis, reluctantibus, & reclamantibus ea
contra leges, præterque morem ac consuetudinem Patriæ
imponetur? &c. &c.*

No. 22.

Laudum quod eodem quo Incorporatio
Prusiæ perfecta est Anno 1454. ratione Consilii
publici dictæ Provinciæ formatum extat in
Casparis Schützii Chronico Germanico Prusiæ
fol. 206.)

Quando Status Equestris & Consilarii Famatarum Ci-
vitatum Terrarum Prusiæ *temporibus Ordinis* ad Con-
silium de Commodis aut Differentiis ad tractandum
& ad exequendum vocati fuerunt, tunc Terræ in felicitate &
emolumento incrementum ceperunt & floruerunt: Et è con-
trario quando memoratæ Terræ & Civitates ex prædicti Do-
minatûs nempe Crucigerorum Consilio exclusæ & rejectæ
fuerunt, Terræ in suis antiquis emolumentis & commodis
notabile decrementum ceperunt: Qua propter nos post scri-
pti Joannes von Baylen Gubernator, Augustinus von der
Schebe Terræ Culmensis Palatinus & Capitaneus Grudenti-
nensis, Stybor von Baylen Regiomontanus Palatinus & Ca-
pita-

pitaneus Elbingensis, Gabriel von Baysen Palatinus Elbingensis & Capitaneus Christburgensis, Joannes von der Jene Palatinus Pomeraniæ & Capitaneus Mevensis, Joannes von Eichholtz Gelobensis, Ramfel von Brixen Balgensis Capitanei, Nicolaus von Beyersee, & Otto Krop, ex communi voto & plenâ potestate totius Statûs Equestris, & Joannes Matzkow Culmenfis, Joannes von Loe Thorunensis, Joannes Ridelier Elbingensis, Joannes Truntzman Brunsbergensis, Andreas Brunow Regiomontanus, Georgius Langerbein Kneiphoffensis, & Wilhelmus Jordan Gedanensis Præ-Consules *ex communi votô & plenâ potestate* memoratarum Civitatum majorum & omnium Civitatum Terrarum Prussiæ communis commodi causâ nobis proposuimus, pro optimâ scientiâ nostrâ *Auctoritate, scitu, & consensu Clementissimi Domini Regis Nostri* unanimiter instituimus & decrevimus, ac inter nos de novo firmiter & inviolabiliter transegimus, quod nos & successores nostri nunc & sequentibus perpetuis temporibus ex plenâ & unanimi electione Terrarum & Civitatum prædictarum, in Clementissimi Domini Regis Nostri Successorumque Ejusdem Consiliariorum proposito, tractatione, & conclusionem negotiorum magnorum & exiguorum, ad Terras has spectantium, perpetuis temporibus, nempe septem votis ex parte Terrarum, & septem votis ex Civitatibus Majoribus, Terrarum earundem Commodum & utilitatem pro optimo posse nostro fideliter & æqualiter quærere velimus & debeamus: Quotquot etiam Personæ fuerint, id votis ab utrâque parte nihil obesse debet. Hoc spondemus nos prædicti Equites omnes & quilibet in specie pro nobis & universis Equitibus & Nostreis eorumque successoribus Terrarum, & nos suprâ nominati Præ-Consules omnes, & quilibet in specie, pro nobis, & ex plenâ potestate nobis commissâ pro omnibus Civitatibus Terrarum Prussiæ, earum & nostris successoribus, perpetuò, fir-

miter & inviolabiliter pro Fide & Honore servandum & hanc *Transactionem & Conventionem* minimè infringendam. In maiorem securitatem &c.

No. 23.

Ex Responso quod Nuntio Regio nomine Provinciæ Prussiæ datum est in Conventu Generali Graudenti. Anno 1562. F. S. Michaelis celebr.

NEquè enim quisquam Antecessorum nostrorum unquam *Statuta Regni* sive privatim aut publicè approbavit. Et quominus etiam nunc possimus ea vel approbare vel iisdem nos submittere, obstat nobis non solum patriæ charitas, libertatisque, quâ nihil in his Terris est pretiosius, assertio, sed etiam *perjurii infamia & DEI vindicta*, quæ omnibus pactorum violatoribus proposita est, ut taceamus plurimas alias gravissimas rationes, quæ tanti sunt momenti, ut speremus Sacram Majestatem Illius, etiam nobis volentibus, ab iisdem libertatibus recedere minimè concessuram esse.

No. 24.

Ex Instructione Nuntiorum Terrarum Prussiæ à Conventu Generali Graudentin: F. S. Michaelis Anno 1562. celebrato ad Comitium Regni ablegatorum.

NEgotium nobis esse cum nemine dicent, nisi cum Ipsa Serenissima Majestate Illius, à Cujus Divis Antecessoribus quemadmodum hæc quæ hætenus obtinemus privilegia ac libertates *intercedentibus certis pactis & fæderibus* con-

concessa nobis sunt: ita *non putare nos cum quoquam alio de iisdem Privilegiis agendum nobis esse quam cum Serenissima Illius Majestate* tanquam legitimo Regni Successore. Adstipulari quoque nobis manifestè harum Terrarum *communis Privilegii* verba, ut nimirum Regia Majestas Illius in omnibus causis notabilibus (qualis hæc de unione & executione omnium notabilissima dici potest) has Terras concernentibus, cum communi *Consiliariorum* consilio (*non inquit Regni Polonia, sed*) *terrarum prædictarum* tractet, terminet ac definiat. Extare quoque ejus consultationis cum Consiliariis harum Terrarum tantum habitæ Divorum Illius Majestatis Antecessorum exempla non modica, qui vel præsentibus in secessu nobiscum agere juxta tenorem privilegii, vel ad generales terrarum binos annuos conventus de occurrentibus negotiis per Internuntium aut literas suas communicare nobiscum consilia consueverunt.

— Præsertim cum ea Unio, quâ hætenus cum inclyto Polonia Regno individuo quodam nexu conjuncti unitique tot annos aut potius secula pacatè vivimus, & in quâ toties cum verbis tum scripto constantissimè nos perpetuò permanfuros declaravimus, nihil in se habeat vel ambiguitatis vel controversiæ, accedente ad eam Serenissimorum Regum consensu ac longissimi temporis usu & vetustissimâ consuetudine, quæ alioquin certissima est rerum dubiarum interpretres. Neque aliam Unionem, quam eam, in quâ hætenus stamus, alio sensu extorqueri à nobis aut etiam concedi posse, ut nimirum *pari cum Incolis Regni jure* vivamus, pariaque cum iis onera subeamus, sæpissimè significavimus. Neque quenquam *eam Unionis novationem* unquam moliturum arbitrati sumus, nisi eum, qui jura & privilegia Terris Prussiæ à Serenissimo Majestatis Illius Avo D. Casimiro præcedentibus certis pactis concessa prorsus velit everfa ac omnino sublata; Qui quidem pientissimus Rex Casimirus attentâ harum terrarum tam li-

berali ad Regnum accessione, perpensis præclarissimis meritis ac spontaneâ deditioe Majorum nostrorum, perpenso etiam, *quod Regni leges Terris Prusfiæ haut in omnibus congruerent*, quemadmodum una lex omnibus locis ac gentibus, cum singulæ gentes ac provinciæ suas quasdam habeant proprietates, non plane convenit: Is, inquam, pientissimus Rex *has Prusfiæ terras, à linguâ, moribus, legibus & juribus gentis Polonicæ prorsus distinctas alienasq;*, non solum pristinis suis juribus, libertatibus & monumentis, quæ à retro Principibus Spiritualibus & Secularibus obtinuerunt, cum quibus ad Regni unionem accesserunt, perpetuò uti jussit; Verum etiam conservationem eorum inviolatam sanctè eis promittit. — Haut dubie si voluisset idem Serenissimus Rex Casimirus Nos Regni Poloniæ legibus ac juribus teneri, non pepigisset tam disertè de pristinis harum Terrarum juribus, quibus hætenus vivimus, perpetuò obtinendis. — *Neq; est mirum aut insolitum in amplissimis Regnis singulas provincias, etsi unius sint corporis membra, singularibus uti juribus ac legibus*, cujus rei quam plurima possent aliorum regnorum adferri exempla. Et ex ipsâ humana figura formatione non ineptè demonstrari potest, si oculorum, si linguæ, si manuum ac pedum, quæ etsi unius corporis membra sunt, distinctas tamen ipsorum leges & officia consideremus.

No. 25.

Ex Responso quod Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Prusfiæ datum est in Conventu Generali Mariæburgi. Anno 1563. pro Festo D. Stanislai.

Quemadmodum autem nihil est à fidelibus subditis alienius quàm Regis & Principis commoda temerè impedire

pedire, ita vicissim non dubitant, quin Regia Majestas agnoscat, esse Sui officii Jura ac Privilegia Subditorum integrè conservare, *ne de rebus vel bonis aut causis harum Terrarum alio quam ex proprio Privilegiorum jure contra vetustam Terrarum consuetudinem statuatur & judicetur.* In quâ re cum magna consistat firmitas atque stabilitas mutuæ benevolentiae Regis ad subditos, & subditorum ad Regem, quanto possunt maximâ animorum submissione omnes illarum Terrarum Status & Ordines Sacrae ejus Majestati supplicant, velit pro Christiani Principis officio ita Fisci Sui commodis prospectum, ne quid harum Terrarum juribus decedat, quod alia ratione haud fieri potest quam si Ejus Sacra Regia Majestas terras suas Prussiae *ab observatione dictae Constitutionis* absolvat neque amplius patiatur, illis aliquin nullo jure ad dictam Constitutionem obstrictis, quæstionem ullam moveri, nedum Revisorum importunitati gravari aut molestari: neque enim harum Terrarum jura ac Privilegia aliter salva ac sana esse possunt. Quæ ipsa Privilegia à Divis Sacrae Majestatis Regiae Antecessoribus concessa ac per Eandem Sacram Ejus Majestatem confirmata hactenusque conservata, omnia cum harum Terrarum Statibus & Ordinibus hoc idem uno ore suppliciter petunt. Petunt autem hæc non suo magis quam posteritatis nomine, cui nolent querendi causam relinquere, quod quæ Jura & Privilegia Majores Nostri Nobis integrè conservarunt, ea non æque integra ad posteros transmittamus.

No. 26.

Ex Literis ad Sacram Regiam Majestatem à Statibus & Ordd. Terrarum Prussiae ex Conventu Mariæb. Anno 1567. d. 27. Febr. script.

H 3

Novit

Novit enim Regia Vestra Majestas quod etiam toties ante Ipsius Majestatis Tribunal publicè testati sumus, *terras Prussiae ac Ordines ipsarum omnes nullis Statutis Regni subjacere*, neque propterea ad formam ipsorum Statutorum rationemque executionis aliquid exigi ab illis posse.

No. 27.

Ex Responso quod Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Prussiae datum est in Conventu Generali Mariæburgensi Anno 1568. d. S. Stanislai.

Nec minus novum est hoc quoque, quod à Civitatibus vel Oppidis harum Terrarum ratio juxta *Regni constitutiones* exigitur, quâ quidem re Privilegiis harum Terrarum plurimum detrahi videtur, *cum Regni Constitutionibus minime se ligari* persuasum habeant. Non recusant, quo minus Regi & Domino suo Clementissimo rationem reddant, ad quam teneri se libenter fatentur, modo juxta Terrarum harum consuetudinem & non aliquo novo more id faciant.

No. 28.

Ex Gravaminibus Statuum & Ordinum Terrarum Prussiae Anno 1576. in Comitibus Thorunens. Sacrae Regiae Majestati exhibitis.

ARt. XII. Præterea petunt ne contra Jura, Privilegia & immunitates suas, collectæ & exactiones qualescunque ipsis imponantur, sed si quæ necessitas inciderit, ut Sacra Regia Majestas per Oratores Suos cum Consiliariis & Statibus

tibus Terrarum Prusiae in solennibus vel extraordinariis Conventibus more Majorum eo nomine agere dignetur, ubi datae fidei & officii sui haut immemores, ad postulata Sacrae Majestatis Regiae, Reipublicae necessitatibus, ope & consilio non sunt defuturi, modo id fiat juribus ipsorum salvis.

No. 29.

Ex Instructione ad Sacram Regiam Majestatem Ablegatis Terrarum Prusiae Anno 1589. d. 4. Octobr. in Conventu Generali Thorunensi data.

SIn verò, quod certè nollemus, Sacra Regia Majestatas deberet Negotium hoc nostrum ad *Regni comitia* rejicere, quod illud sine Comitiorum Autoritate & Decreto, paucis nunc penes Majestatem Regiam Senatoribus praesentibus, terminari & definiri non posse existimaret; Domini Internuncii dicent, *id manifestè pugnare cum privilegiis nostris*, quibus disertè cautum sit, quòd omnes causae notabiles, has terras concernentes, cum omnium Consiliariorum harum Terrarum consilio, terminari, tractari & definiri debeant.

No. 30.

Ex Universalibus Literis Regis Sigismundi III. ratione immunitatis Mercatorum Gedaniensium à Contributionibus in Regno dat. Cracoviae d. 4. Julii 1603.

Satis exploratum Terras & Civitates Prusiae *peculiari jure* in conferendis pecuniis pro necessitatibus Regni Poloniae semper usas esse, ac in pacifico ejus juris ac immunitatis usu

usu hætenus fuisse, neque eo contribuendi modo, qui *in Comitibus Regni Nostri* approbari solet, comprehendendi.

No. 31.

Ex Responso, quod Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Terrarum Prussiæ datum est ex Conventu Generali Graudentinensi d. 31. Januarii 1614.

ET quia *in præteritorum Comitiorum Universalibus*, nesciunt Status & Ordines, quo Autore *citra suum assensum* nonnulla inserta sunt, quæ Privilegiis Terrarum Prussiæ omnino adversantur, & quarum scito Terræ Prussiæ modum contribuendi peculiarem antiquitus habentes astringi nequeunt: Idcirco Status & Ordines humillimè rogant, *ut ad præsens & in posterum, præter & ultra Universalium suarum præscriptum, aliis oneribus à se nec laudatis nec laudari consuetis non graventur.*

No. 32.

Ex Responso Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Terrarum Prussiæ in Conventu Generali Mariæburgen: d. 16. Febr. Anno 1650. dato.

AD tam strictam exactamque cum reliquis Palatinatibus Regni, Terræ hæ anteactis temporibus, pro juribus & immunitatibus suis, nunquam adaectæ fuere in Contributionum numero *Coæquationem*, sed potiùs liberrimis Statuum & Ordinum voluntatibus id ipsum relictum fuit.

No. 33.

No. 33.

Ex Responso Nuntio Regio à Statibus &
Ordinibus Terrarum Prusſiæ in Conventu Ge-
nerali Mariæb. d. 26. April 1650. dato.

QUantum verò *Coæquationem* ipsam attinet, & super eâ
satis explicâsse se mentem suam persuasum sibi habent
Status & Ordines, cum ad adeò exactè observandam
eam Terras hæc adstrictas fuisse nunquàm meminerint,
quin potius in viridi illud perpetuò hætenus in iisdem viguiſ-
se observantiâ, liberrimis subinde nullo penitus coæquationis
respectu habito ad laudandas accessisse Contributiones suffra-
giis, imo plus quoque in commune contulisse, quam ipsius
Regni Palatinatus, quandoque etiam ipsis nihil penitus con-
tribuentibus, id quod tamen citra indebitam omnem jac-
tantiam assertum velint, illos nihilominus seu Principum
seu Reipublicæ subvenire necessum habuisse necessitatibus.

No. 34.

Ex Instructione Nuntiis Terrarum Prusſiæ
ad Comitæ Grodnensia in Conventu Generali
Graudentinensi d. 5. Decembr. 1678. datâ.

QUin imò etsi alios Regni Palatinatus aliquas extraordi-
narias contributiones, utpote solidariæ, telonei Ge-
neralis Terrestris & Aquatici, decernere velle cognove-
rint, iisdem omnino contradicent, nec ullum consensum
adhibebunt, quamvis etiam promissum fuerit, easdem Ter-
ras Prusſiæ non afficere debere, cum id manifestum sit, ejus-
modi Contributiones Terris Prusſiæ præjudiciosas etiam con-

tra expressos Constitutionum Regni sensus ex consequenti imponi & molestias parere.

No. 35.

Ex Laudo Institutionis Commissionis The.

sauro Terrarum Prusiae. Ann: 1712.

Nos Status & Ordines Terrarum Prusiae in Conventu Generali Ante-Comitali congregati Universis & Singulis praesentium notitiam habituris, notum testatumque facimus: Quoniam circa *Contributionum in Terris Prusiae exactionem* Eadem varia hucusque damna & praedicia patiuntur; proinde praesentibus instituimus Commissionem Thesauri, utque juxta praxin antiquam Starogardiae cum facultate limitandi instituatur, decernimus. Quem in finem Praesidem hujus Commissionis ex Senatorio Ordine denominamus — — Commissarios vero — — Qui Illustres, Magnifici & Generosi D.D. Commissarii in praesentia Illustrissimi Thesaurarii Terrarum Prusiae, ubi die 17. Oct. Anno praesenti Starogardiam condescendent, fundatâ Jurisdictione Commissoriali suâ, aliisque juxta antiquam Praxin peractis Solennitatibus, ante omnia tam antiquarum, quam recentius laudatarum, in Conventibus Generalibus, & ubivis quocunque tempore & loco Contributionum, à Generosis Exactoribus eorumque Successoribus, quibus comparendi pro eodem termino terminum praefigimus peremptorium, sub rigore poenarum in Legibus descriptarum, actualiter quoque nomine receptarum debitam facient investigationem; *tum etiam ex designatis Neoburgi aliisque privatâ auctoritate & quocunque nomine impositis & realiter exactis Contributionibus exigent calculum.* Super Retentoribus verò tam in Palatinatibus quam in Districtibus Terrarum harum earundem Contributionum comuni

muni Omnium Statuum & Ordinum assensu laudatarum, id quod Juris erit, decernent, aliaque in talibus fieri solita antiquarum similium Commissionum more statuent & exequentur. In præmissorum fidem Sigillum harum Terrarum huic subappressum est. Actum & Datum Graudenti in Conventu Generali Ante-Comitali Terrarum Prusiae, die 5. Mensis Aprilis Anno 1712.

Conf. passim superius sub Num. 2. --- 18. reperiunda, quatenus ad executionem contributionum indebitarum spectant.

No. 36.

Sigismundus DEI Gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithuaniae, Russiae, Prusiaeque Dominus & Haeres.

Significamus tenore præsentium, quibus expedit Universis. Quomodo dum constituti coram Majestate Nostrâ, Illustris Principis Domini Karoli Ducis Monstenbergenf. Procurator ex una, & Nobilis ac Famatus Matthias Czimmerman Burggravius Noster & Pro-Consul Gedanenf. in plenâ potestate & autoritate Consulatus Civitatis nostrae Gedanenf. partibus ab alterâ, querelas & responsa hinc inde pro sui quisque defensione deposuissent, quæ longum esset repetere, in æquali sed singula relinquimus valore. Et quia præfatus Matthias ex parte Consulum Civitatis Nostrae Gedanenf. humiliter hanc causam differendam ad Nostrum usque felicem in Terras Prusiae adventum petiit: Respectum habentes quod ut obedientes extra Prusiam ad juridicè respondendum non astricti, juxta Privilegia eis per Reges Prædecessores Nostros concessa, in quibus eos clementer conservare volumus, per-

eundem comparuissent : Licetque ad vota præfati Illustris Principis Karoli super eosdem citationem dederamus, *non convenit tamen prædictos Civitatis Nostræ Consules in obtentis Privilegiis ad instantiam petitionum earum aggravare, sed dum feliciter in Terris Prussiæ constituti, per prædictum Illustræm Principem aut ejus Procuratorem requisiti fuerimus, ibidem ea quæ juris & justitiæ, ut tenemur, fore videbuntur, cuilibet partium ministrabimus*, hanc scilicet dilationem in nullius partis præjudicium facientes. Actum & datum Pietrkoviæ feriâ secundâ post festum Conversionis Sancti Pauli. Anno Domini 1511. Regni vero Nostri quarto.

No. 37.

Ex Responso quod Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Prussiæ datum est in Conventu Generali Mariæburgens. d. 10. Maij 1585.

AD postulata verò Serenissimæ Majestatis Regiæ per Dn. Oratorem interposita quod attinet, atque initio quod in proximis Regni Comitibus harum Terrarum Nobilitatis Nuntii de Judiciis Petricoviam remittendis postulaverint, optimè iidem, quid ibidem actum sit & meminerunt & Serenissimæ Majestati Regiæ magnas agunt gratias, quod præter tam Senatorum quam aliorum Nobilitatis Nuntiorum consensum Ipsa quoque clementissimè assensa sit. *Civitates verò, quemadmodum jam in dictis Regni Comitibus testata sunt, fieri id contra Jura, Privilegia, libertates & consuetudines harum Terrarum, ita etiamnum testantur & pristinis suis juribus, libertatibus & consuetudinibus insistere omnino constitutum habent.*

No. 38.

No. 38.

Laudum Protestationis contra Nobiles Terrigenas Prusiae, quod Tribunal Petricoviense susceperint, à Civitatibus Terrarum Prusiae factæ Thorunii in Conventu Generali d. 4. Octobr. Anno 1585.

NOs Prælati, Palatini, Castellani, Succamerarii, Equestris Ordinis & Civitatum Terrarum Prusiae Consiliarii notum facimus præsentibus hisce nostris Literis, universis & singulis, imprimis autem quorum id scire refert. Posteaquam à multis immemorabilibus annis vigore Jurium, Privilegiorum & Immunitatum harum Terrarum ratione Instantiarum hic mos observatus fuit, ut Nobiles Terrigenæ ab inclutis judiciis terrestribus ad Nos tanquam Consiliarios harum Terrarum ac denique ad Serenissimos Reges Poloniae appellarint, illi vero moderno tempore contra hujusmodi Jura, Privilegia & immunitates consuetudinesque, loco ultimæ instantiæ apud Sacram Regiam Majestatem, *novo & antehac inusitato modo, non tantum Tribunal in Polonia Petricoviense elegerunt ac susceperunt, verum etiam citra universum & unanimum omnium Dominorum Consiliarium ac Nobilium consensum ab hoc Conventu suas Appellationes eorumpse direxerunt* atque harum Terrarum publico sigillo hoc tempore ad id uti voluerunt; Quod Spectabiles *Majores Civitates Thorunensis, Elbingensis & Gedanensis* in Consilio præsentis per suos Deputatos & Internuncios, prouti & una cum minoribus Civitatibus in præteritis Varlaviensibus Comitibus ac nupero Mariæburgensi Conventu jam factum est, *quoniam hoc diligenti instantia, sollicitationibus & admonitionibus haud amovere potuerunt*, pro

I 3

se &

se & nomine suorum Seniorum adeoque omnium Incolarum *adversus tale attentatum Nobilitatis publicè ac solenniter protestata sunt*, atque se non minus moderni præsentes quam Successorum ergo præcustodiverunt ac muniverunt, quod talis novitas hisce Terris ac Civitatibus in suis Juribus, Privilegiis, immunitatibus ac consuetudinibus, his & futuris temporibus non præjudiciosa vel noxia esse debeat, & *quod ipsi in omne id quod hic realiter attentatum est, neutiquam consentire possint nec velint temporibus perpetuis.* In præmissorum fidem præsentes Sigillo harum Terrarum muniri fecimus. Actum & datum Thorunii in Ordinario Conventu Generali die 4. Mens. Octobr. Anno post Nativitatem Jesu Christi Millesimo, Quingentesimo, Octuagesimo Quinto.

No. 39.

Indiculus argumentorum aliquot, quibus probari potest Civitates earumque Magistratus non habere forum nisi coram Sacrà Regiâ Majestàte Poloniæ in Judiciis Aulicis, seu ut vocantur, Postcurialibus.

EX ipsis Constitutionibus Regni Poloniæ.

Constitutio Anni 1578. Tit. Co sãdzic maia. Quid judicare debeant. *verb.* Exceptis quoque causis juris Magdeburg. &c.

Constitutio Anni 1588. Tit. O Kadukach: De Caducis. *verb.* Mieyskie Kaduki &c. Caduca Civitatum &c.

Constitutio Anni 1611. Tit. Miast Koronnych extra forum evocatio. Civitatum Regni extra forum evocatio. *verb.* Przeto przychylaiac się &c. Propterea reflectendo &c.

Consti-

Constitutio Anni 1633. Tit. O Sądach Seymowych Zdwornych y Trybunalskich. De Judiciis Comitibus, Postcurialibus & Tribunalitiis. *verb.* Co się zaś dotyczy &c. Quod vero attinet &c.

Constitutio Anni 1667. Tit. O powadze Decretow Trybunalskich &c. De autoritate Decretorum Tribunalitiorum &c. *verb.* A wzajemnie Trybunaly niepowinny &c. Tribunalia non debent &c.

Decretum D. Regis Sigismundi III. inter Instigatorem Regni ejusque Delatores Præ-Consules, Consules, Advocatum, Scabinos ac totam Communitatem Civitatis Leopoliensis Actores, atque Nobiles Stanislaum, Matthiam Falentum & Petrum Wysoczkie Citatos, ratione incompetentis evocationis ad Judicium terrestre Leopoliense & subsecutæ proscriptionis & bannitionis in Judicio Tribunalitio Lublinensi, *Varsavia in Conventu Regni Generali Feria sexta post Dom. Reminiscere proxima Anno 1615.* latum. Quo Actores, Magistratus scil. & Communitas Leopoliensis, à Jurisdictione terrestri & prædicta poena bannitionis & præscriptionis immunes declarantur, addito serio mandato, ut officia tam Castrensia quam terrestria Leopoliensia & alia quævis ab executione desistant, Citatiq; ab ulterioribus processibus in alieno foro abstineant, & reservatâ Instigatori Regni ut & Civitati Leopoliensi facultate ratione vilipensionis Decretorum Regionum & evocationis ad Judicium alienum atque incompetens contra Citatos jure agendi.

Decretum D. Regis Sigismundi III. inter Nobiles Joannem, Jacobum & Sophiam Bialochowski Actores, & Spectabiles atque Famatos Præ-Consules, Consules, Scabinos totamque Communitatem veteris & novæ Civitatis Thorunensis Conventos, ratione capite plexi Nobilis Joannis Bialo-

Bialochowski & 'ad Judicia Comititalia propterea factæ evocationis *Varsavia in Conventu Regni Generali fer. sta ante Festum Purificationis B. M. V. Anno 1619.* latum. Quo declaratur Conventos in Comitibus Regni forum competens non habere, sed tantum post Curiam Regiam coram Judicio Regio ordinariâ Juris viâ conveniri posse. Præmittitur ratio, quod Judicium Comitiorum Regni non omnium universale sed certarum duntaxat causarum eisdem ex præscripto Legum servientium, atque illa Jurisdictio, quæ Regibus Poloniæ in Civitates, earumque Magistratus competit, Regum propria & à Jurisdictione, quam iidem in Comitibus exercent, diversa sit, Magistratusque Civitatum ex officiis & personis suis tam criminaliter quam civiliter ad cujuscunque instantiam citati & evocati, non alibi quam coram Regibus suis uti supremis Dominis eorumque Judicio post Curiam respondere, & sese, ut verba habent, justificare teneantur.

Decretum D. Regis Vladislai IV. inter Magnificum Paulum à Dzialin Dzialinski, Palatinum Pomeraniæ &c. uti Judicem, & Nobilem Joannem Siepielowski Judicii ejusdem Palatinalis partem adhærentem Citatos, ac Magistratum, Scabinos, Centumviros atque totam Communitatem Civitatis Gedanensis Actores, ratione adjudicati indebite coram Officio Palatinali fori, nec admissæ ad Judicium Regium appellationis, obtentæque injustè in Judicio Tribunalitio Regni contra Actores poenæ infamiæ *Varsavia in Judiciis Relationum fer. 4ta post. fest. Conceptionis B. M. V. proxima Anno 1635.* latum. Quo decernitur, Civitatis Gedanensis appellationem ad Judicium Regium directe admissibilem fuisse, & non alibi quam coram eodem Judicio prosequibilem esse, cum deductum sit, Civitates Terrarum

rarum Prusiae non alteri Jurisdictioni & foro nisi Regum subiacere.

Decretum Regium inter Instigatorem Regni ejusque Delatores Magistratum & Cives Varsovienses Actores, & Instigatorem Judicii Tribunalis Regni Petricoviensis hujusque Delatorem Nicolaum Stawoszewski Citatos, ratione evocationis ad Judicium Capturale ac Tribunalitium factae Varsoviae *in Convocatione Regni Generali fer. 6. post festum S. Lucia Virginis proxima Anno 1649.* latum. Quo sublatis actionibus per Citatum institutis, decretisque ab eo obtentis, idem Citatus in poenam evocationis quingentarum marcarum condemnatur.

Decretum D. Regis Joannis Casimiri inter Instigatorem Regni ex delatione officialium thesauri Regni Actorem, & Spectabiles Pro-Consulem, Consules totamque Civitatem Lublinensem Citatos, ratione neglectae à Citatis ad Judicia Tribunalis Regni incompetenter evocatis, ad Judicium Regium & Jurisdictionem propriam Provocationis, decretorum ibidem latorum & poenarum decretarum susceptionis, perque hoc Jurisdictioni Regiae factae derogationis, & illati obventionibus Thesauri Regni fiscalibus maximi praejudicii *in Comitibus Regni Generalibus Varsovia fer. 6. pridie festi Circumcisionis D. N. J. C. Anno 1649.* latum. Cujus vigore Decreta quidem adversus Civitatem Lublinensem promulgata irrita redduntur, sed Magistratus simul Lublinensis ad solutionem quingentarum marcarum ideo condemnatur, quod Jurisdictioni Tribunalitiae se submiserit & forum non exceperit.

Decretum Regium inter Generosum Instigatorem Regni ejusque Delatores Nobiles & Spectabiles Pro-Consules, Consules, Scabinos totumque Magistratum & Communitatem Civitatis Gedanensis Actores, & Venerabilem Jacobum

cobum Weydman, Præpositum Ecclesiæ S. Alberti prope Gedanum sitæ, Citatum, ratione temerariæ ad Judicium Palatinale Pomeraniæ & Tribunalitium Petricoviense evocationis *Varsavia in Conventu Regni Generali feria 6. ante festum S. Thomæ Apostoli Proxima Anno 1649.* publicatum. Per quod citatus Jacobus Weydman ob prædictam in Judicio Petricoviensi causæ prosecutionem in pœnam evocationis 500. Marcarum condemnatur, adhærendo Juribus publicis & præcavendo Jurisdictioni Majestatis Regiæ, quæ in Cives omnium Civitatum Regalium eorumque bona soli Majestati Regiæ competit.

Decretum Regium inter Generosum Instigatorem Regni, ejusque Delatores Magistratum Thorunensem & Adamum Ehlert ac Joannem Konau Cives Gedanenses Actores, atque Instigatorem Judicii Castrensis Kovaleviensis Kaptur dicti, & Gregorium Kaminski, Incolam Mariæburgensem Citatos, in puncto indebitæ evocationis sub tempus Interregni ad Judicium Capturale ibidemque nulliter obtentorum Decretorum & publicatæ bannitionis *Varsavia feria 1. in crastino Festi Purificationis B. M. V. An. 1650.* latum. Per quod Decretum inter alia declaratur Magistratum Thorunensem, tanquam Regiæ Majestati & Judicio Regio duntaxat immediatè subiectum, nonnisi coram Regiâ Majestate forum habuisse, neque alibi habere potuisse, sublato Judicii Capturalis decreto, ac toto processu, pœnis tamen evocationis, quas Citatus promeruerat, ex speciali Clementiâ Regiâ remissis.

Quæ ex Fundamentis Statûs Prussiæ in ipsâ Responsione jam sunt enucleata, huc facientia, iterum producere, aut etiam immunitatem Civitatum à Judiciis Capturalibus tempore Interre-

Interregnum ; plenius docere , vel quæ Gedanensis Civitatis specialibus Privilegiis nitantur enumerare , haut visum est hac vice necessarium.

Literæ Serenissimi Regis Joannis III. ad Præsidem Tribunalis Petricoviensis 1682.

Wielebny Uprzeymie Nam Miły. Lub o tym nie powatpiwamy , ze Uprz. Wa. po tak wielekroc tę Residentey Tribunaliskiey orlando Spartam, gruntowna o tym masz Scientiã, iz *Miasta wszystkie ale osobliwie Pruskie od Nas immediate dependent, y do Samych Naszych należa Sadow:* Nie zdało się Nam jednak supervacaneum Uprz. W : o to Naszym compellare Listem, abys to wświezey zawsze mieć chciał pamięci. A to Nas y teraz dochodzi wiadomość, ze Magistrat Gdanski à Successoribus zeszłego Xza Olszowskiego niegdy Arcybiskupa Gniezn: do Trybunału trahitur. Co ze się nie tylko contra immunitatem Miasta tego dzieie , ale tez *in præjudicium prærogativy Naszey:* Pilnie o to Uprz. W. zadamy abys pro activitate & autoritate sua efficaciter wtym stała terminie, aby tam ani *forum* przerzeczonemu Miastu Naszemu nie było przyznane , ani jaka na nich wciągniona *Condemnata.* Impensum wtym studium accedet meritis Uprz. W : Ktoemu od Pana Boga zdrowia życzymy

czemy dobrego. Dan w Jawor: d.: 9. M^{ca} Lutego
Roku Panskiego M. DC. LXXXII. Panowania
Nasz^o VIII. Roku

JAN KROL.

Versio præcedentium Literarum.

Venerabilis, Sincere Nobis Dilecte.

Licet non dubitemus, Sincerit: Vestram ornando toties Præ-
fidis Spartam Tribunalitii, exactam de eo habere noti-
tiam, *quod omnes Civitates, in primis Prussica à Nobis im-
mediatè dependant & tantummodò ad Judicia Nostra pertineant:*
attamen non est nobis visum supervacaneum Sincerit: Ve-
stram super hoc negotio Nostris compellare literis, ut hoc
in recenti semper foveat memoria. Nam etiam in præsentiarum
Nobis relatum est, quod Magistratus Gedanensis à defuncti
Olszovii Archi-Episcopi Gnesnensis Successoribus ad Tribunal
trahitur. Quod cum non tantum contra immunitatem Ci-
vitatibus illius fiat, sed etiam *in præjudicium prærogative Nostræ,*
eapropter sedulò requirimus à Sinceritate V: ut pro activitate &
authoritate sua eò rem deducat, ne præfatæ Civitati Nostræ
ibidem *forum* adjudicetur, neque *decretum* aliquod contra eam
publicetur; Impensum in hacce re studium accedet meritis
Sincerit: Vestræ, & Nos eidem prosperam exoptamus valetu-
dinem. Dab. Javoroviæ d. 9. Mens. Febr. Anno Domini
M. DC. LXXXII. Regni Nostri VIII. Anno:

JOANNES REX.

*Ad Marechalcum Tribunalis eadem
literæ mutatis mutandis exaratæ.*

Literæ

Literæ Serenissimi Regis Poloniae Augusti II.
ad Dn. Episcopum Cujaviensem ratione evocatæ
indebitè Civitatis ad Tribunal Radomiense. 1711.

AUGUST Wtory &c.

Wielebny w Bogu Uprzemyie Nam Miły. Mie-
listny tę relacyą jakobys Uprzemość Wasza
Miało Nasze Gdansk, *które tylko przed Nami w
Wszelkich Sprawach respondere powinno, miał pociągac
do Tribunatu Koronnego.* Więc gdy przez taką
Evokacyą derogaretur furi Nostro & Publico, kto-
rego tuitio pro gradu Senatoriæ Dignitatis y do
samegoż Uprzmcu Waszey należy: Żadamy po
Uprzmcu Waszey *abys ab intentatâ do Trybunatu Ko-
ronnego actione temu Miastu odstąpił,* a w Sądach przy-
zwoitych pretenzyi swoich dochodził. Nie watpie-
my iż to Uprzemość Wasza y dla słuszności samey
y na ninieyszą Naszę uczynisz interpozycyą. Kto-
remu na ten czas dobrego od Pana Boga życzymy
Zdrowia. Dan w Obozie Naszym pod Stralsundem
dnia IX. Miesiąca Grudnia Roku Panskiego
MDCCXI. Panowania Naszego Roku. XV.

AUGUSTUS REX.

Wielebnemu w Bogu Konstantemu Sza-
niawskiemu Biskupowi Kuiawskiemu
Uprzemyie Nam Miłemu.

Versio.

Augustus Secundus D. G. Rex Poloniæ &c.

Venerabilis &c. Sincere Nobis Dilecte.

Relatum Nobis est acsi Sincerit. Vestra Civitatem Nostram Gedanensem, *quæ tantum coram Nobis in omnibus causis respondere tenetur ad Tribunal Regni* evocaverit. Cum verò tali evocatione derogaretur *Juri Nostro & publico* cujus tutio etiam ad Sincerit. Vestram pro gradu Senatoriæ Dignitatis pertinet, eapropter requirimus à Sincerit. Vestra *ut ab intentatâ illi Civitati ad Tribunal actione supersedeat* & in Judiciis competentibus prætensiones suas vindicet. Non dubitamus quin Sincerit. Vestra tam propter ipsam æquitatem; quàm propter interpositionem Nostram hoc factura sit, Eidem nunc optimam valetudinem à Deo exoptantes. Dab: in Castris ad Stralsundam die 9. Mens. Decembr. Anno Domini M. D. C. C. XI. Regni Nostri XV. Anno.

AUGUSTUS REX.

Venerabili &c. Constantino Szaniawski, Episcopo Cujaviensi, Sincerè Nobis Dilecto.

No. 40.

Ex Responso quod Nuntio Regio à Statibus & Ordinibus Prusiæ datum est in Conventu Generali Culmensi d. 25. Junii 1591.

Ad

AD hæc cum aliquot harum Terrarum incolæ *ob pecuniam publicam* Statum & Ordinum Terrarum Prussiæ jussu collectam & administratam, à Dnn. Reip. Poloniæ Deputatis, novo & in his terris nunquam antehac audito modo, ad reddendas eo nomine rationes *Lublinum* evocati, & cum se non stitissent, non condemnati tantum sed proscripti etiam fuerint, eâ vero re immunitates & consuetudines Prussiæ haud obscurè labefactentur, & in dubium quasi vocentur, quarum vigore omnes illi qui pecuniam publicam non ex Constitutionum Regni sed harum Terrarum Prussiæ Privilegiorum & libertatum præscripto hætenus administrarunt non extra Terras Prussiæ, sed in ipsis Terris, vel ipsis Statibus & Ordinibus, vel eis saltem quibus ipsi eum laborem delegassent, aut D. Thesaurario Prussico in arce Mariæburgensi, quem peculiarem semper habuerunt, & etiamnum habere dignoscunt, rationes reddiderint, ut Citationes ejusmodi à D. illis deputatis Lublini editæ, & processus eo nomine institutus, Decretaque omnia & singula absque præjudicio jurium & consuetudinum Prussicarum & earum etiam personarum quæ *Lublinum* evocatæ fuerant, ex nunc ita tollantur & abrogentur, ne Terrarum Prussiæ incolis vel in re minimâ etiam obsint, vel post hac temporibus perpetuis in exemplum trahi possint, alioquin irrita & nullius roboris futura ea, quæ in hoc Conventu scita & publico nomine promissa sint.

No. 41.

Universales literæ quibus causa ratione administratæ pecuniæ ex Contributionibus collectæ & Evocationis ad D. Lublinens. Deputatos publica non privata esse jubetur.

Nos

Nos Terrarum Prussiae Consiliarii.

Notum testatumque facimus praesentibus hisce Literis. Cum Nobis in Conventu hoc Generali congregatis aliquot harum Terrarum incolae retulissent se in causâ harum Terrarum publicâ ob *pecuniam publicam* Statuum & Ordinum omnium jussu, vigore immunitatum & consuetudinum harum Terrarum collectam & administratam, à D. Deputatis Reipubl. Polonae *Lublinum* ad reddendas eo nomine rationes evocatos, & cum non comparuissent non condemnatos tantum sed proscriptos etiam fuisse: Eam rem novam omninò in his Terris nunquam antehac auditam, sed cum omnium incolarum indignitate conjunctam ab omnibus judicatam, ac propterea *causam eam non privatam sed publicam omnium Statuum & Ordinum publico decreto sancitam esse, quam non privati quique, sed ipsi Status & Ordines ob communia jura, libertates & consuetudines patriae defensuri sint.* Interdictumque ne quisquam privatim se ei causae immisceat, vel eam defendendam suscipiat, sed eo nomine conventus eam ad Status & Ordines omnes rejiciat, alioquin irritum & inane futurum, quodcunque eo nomine privatim à quoquam actum gestumque fuerit; Cum rationes ejusmodi haecenus nemini quam ipsis Statibus & Ordinibus, vel quibus ipsi eum laborem delegassent, aut Thesaurario Prussico, quem peculiarem semper habuerint & etiamnum habeant, redditae sint. In quorum omnium fidem Sigillum Terrarum Prussiae praesentibus est appressum. Datum in Conventu Generali Culnensi die 25. Mensis Junii Anno à Jesu Christo Nato M. D. XCI.

No. 42.

Literæ Statuum & Ordinum Terrarum
Prussiæ in prædictâ causâ ad D. Deputatos
Lublinenses perscriptæ.

S Alutem à Deo plurimam cum studiorum nostrorum commendatione. Magnifici & Generosi Domini, Amici charissimi & honorandi. Non sine animorum dolore nobis in hoc Conventu congregatis quidam Incolarum harum Terrarum Prussiæ exposuerunt, se à Magnificis & Generosis Dominationibus Vestris ad putandas rationes earum pecuniarum nomine, quas in hisce Terris nostro jussu & mandato collegerant, *Lublinum* evocatos fuisse, idque sub prætextu *Constitutionum publicarum Regni* in præteritis Varsoviensibus Comitibus editarum. Quod cum præter expectationem nostram acciderit, committere non potuimus, quin ea de re has nostras literas ad Magnificas & Generosas Dominationes Vestras daremus, easque amicè moneremus, ne harum Terrarum Incolas, contra Jura & consuetudines nostras, quibus sine ejusmodi interpellatione ab eo tempore, quo Majores nostri ad inclytum hoc Poloniæ Regnum ultrò & sua sponte accesserunt, pacificè usi sumus, prægravare velint. *Licet enim Constitutiones Regni publicas pretendere possint, iis tamen nunquam nos fuimus obnoxii*, imò contra eas in proximè præteritis Varsoviensibus Comitibus, primò in facie totius Reipublicæ, deindè coram Actis Castrensibus publicè protestati sumus, quod *peculiare Constitutiones nostras*, Jura, Privilegia, Libertates & Consuetudines habeamus, Magistratus etiam & Jurisdictionem nostram, quibus hætenus harum Terrarum Incolæ à centum ferè & quadraginta annis paruerunt, *neque ullum adduci potest exemplum, illos extra Provinciam hanc in Polonia*
L *Regnum*

Regnum, ad reddendas vel pecuniarum hîc collectarum, vel alterius cujusquam rei nomine rationes unquam evocatos, sed Thesaurario Terrarum Prussiæ, quem peculiarem semper habuimus & etiamnum habemus, rationes redditas & à Serenissimis Poloniae Regibus acceptas fuisse. Hæc verò res cum nova admodum, nuper nata & in Jurium nostrorum præjudicium introduci cœpta sit, Magnificas & Generosas Dominationes Vestras rogamus, ut ab ea supersedere, neque harum Terrarum Incolas ejusmodi citationum pœnarum & proscriptionum modis exagitare velint. Cum id omne nos non alio loco habere poterimus, quam quo omnia illa habentur, quæ à non Judicibus fieri dignoscuntur. Non enim patiemur Jura, Privilegia, Libertates & Consuetudines hujus Provinciæ ad eum modum labefactari, & in discrimen publicum adduci. Quod superest, Magnificas & Generosas Dominationes Vestras benè valere ex animo cupimus. Datum Culmæ in Conventu Ordinum Terrarum Prussiæ Generali, die decima nona Mensis Junii Anno à JEsu Christo nato M. D. XCI.

*Magnificarum & Generosarum
Dominationum Vestrarum*

Studiofissimi

Status & Ordines Terrarum
Prussiæ.

No. 43.

No. 43.

Literæ ad Sacram Regiam Majestatem Pol. à
Consiliariis Terrarum Prusliæ scriptæ 1618.

Sacra & Serenissima Regia Majestas
Domine Clementissime.

Exposuerunt Nobis Civitatum Majorum ad hunc Conven-
tum ablegati Nuncii ad se certo delatum esse, quod à
Thesauro Regni hoc agatur, ut Civitates Majores Prus-
liæ *prætextu retentorum quarundam Contributionum* ad Judi-
cium *Radomiense* futurum evocari ac id ipsum vel inviti subire
cogi debeant. Cum autem Sacræ Regiæ Majestati Vestræ
incognitum non est, Civitates dictas, quemadmodum aliis
ita vel hoc maxime gaudere jure, *quod non nisi coram Sacra
Regia Majestate Vestra forum agnoscere & comparere teneantur*:
Ideo cum causa hæc ipsarum tanquam *Membris Senatus Provin-*
ciæ hujus nos quoque concernat, intermittere non potui-
mus, quin ad Sacram Regiam Majestatem Vestram eandem re-
feremus, quo Sacra Regia Majestas Vestra habitâ Jurium & Pri-
vilegiorum Civitatum illarum condignâ ratione pro gratiâ
suâ clementissimè ipsis subvenire dignetur, *ne contra auctori-*
tatem Sacra Regiæ Majestatis Vestræ & jura ipsarum ad forum illud
incompetens evocentur, difficultatibusve ullis præter meritum
& culpam ipsarum implicentur, siquidem hoc affirmant, se
omnes omnino Contributiones, quotquot laudatæ fuerunt,
secundum Universales harum Terrarum fideliter collegisse
& extradidisse, neque quicquam residui eo nomine apud se su-
peresse, id quod authenticis documentis & quietationibus, si
ita opus fuerit, coram Sacra Regia Majestate Vestra docere ac

demonstrare paratas se esse ostendunt. Non dubitamus Sacram Regiam Majestatem Vestram pro innatæ justitiæ æquitatisque laudatissimo studio clementissimè hisce locum daturam. Quod ipsum Nos una cum illis debitis obsequiis & officiis nostris de Sacra Regia Majestate Vestra, Domino Nostro Clementissimo humillimè demereri studebimus. Quod superest, Sacram Regiam Majestatem Vestram una cum tota augustissima Domo sua Protectioni Divinæ, Nos vero Gratia ac Clementiæ Sacræ Regiæ Majestatis humillime commendamus. Dat. Mariæburgi in Conventu Generali die 11. Mensis Maij Anno 1618.

Sacræ Regiæ Majestatis Vestræ

Humillimi & ad obsequia paratissimi
subditi

Consiliarii Terrarum Prussiæ.

No. 44.

Literæ Consiliariorum Terrarum Prussiæ
ad Supremum Thesaurarium Regni Poloniæ.

Retulit Nobis in Conventu hoc Nostro Generali Mariæburgensi pro Festo D. Stanislai habito Magnus ac Generosus Dominus Melchior Weiher Terrarum Prussiæ Thesaurarius & Oeconomus Mariæburgensis, Dirsoviensis Nowodworiensisque Capitaneus, qualiter ex transmissis præsumtarum aliquot retentorum in Palatinatibus Prussiæ consignationibus colligat, se *ratione Decreti cujusdam Radomiensis*
contra

contra Magnificum Dominum Lodovicum Weiher Fratrem
& in officio hoc Antecessorem suum lati de novo molestatum
iri. Cùm itaque causam hanc universam provinciam concer-
nere videamus & præter omnem expectationem esset, si id à
quo Illustrissimi & Reverendissimi, Illustres ac Magnifici Do-
mini Commissarii Bidgostienfes defunctum D. Fratrem ipsius,
& sic consequenter Civitates Prusfiæ, mediante affecuratione
Statibus & Ordinibus Prusfiæ ex Autoritate Comitiali datâ, li-
beras pronunciaverunt, reassumeretur, quin imo Civitates
Prusfiæ majores constantissime affirmant, se omnes Contri-
butiones publicas bona fide integras extradidisse, eoque no-
mine sufficientibus quietationibus sibi prospectum esse, quas
*coram Sacra Regia Majestate, Domino Nostro Clementissimo, ubi
nimirum vigore privilegiorum suorum tantum conveniri possunt,*
exhibere, si opus fuerit, non detrectant: Proinde hæc ad
Illustritatem Vestram literas dandas esse duximus, majorem
Eandem in modum rogantes, dignetur Illustritas Vestra cau-
sam hanc benigne considerare, autoritateque sua efficere, ne
præfatus Magnus Dominus Oeconomus in re liquida & so-
pita molestetur, vel *in foro alieno* contra Civitates Prusfiæ præ-
ter ipsarum culpam quicquam attentetur ac statuatur: Hoc
ipso enim nihil aliud fieret, quam ut Autoritas Illustris-
Reverendis: Illustrium ac Magnificorum Dominorum
Commissariorum, quâ freti Status & Ordines ad sublevandas
publicas necessitates tam promptos sese exhibuerunt, quales
forte citra affecurationis istius spem non fuissent, non solum
labefactaretur, sed & ipsimet Status & Ordines Prusfiæ, in si-
milibus casibus, quos DEUS avertat, defererentur atque in-
ducerentur, ne tantum roboris ejusmodi affecurationibus in
futurum tribuerent. Non dubitamus Illustritatem Vestram
æquam provinciæ hujus justissimæque petitionis nostræ ratio-
nem habituram esse. Quo ipso præterquam quod rem Autori-

tate Suâ & laude dignam factura est, ita nos sibi devinciet, ut nunquam Studia nostra Eidem contestari intermissuri simus. De cætero Illustritati Vestræ diuturnam Valetudinem omnisque felicitatis incrementa comprecamur. Datum Mariæburgi in Conventu Generali 11. Maij 1618.

Illustritatis Vestræ

Ad officia parati

Consiliarii Terrarum Prusliæ.

No. 45.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusliæ in præfenti Conventu Mariæburgensi congregati, præmissa salute & studiorum nostrorum, pro Status cujusque exigentia, commendatione, significamus præsentibus literis nostris, Magnificum ac Generosum Dominum Melchiorem Weiher Terrarum Prusliæ Thesaurarium, Oeconomum Mariæburgensem, Dirschoviensem, Nowodworiensemque Capitaneum, in præfenti Conventu Terrarum Prusliæ retentorum contributionum tabulas, alteram annorum præteritorum, alteram 1616. & 1617. sub manu & Sigillo Illustris ac Magnifici Domini Thesaurarii Regni, in medium protulisse, simulque, ut si alicubi retentorum istarum quicquam residui esset id Thesauro fideliter inferretur, nec super id *decisio Judicii Radomienfis* expectaretur, admonuisse: Ad quod, cum Nobilitas, eorumse, quæ sibi imputarentur, rationes reddituram esse ostenderet, *Civitatum quoque Majorum Internuncii intulerint, se coram dicto iudicio non modo forum non habere, sed ne minimum quidem ex publicis contributionibus de-*
bere,

bere, idque sufficientibus quietationibus è Thesauro acceptis, in *foro competenti nimirum coram Sacra Regia Majestate*, si opus fuerit, demonstrare posse. In cujus rei fidem Sigillum Terrarum Prusiae praesentibus est subappressum. Datum in Conventu Generali Mariæburgensi die 11. Mensis Maii, Anno 1618.

No. 46.

Actum Mariæburgi in Conventu Generali Terrarum Prusiae die 3. Januarii Anno 1619.

Postequam in Conventu moderno Generali à Sacra Regia Majestate Terris Prusiae indicto, Statibus & Ordinibus relatum est, quod *Judicium Radomiense* ad instantiam Instigatoris Thesauri Regni *Civitates Majores Prusiae, quae vigore jurium atque Privilegiorum suorum non nisi coram Sacra Regia Majestate, Domino Nostro Clementissimo legitime conveniuntur, & comparere tenentur*, in causa & actione ob praetensa quaedam *contributionum publicarum retenta*, foro adinvento in ulteriori processu ad Conventum Regni Generalem proximè venturum adeoque nunc instantem remisit, & terminum iisdem conservavit atque praefixit, sicut latius Decretum Radomiense praemissa continet. Idcirco in praesentia totius Conventus, prout è proximè praeterito Conventu Mariæburgensi, Domini Consilarii datis ad praefatum Judicium Radomiense intercessorialibus literis de praedictis Juribus ac Privilegiis Civitatum attestati sunt, & quantum se quoque praedicta causa concernat, ostenderunt: ita nunc eo attento, quod praedictum ex praefato Decreto emergens *communes Terrarum Prusiae libertates tum & Universales literas* An. 1612. die 5. Nov. Mariæburgi communi consensu Statuum atque Ordinum laudatas & denuo Neoburgi Anno 1614. die 14. Aprilis approbatas

batas atque confirmatas afficiat, præcavere volentes indemnitati jurium ac Privilegiorum communium, Civitates Majores Prusiæ protestantur; Quandoquidem à Constitutione Anni 1613. ad quam Constitutio proximè præteritorum Anni 1618. comitiorum de Tribunali Radomensi lata, in toto se refert, Civitates prædictæ immunes ac liberæ fuerunt, eoque nomine protestatæ sunt, & *constat Easdem Judicio Radomensi nunquam se submisisse*, verum ab eo tempore, quo ad Regnum cum cæteris Statibus & Ordinibus Prusiæ spontanea voluntate ac deditioe accesserunt, *Judicio Sacra Regia Majestatis* subjectas & publicis Regni legibus exceptas reservatasque esse: Ideoque ad agnoscendum forum Judicii Radomensis Easdem non teneri, adeoque nec Decretum ibidem tanquam *in foro alieno incompetenter* latum, neque remissionem ad Comitia factam illas obligare, præsertim cum in foro suo coram Sacra Regia Majestate legitimo & competenti, ratione assertorum, uti prætenditur, Retentorum de Contributionibus publicis respondere se offerant, de quo solennissimè communi nomine iterum protestantur; Quam suam *Protestationem* porro Actis quibusque authenticis insinuandi, facultatem atque potestatem hi, quorum interest, habituri sunt, præsentium vigore. In præmissorum fidem Sigillum Terrarum Prusiæ est subappressum. Actum & Datum ut supra.

No. 47.

Ex Responso quod Nuntius Regius à Statibus & Ordinibus Prusiæ accepit in Conventu Generali Mariæburg. 1619. d. 3. Januarii.

ORant à Sacra Regiâ Majestate eâ quâ par est animorum humilitate ut Sacra Regia Majestas Privilegiorum & libertatum Terrarum Prusiæ clementissimam rationem

nem habere — — denique à *Decreto Radomiensi* Terrarum & Civitatum Prusiae præjudiciali occasione assertorum de publicis Contributionibus retentorum in foro incompetenti lato, Civitates Prusiae, prout iudicio Sacrae Regiae Majestatis reservata & humillimè subjectæ sunt, seque ibidem Juri offerunt, liberas efficere clementissimè dignetur.

No. 48.

Ex Instructione Statuum & Ordinum Prusiae Nuntiis ad Comititia Varsoviensia in Conventu Gener. Mariæburg. d. 3. Januarii Anno 1619. datâ.

U T ratione assertorum de contributionibus publicis retentorum incolæ Terrarum Prusiae extra forum incompetens non evocentur & Civitates Prusiae non obstante præjudiciali *Decreto Radomiensi* tantum in iudicio Sacrae Regiae Majestatis, cui ab antiquis temporibus subsunt, forum legitimum habeant.

No. 49.

Excerptum ex Decreto Regis Sigismundi III. Civitates Majores Prusiae in causa prætenfarum ab iis contributionum ex Accisâ & vectigali Fordanico ad iudicium Tribunalis Radomiensis non pertinere declarante Anno 1621.

Sigismundus DEI Gratia Rex Poloniae,
Magnus Dux Lithuaniae &c.

I N modernis itaque Regni Comitibus Generalibus, termino ex præfata remissione incidente, & huc usque continuato
M parti-

partibus præfatis actoreâ Instigatore Regni personaliter, citatâ vero per Nobilem Andream Slepowronski coram Nobis comparentibus, eumque terminum attentantibus & *controversias suas imprimis ratione Fori coram judicio Tribunalis Radomiensis* agitas repetentibus, iisdemque citatis vigore Privilegiorum suorum Forum coram judicio præfenti Conventus Regni Generalis declinantibus & ad Nos Judiciumq; Nostrum post Curiam se remitti postulantibus, Nos cum Consiliariis & Senatoribus Regni Nostri ad Conventum præsentem congregatis lateri Nostro assidentibus auditâ & diligenter perpensâ partium controversiâ, eoque animadverso, quod causa præfens pro cognitione & interpretatione Privilegiorum ad judicium præfens Conventus Regni Generalis remissa est, *Cognitio vero Privilegiorum non nisi Nobis Judicioque Nostro post curiam Nostram competit, id eo causam eo* remittendam esse duximus, remittimusque. — — — In cujus rei fidem Sigillum Regni Nostri præfenti est appressum. Datum Varavia in Conventu Regni Generali feria 5. postridie Festi Nativitatis beatissimæ Virginis Mariæ. Anno Domini Millesimo Sexcentesimo vigesimo primo, Regnorum nostrorum Poloniae vigesimo 4to, Sueciae vigesimo octavo.

Venceslaus de Leszno Vice-
Cancellarius Regni

Relatio Illustris & Magnifici Domini Venceslai
â Leszno Leszinski, Regni Poloniae Vi-
ce-Cancellarii, Bresten: &c. Capitanci

Johannes Gumowski.

No. 50.

No. 50.

Attestatio & Declaratio Supremi Regni The-
saurarii quod Civitates Prusiae ratione non so-
lutarum contributionum ad Tribunal Rado-
mienſe evocatæ, eidem non ſint ſubjectæ.

Joannes Nicolaus Danilowicz de Zurow, Supremus
Regni Theſaurarius, Præmiſſienſis Sambor: Colens: &c.
Capitaneus.

Notum teſtatumq; facio præſentibus literis meis. Quan-
doquidem ex delatione Illuſtriſſimi Domini Palatini
Pomeraniæ uti Oeconomi Terrarum Prusiae Civitates
Thorunenſis & Gedanenſis ad *Judicium Tribunalitium Rado-
mienſe* proximè præteritum ratione *non ſolutionis Contributi-
onum*, ſive Acciſarum Anno Domini 1630. in Conventu
Generali Graudentinenſi laudatarum citatæ fuerunt, ibidem-
que Juribus & Privilegiis ita ſe tutatæ ſunt, ut Forum illud
ſibi competens non eſſe deducerent, ſed potius in Foro com-
petenti, hoc eſt, poſt Curiam Sacræ Regiæ Majeſtatis ſe re-
ſpondere teneri docerent, ac propterea interventu meo Ter-
minus ex eâdem citatione proveniens *re bene perpensâ* non
eſt attentatus, neque cauſa in Judicium præfatum deducta
fuit; Proindè Mandatario ac Plenipotenti dictarum Civita-
tum Thorunenſium & Gedanenſium per expreſſum declaravi,
prout vigore præſentium *declaro, me & Theſaurum non am-
plius ex delatione ſui, neque in hac neque in alia ſimili cauſa
poſthac cum Civitatibus iisdem, nonniſi in foro competenti jure
acturos & ejusmodi Citationibus extra forum competens easdem
non evocatuſos.* In cujus rei fidem præſentes manu mea ſub-

scripsi & Sigillum meum apponi mandavi. Datum Varſaviæ
die 27. Menſ. Novembr. Anno Domini M. DC. XXXIII.

Joannes Nicolaus Danilowitz,
Theſaurarius Regni.

No. 51.

Ex Decreto Vladislai I V. Regis inter Ma-
giſtratum reliquosque Ordines Civitatis Geda-
nenſis Actores, & Generoſum Lucam Trzcinski
Vice-Palatinum Pomeraniæ & Nobilem Stani-
ſlaum de Kukzki Solikowski, ratione indebitæ
evocationis, occasione quaſi denegatæ extradi-
tionis acciſarum ad Judicia Vice - Palatinalia
factæ. adjudicati fori, nec admiſſæ ad Regem
Appellationis, quin & publicatæ bannitionis.
Varſaviæ fer. 5. Poſt Feſtum Omnium Sancto-
rum proxima Anno 1644. lato.

IN termino hodierno — Nos cum Conſiliariis & Jurispe-
ritis Noſtris, auditis Partium controverſiis & allegationi-
bus, Appellationibus ad Nos & Judicium Noſtrum per
Actores interpoſitis admiſſibilibus & ad præſens coram Nobis
& Judicio Noſtro proſequibilibus adinventis, totoque ſubſe-
quenti proceſſu caſſato & annihilato, Partibus de validitate
Decreti adinventi fori jure experiri injunximus. Experien-
tibus vero Partibus & de validitate ejusdem Decreti diſce-
ptantibus, Nos cum iisdem Conſiliariis Noſtris Partium utra-
rumque illatis rationibus bene perpenſis, Decretum memora-
tum una cum toto cauſæ proceſſu & in ſpecie pœna bannitio-
nis

nis incompetenter latae & publicatae cassamus & annihilamus, Citatos nihilominus modernos, praecipue vero Nobilem de Kukzki Solikowski principalis negotii Actorem à *pænis Legum publicis ratione evocationis sancitis* ex clementia & benignitate Nostra Regia liberos facimus & pronuntiamus praesentis Decreti vigore.

No. 52.

Ex Decreto Regio inter Generosum Instigatorem Regni ejusque Delatores Nobiles Pro-Consules, Consules, Scabinos totamque Communitatem Civitatis Gedanensis Actores prosecutionum & Generosos Commissarios ad judicandas causas Fisci ad Civitatem Neoburgensem Anno 1662. per Conventum Generalem Terrarum Prussiae deputaros, uti Judices, atq; Instigatorem Judicii ejusdem & Generosum Edwardum Ryben Thesauri Terrarum Prussiae Notarium, Citatos, in puncto indebitae evocationis ratione praetensa laudatarum in Conventu Prussiae Accisarum retentionis ad dictum Judicium Commissoriale Neoburgi institutum, ibidemque nulliter decretae poenae peculatus & infamiae, Leopoli in Judiciis Relationum Sabbatho ante Dominicam Ramis Palmarum proximo Anno 1663. ex partium controversiis lato.

IN termino hodierno ex remissa Judicii Assessorum Nostrorum legitimè ad praesens proveniente Partibus coram

M 3

Nobis

Nobis Judicioque Relationum Nostrarum propriarum comparentibus — Nos cum Senatoribus lateri Nostro asfidentibus post Partium controversias, Remissâ per Judicium Nostrum Assessoriale ad Nos Judiciaque Relationum Nostrarum propriarum factâ necessariâ adinventâ, illamque expediendo Appellationem à sententia fori adinventi per Actores modernos ad Nos Judiciumque Nostrum interpositam, & non admissam, pro illo tempore admisibilem & ad præsens coram Nobis Judicioque Nostro prosequibilem esse adinvenimus, Partesque de validitate sententiæ Judicii Commissorialis, videlicet fori adinventi experiri jussimus. Cum verò partes præfatæ inter se pro & contra juridicis rationibus disceptarent, Nos cum iisdem Senatoribus lateri Nostro asfidentibus, auditis partium controversiis sententiam superscripti Judicii Commissorialis nimirum fori adinventi, *quoniam Actores directè Jurisdictioni Nostræ subsunt*, ac insistendo præjudicatis, retractandam esse duximus ac præsentibus retractamus, nec non subsequenter processum tollimus, cassamus & annihilamus una cum pœna Peculatus, Decreti Nostri præsentis vigore.

No. 53.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiæ in moderno Conventu Generali Mariæburgi congregati, Universis ac singulis, quorum interest, notum testatumque facimus, quod cum in Comitibus Regni Generalibus Ao. 1661. habitis, Constitutio sub titulo Cto Generalne sancita, contra quam non tantum Magnifici & Generosi Domini Nuncii harum Terrarum, uti Juribus & Privilegiis earundem contrariam coram Actis publicis protestati sunt, verum etiam in proximè subsecuto Conventu, harum Terrarum nomine, mediante Laudo publico solennis Manifestatio interposita

posita sit ; Et verò in moderno Conventu Nobis relatum est, quod *Judicium Tribunalitium Radomiense* non attentis istis supra allegatis omnibus, *Civitates harum Terrarum earumq; Cives, qui vigore Jurium atq; Privilegiorum suorum nonnisi coram Sacra Regia Majestate, Domino Nostro Clementissimo, legitime conveniuntur*, & comparere tenentur, specialiter verò Civitatem Gedanens. in causa & actione subsidii Generalis ad Comitiam Regni proximè ventura remisit, & terminum eidem conservavit atque præfixit, contra Mercatores verò Thorunens. prosecutionem & executionem Decreti ratione Theloneorum in contumaciam illorum prolati decrevit, prout latius Decretum Radomiense præmissa continet. Idcirco eo considerato, quod præjudicium ex præfato Decreto emergens communes harum Terrarum Libertates de Theloneis disponentes, atque seorsiva Civitatum Jura ratione fori iisdem competentis afficiat, præcavere volentes indemnitati Jurium & Privilegiorum communium Terrarum harum, atque Specialium Civitatum, manifestamus, quoniam constat *Civitatem Gedanensem Mercatoresq; Thorunens. Judicio Radomiensi subesse non posse*, verum Civitates earumque Cives ab eo tempore, quo ad Regnum cum Terris hisce spontaneâ voluntate accesserunt, Judicio Sacræ Regiæ Majestatis unicè subjectas, & publicis Regni legibus exceptas reservatasque esse, ad agnoscendum forum Judicii Radomiensis tam *Civitatem Gedanensem* quàm *Mercatores Thorunenses*, non teneri, adeoq; nec Decretum ibidem tanquam *in foro incompetenti*, atque in causa notabili Theloneali, Nos in universum concernente, latum, *Mercatores Thorunenses*, neq; remissionem in causa Subsidii Generalis ad Comitiam factam *Civitatem Gedanensem* stringere vel obligare, multo minus ratione Theloneorum communibus harum Terrarum & Civitatum Juribus ullo modo præjudicare atque obesse posse aut debere, Laudi præsentis vigore. In præmissorum fidem Sigillum

gillum Terrarum subappressum est. Actum & datum Mariæburgi in Conventu Generali die 8. Julii Anno 1671.

No. 54.

Ex Instructione Nuntiis à Conventu Generali Graudent. d. 7. Jan. An. 1672. datâ.

QVandoquidem *Judicium Tribunalitium Radomiense* Civitatem Gedanensem in causa & actione subsidii generalis ad Comitiam Regni proximè ventura remisit, & terminum Eidem conservavit atque præfixit, juxta obloquentiam istius Decreti: Idcirco si præfata causa in futuris Regni Comitibus acclamari vellet, Illustres, Magnifici & Generosi D. D. Nuncii inhærendo Laudo Manifestationis contra illam Remissam in nupero Conventu Mariæburgensi sancito, instantissimè urgebunt, ut Civitas Gedanensis à *prædicta remissione ad Comitiam* libera & immunis maneat, eò consideratò, quòd Civitatem istam ratione subsidii generalis præjudicium illud ex præfatò Decretò emergens, Civitatumque Jura ratione *fori iisdem competentis* afficiat, adeoque nec *Decretum* ibidem tanquàm in foro incompetenti latum, neque *remissionem* in causa subsidii generalis ad Comitiam factam, Civitatem suprâ nominatam stringere vel obligare possit aut debeat.

No. 55.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusis in moderno Conventu Generali Graudenti congregati Universis & singulis, quorum interest, notum testatumque facimus; Non sine ingenti perturbatione Nos percepisse, quâ ratione nuperum *Judicium Commissoriale Tribunalis Radomiensis* Leopoli Lublinum novellâ Confœderatione Regni Generali

nerali translatum contra has Terras in persona Illustrissimi & Excellentissimi Domini *Palatini Pomerania*, uti earundem *Thesaurarii*, non attentis Illustrium & Magnificorum D.D. Deputatorum ex his Terris ad eandem Commissionem ordinatorum cum fundamentalibus & validis rationibus ibidem allegatis, ac si *ob non illatam integrè in Thesaurum Regni Subsidiis personalis Contributionem* Constitutione Regni Anno 1673. in Regno laudatam Decreta poenæ peculatus tulerit: Cum verò Terræ Prusiae ab ipsâ suâ ad Regnum accessione huc usque semper in liberrimo sciscendarum & modificandarum contributionum usu maneant, & quotiescunque subveniendo necessitatibus Reipublicæ aliquas decrevissent, easdem *non ex impositione sancitorum Reipublicæ sed liberis ac spontaneis voluntatibus pro modulo facultatum in Conventibus suis* ordinarint & contulerint, atque etiam de quantitate collectarum Illustrissimus Dominus Thesaurarius rationes non Thesauro Regni, sed ipsis Statibus & Ordinibus reddiderit, & reddere teneatur, tum verò *negotium Contributionum in his Terris ad materiam Status Reipublicæ, minimè verò ad Processus Judicia-rios* pertineat, adeo ut præmemorati Domini Deputati ex rationibus Jura Cardinalia, Libertates & Immunitates Nostras afficientibus ex loco Judicii cum Protestatione discedere necesse habuerint, easdemque postea Protestationes in castris Cirnen. & Gostinen. Actis publicis inscribi fecerint; Idè nos inhærendo iisdem Protestationibus de præfatorum Decretorum illegalitate & nullitate, aut si quæ alia ratione aliarum quarumvis *in Terris Prusiae non laudatarum Contributionum* per Judicium suprafatum Commissoriale irrogatæ sunt aggravationes, tum & de integritate Jurium Terrarum Prusiae quàm solennissimè Laudi præsentis vigore protestamur & expostulatu-ros Nos apud Rempublicam unanimiter pollicemur. In præmissorum fidem Sigillum Terrarum Prusiae hisce subappres-

N

sum

Actum est. Actum & datum Graudenti in Conventu Generali
Ante-Electionali die 4. Mens. Aprilis Anno 1674.

No. 56.

**Ex Instructione Nuntiis Terrarum Prusiae
ad Comitata Varsoviensia ex Conventu Generali
Graudentinen: d. 4. April. 1674 datâ.**

Inprimis autem cum recentium Vulnerum dolor exquisitiùs
feriat sensus, ante omnia Illustrissimi Magnifici & Gene-
rosi D. D. Nuntii gravissimè in publico omnium Ordinum
Confessu conquerentur, in quantam nos perturbationem
conjecerint novissimæ *Commissionis Lublin. Decreta* in perso-
na Illustrissimi & Excellentissimi Domini Palatini Pomera-
niæ, uti *Terrarum Prusiae Thesaurarii*, contra easdem cum
enormi Jurium & Libertatum earundem convulsione lata,
cum de facultate sciscendarum & modificandarum in his Ter-
ris Contributionum ab ipsâ illarum ad Regnum Poloniae ac-
cessione semper illibatâ retentâ præjudicium ferri, atque ab-
sentibus & non requisitis, imò sæpiùs dissensum suum testan-
tibus diversi generis *Contributionum in Regno laudatarum apud
Nos insolitarum*, & ipsæ etiam Reipublicæ, prout ex eventu
apparuit, impracticabilium solutionem, cum terrore poenarum
peculatus imponi non dubitatum, ac deniq; etiam duplicis Sub-
sidii personalis nuperâ Regni Confœderatione sanciti solven-
di necessitatem injici tentatum sit, cum tamen supremo uni-
versæ Reipublicæ consensu de toto Contributionum genere
& materiis in vim subsidii Reipublicæ expediendis secundum
Jura & Consuetudines Terrarum Prusiae ex re visum fuerit;
huic justissimo dolori ut maturum & competens admoveatur
remedium, abrogatisque illis *Decretis Commissorialibus Liber-
tates Pruthenas petentibus* Jura & Consuetudines earum inte-
merata

merata relinquantur, Illustrissimi, Magnifici & Generosi D.D. Nuntii laudabili sua dexteritate, & quâ par est, observantiâ cum perinclytis Regni Ordinibus agent, imò verò *nulla alia negotia tractari, nisi hoc remoto obstaculo*, & si quæ alia insuper in eadem Commisione cum aggravatione hujus Provinciæ introducta esse patuerit, permittent. Sicut autem juvandæ Reipublicæ Prutheni nunquam subsidia sua detraxerunt, ac nuper etiam in gravissimis ejus periculis suo modo & pro modulo facultatum subvenerunt, ita & in posterum, dummodò in præmissis suorum Jurium & Consuetudinum læsionibus restituti fuerint, pro viribus & facultatibus solitâ promptitudine se minimè defuturos esse offerunt.

No. 57.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiæ in moderno Conventu Generali Graudentinensi congregati, notum testatumque facimus universis ac singulis quorum interest. Quandoquidem Nobis non sine acerbo animorum dolore innotuerit, qualiter Illustrissimus ac Excellentissimus Dominus Vladislaus Kos Palatinus Pomeraniæ *Terrarum harum Thesaurarius* injuriosis ac Dignitatem non minus Senatoriam prædicti Illustrissimi ac Excellentissimi Domini Palatini Pomeraniæ, quàm officii Thesaurariatus Terrarum Prusiæ maximè lædentibus Decretis & Officium Castrense Palatinale Pomeraniæ atque etiam Magnificus Dominus Joannes Elzanowski ad lege publica præfinitum Tribunal Radomien- se ex Mariæburgensi Palatinatu Judex Deputatus, intra ultra lege præscriptum adeoque Jurisdictioni Tribunalitiæ minimè serviens tempus latis enormiter aggravati sint, insuper quoque Magnifici Elzanowski vox libera adeoque pupilla ipsa libertatis tuitioque Jurium Terrarum harum impetita læsaque est, illa autem supra memorata Decreta non in le-

gitimo lege publica præscripto termino contra Illustrissimum atque Excellentissimum Dominum Palatinum Pomeraniæ Thesaurarium harum Terrarum Ejusque Officium Castrense atque Magnificum Dominum Elzanowski lata & publicata sunt, ipsique prætensi Judices lege circumscriptos excessere gradus, hinc *Eadem Decreta, utpotè contra Jura & immunitates Terrarum harum lata, etiam pro nullis censemus*, insuperque insistendo essentialibus Protestationum per præfatum Magnificum Elzanowski eo nomine factarum, ac per Mariæburgens. & Pomeraniæ Palatinatus in Conventibus publicis reassumptarum, præsentibus manifestamus, omnia hæc quæcunque in isto Conventu extra mentem legis coacto præjudiciosè acta gesta que sunt, dicto sæpius Illustrissimo atque Excellentissimo Domino Palatino Pomeraniæ Ejusdemque Officio Castrensi, vel honori ac dignitati Senatoriæ, atque etiam Magnifici Joannis Elzanowski integræ famæ ac existimationi nullo modo nocere, multo minus vero etiam muneri Thesaurariatus tot legibus & Constitutionibus publicis asscurato, usuque continuo firmato, atque Terrarum harum immunitatibus ac Privilegiis quicquam officere aut derogare debere nec posse. Hæc Nostrâ manifestatione mediante. In quorum fidem Sigillum harum Terrarum hisce subappressum est. Actum & Datum Graudenti in Conventu Generali d. 30. Junii An. 1687.

No. 58.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiæ in moderno Conventu Generali Graudentinensi congregati notum testatumque facimus Universis ac Singulis quorum interest; Cum in nupero *Tribunalis Radomiensis* Conventu privato, ultra legis præscriptum attentato, non tantum præjudiciosum ac maximè pergravabile Decretum contra Illustrissimum atque Excellentissimum Dominum Vladislaum

laum Los *Palatinum Pomerania Terrarum harum Thesaurarium*,
 Officiumque ejus Castrense, atque Magnificum Dominum
 Joannem Elzanowski, ex Palatinatu Mariæburgensi ad lege
 præfinitum Tribunal Radomienſe Deputatum Judicem cum
 ſumma & clariffimarum perſonarum, deque his Terris opti-
 mē meritatum, & imprimis Terrarum harum jurium atque
 immunitatum, ſtatusque nobilitaris & liberæ vocis læſione
 Feria quinta poſt Dominicam Lætare Quadrageſimalem pro-
 xima Anno præſenti, *inaudito ab incorporatione exemplo*, ſuaſu
 & impulſu Generoſi Sebaſtiani Gilbatzewski Inſtigatoriſ Re-
 gni latum publicatumque ſit, verum etiam in fundamento
 juris pro tuendis juribus Terrarum harum à Magnifico Do-
 mino Deputato Judice interpoſita proteſtatio, in maximum
 Earundem ſupramemoratarum perſonarum contemptum at-
 que injuriam foede ac turpiter in publico Radomienſi Civi-
 tatis foro per executorem juſtitie contumelioſiſſimē vigore
 ejusdem Decreti in præjudicium liberæ vocis atque æqualita-
 tis combuſta, terrisque hiſce eo ipſo, modo hætenus inpracti-
 cabili, crudelis in amia nota citra omne ſuum meritum inuſta
 ſit. Hinc tam atrocem injuriam altiffimo doloris percipien-
 tes ſenſu, talibus injuſtis auſibus atque perperam planē & ſu-
 pra ſpecificatis perſonis & ſignanter Juribus Terrarum harum
 Cardinalibus & liberæ voci illatis injuriis ſalubriter conſulen-
 do, auctoritate præſentis Conventus ſtatuiſmus, quod vicis-
 ſim demerito talionis jure *injurioſum illud Decretum* in termi-
 no illegitimo latum *per Executorem Juſtitie pro futuro Conven-
 tu comburi in foro publico* extra omnem contradicendi facul-
 tatem irremiſſibiliter debeat. In præmiſſorum fidem Sigil-
 lum harum Terrarum hiſce ſub appreſſum eſt. Actum & Da-
 tum Graudenti in Conventu Generali d. 30. Junii Anno
 1687.

No. 59.

Ex Instructione Provinciæ Prussiæ Nuntiis
ad Sacram Regiam Majestatem ex Conventu Ge-
nerali Graudentinensi d. 30. Junii An. 1687. datâ.

ET quidem qualiter gravissimo cum doloris sensu Status
& Ordines tam acerbam & antea nunquam auditam
à privato *Radomiensi*, ultraque tempus lege præscriptum
coactò Conventu, Illustrissimo ac Excellentissimo Domino
Palatino Pomeraniæ, Terrarum harum Thesaurario, Ejusque
Officio Castrensi atque Magnifico Joanni Elzanowski ad Tri-
bunal Radomienſe intra lege præfinitum tempus Deputato
Judici, promulgatis adversus Eosdem gravaminosisſimis De-
cretis, atque per latus illorum harum Terrarum Juribus ac
immunitatibus illatam injuriam, quibusque se hic Domi in
Conventu suo adversus eandem sub fortissimo Sacræ Regiæ
Majestatis, Domini sui clementisſimi, militantes clypeo præ-
servarint mediis, simulque Sacræ Regiæ Majestati supplica-
bunt, quo Clementisſima auctoritate Sua eos benignisſimè
inire dignetur modos, quo Illustrisſimus ac Excellentisſimus
Dominus Palatinus Pomeraniæ, Terrarum harum Theſau-
rarius ab ulteriori ejusdem Conventus privati Radomiensis
impetitione penitus securus eſſe atque nullis extra Provincia-
libus harumque Terrarum juribus contrariis executionibus
aut illegitimis procesſibus inquietari poſſit.

No. 60.

Augustus II. DEI Gratiâ Rex Poloniæ
Magnus Dux Lithuanix &c.

Significamus præſentibus, quorum intereſt, Universis &
Singulis. Poſteaquam à Nobili Magiſtratu & reliquis
Civi-

Civitatis Nostræ Gedanensis Ordinibus, eâ quâ par est, ratione nobis expositum fuit, quàm gravia præjudicia receptis ejusdem Juribus ac Privilegiis inde illata sint, quod Bona ipsius Patrimonialia ab aliquo tempore ad concedenda Militibus hospitia, ingentesque eorundem causâ erogandas expensas coacta fuerint, ita ut redditibus ex iisdem fundis percipi solitis, Civitas plenè uti frui haut potuerit, eâque de causa precibus quàm humillimis Nos eadem Civitas implovavit, ut dicta *Bona Patrimonialia in libera Furium Immunitatumque avitarum possessione* tueri, iisdemque contra ejusmodi turbationes prospicere clementissimè dignemur. Nos devotissimo huic desiderio locum daturi hujus Diplomatis vigore pro Nobis & Successoribus Nostris declarandum duximus, *quod dicta Nostra Civitatis Gedanensis Bona Patrimonialia æq. ac Territorium ejus, aut quacunque Territorii fuerit pars, ab omnibus Militum transitibus, pabulationibus, Stationibus, Contributionibus, aut aliis quibusvis hujus generis oneribus, quocunque veniant nomine, perpetuò exempta, tamque libera esse debent, ut contra quoslibet talia inferre audentes, sive Nostræ aut Reipublicæ Milites sint, sive alieni aut extranei, Regiam Nostram Authoritatem, protectionem ac defensionem, modis quàm efficacissimis, omni belli pacisvè tempore præstitum iri, hisce clementissimè polliceamur.* In quorum fidem præsentem manu Nostra subscriptas Sigillo Regni muniri jussimus. Datum Gedani die XXIV. Mensis Octobris Anno Domini M. DCCX. Regni Verò Nostræ XIV.

AUGUSTUS REX.

Joannes Chrysostomus Rogalli,

Varlav. Guttstad. Canonicus Pro-

tonot. Aplicus Sacræ Regiæ Majestatis

& Sigilli Majoris Regni Secretarius.

No. 61.

No. 61.

Literæ, ut vocantur, Salvaguardiæ à Serenif-
simo Rege Polon. Augusto II. Territorio Geda-
nensi datæ Anno 1710.

Wir Friedrich August von Gottes Gnaden
König in Pohlen/ Groß-Herzog in Litthauen/
Reußen/ Preußen/ Mazovien/ Samogitien/
Klobien/ Volhynien/ Podolien/ Podlachien/ Lieffland/
Smolensko/ Severien und Ischernikovien/ Herzog zu
Sachsen/ Jülich/ Cleve/ Berg/ Engern und Westphalen/
des Heil. Röm. Reichs Erzmarschall und Churfürst/
Landgraff in Thüringen/ Marggraff zu Meissen/ auch
Ober- und Nieder Lausitz/ Burggraff zu Magdeburg/
Befürsteter Graff zu Henneberg/ Graff zu der Marck/
Ravensberg und Barby/ Herr zu Ravensstein/ etc.
Hiedurch fügen zu wissen: Demnach wir die der Stadt
Danzig zugehörige/ und in dem Werder gelegene Dörf-
fer/ und alle andere Kampen mit allen an- und zubehö-
rungen in Unsern besondern gnädigsten Schutz und
Protection genommen/ dergestalt/ daß selbige von allen
Einquartirungen/ Contributionen/ Exactionen/ Foura-
gierungen/ Podwoden und Vorspannungen/ auch sonst
allen andern militärischen Anforderungen/ Executionen
und molestirungen exem- ret und befreyet seyn sollen.
Als befeh- en Wir hierdurch gnädigst und ernstlich an ge-
sampte unsere Generalität/ auch alle andere hohe und
niedrige Officirer sambt gemeiner Soldatesque Unserer
Armee sich hiernach gehorsamst zu achten/ beregte Dörf-
fer mit deren Zubehörungen in alle wege mit obberühr-
ten

ten Anmuthungen / auch sonst allen anderen Gewalt-
thätigkeiten und Belästigungen / es sey an Personen/
Häusern/ Gütern/ und anderer Haab und Vermögen/
gänzlich zu verschonen/ und also wieder dieselbige Salve
Gvarde in keinerley weise zu handeln / oder handeln zu
lassen/ bey vermeydung Unserer Ungnade und schweren
Verantwortung / auch nach befinden ernster Ahndung
und unausbleiblicher Bestrafung / wie denn auch
sonst im übrigen an jedermänniglich / denen dieses vor-
gewiesen werden möchte/ sonderlich der Crohn und de-
nen Czaarischen Auxiliar - Troupen hierdurch Unser
gnädiges Gesinnen und Begehren ergethet / diesen Un-
seren ertheilten Schutz-Brieff gebührend zu respectiren.
Urkundtlich vermittelst Unserer eigenhändigen Unter-
schrift und vorgedruckten Königl. Chur-Secret. Datum
Danzig / den 6. Decembr. Anno 1710.

AUGUSTUS REX.

Adam Friedrich von Braun.

Das Bau-Ampt / die Mehring / Scharpau und Höchte
wie auch Hela / und die Hospital-Dörffer / haben
gleichen Inhalts Salve - Garde Briefe erhalten.

Versio latina.

**Nos Fridericus Augustus, DEI Gratia Rex
Poloniæ, Magnus Dux Lithuanix, &c. &c. &c.**

**S. R. Imp. Archi-Mareschallus & Princeps
Electoꝝ, &c. &c. &c.**

Hisce notum facimus, postquam Civitatis Gedanensis Bona Patrimonialia, speciatim in Insula Stublaviensi sita, omnesque reliquas insulas cum omnibus at- & pertinentiis in specialem Nostram defensionem & Protectionem recepimus, ita ut *ab omnibus hospitationibus, Contributionibus, Exactionibus, Pabulationibus & angariis & in genere omnibus militaribus prætensionibus, Executionibus & molestiis exempta & libera* esse debeant, Eapropter præsentibus pro gratia nostra & serio mandamus omnibus nostris Generalibus cæterisque superioribus atque inferioribus Officialibus gregariisque militibus Copiarum Nostrarum, ut mandatis hisce Nostris obsequantur, & in præfatis Bonis Patrimonialibus & eorum pertinentiis, quovis modo & tempore, à prædictis prætensionibus, omnibusque aliis violentiis, & aggravationibus, quoad personas, domos, facultates & reliquas fortunas penitus supersedeant, adeoque hisce Nostræ Salvogardiæ-Literis nullatenus contraveniant, nec alios contravenire permittant, nisi gratiâ Nostrâ excidere, de attentatis respondere, & pro ratione circumstantiarum gravissimis & irremissibilibus subiacere velint pœnis: Quemadmodum etiam ab omnibus & singulis, quibus hæ literæ monstrabuntur, imprimis ab *Exercitu Regni* & auxiliaribus Czareæ Majestatis Copiis clementissimè requirimus, ut has Salvagardiæ Nostræ literas in respectu debito habeant. In præmissorum fidem præsentem manu Nostra

AUGUSTUS REX.

Adamus Frider. de Braun.

Ejusdem tenoris Salvogardiæ-Literas etiam pro Neringensibus, Scharpaviensibus & Montanis ut & Ædilitiis Helenensibus & Hospitalaribus Bonis Civitatis patrimonialibus Sacra Regia Majestas expediri curavit. Eodem die & Anno.

No. 62.

Literæ Serenissimi Regis Polon. Augusti II.
ad Supremum Regni Exercituum Ducem. An-
no 1711.

AUGUST Wtory Krol Polski, &c.

Jasnie Wielmożny Uprzemyie Nam miły.

PRzysłało do Nas az na to miejsce Miasto Nasze
Gdansk Umysłnego swego supplikuiąc o za-
szczyt y conservatią circa libertates & immu-
nitates Miastu pomienionemu y Dobrom Jego
servientes. Więc jakosmy pod bytnością Naszą par-
tykularną temusz Miastu przyobiecali Protekcya,
y przy Prawach y Wolnościach ich conservatią, tak
O 2 ządamy

zadamy po Uprz. W. *abyś pomienione Miasto, Decus
Provinciey Pruskiey onszem y całego Państwa Na-
szego y Rzeczy Pospolitey w osobliwej miał considera-
cyi, y Dobra iego od wszelkich impetycyi, aggravatyi,
exekucyi y ciężarów woyskowych władza swoia Het-
manska zaszczycał.* Co Uprz: Wszy uśilnie za-
lećiwszy dobrego onemu od Pana Boga zyczymy
zdrowia. Dan w Obozie pod Stralsundtem dnia
7mo. MCa : Ośt. Roku Panskiego M DCC XI.
Panowania Naszego XV. Anno.

AUGUSTUS IREX.

Jasnie Wielmoznemu Adamowi Sieniaw-
kiemu, Kasztelanowi Krakowskiemu,
H. W. K., Uprzecznie Nam miłemu.

Versio præcedentium Literarum.

Augustus II. Dei Gratia Rex Poloniæ &c.

Illustrissimè, Sincerè Nobis Dilectè.

Misit ad Nos usque ad hunc locum Civitas Gedanensis
Nuntium suum, & supplicibus à Nobis contendit
precibus, ut eam circa libertates & immunitates Ci-
vitati prædictæ & Bonis ejus servientes, manutenere & conser-
vare dignaremur. Sicut verò sub præsentiam nostram in
ea Civitate particularem eidem promisimus Protectionem
& circa Jura & Libertates conservationem; ita requirimus
à Sincer. Vâ: ut *præfatam Civitatem, Decus Provinciae Prus-
sica*

sic imo universarum ditionum Nostrarum & Reipublica in singulari habeat consideratione & Bona ipsius ab omnibus impetitionibus, aggravationibus & oneribus militaribus, pro munere, quod gerit, supremi Exercituum Regni Ducis, libera manuteneat: Quod Sinceritati Vestrae enixe commendantes prosperam Eidem precamur valetudinem. Dab: in Castris ad Urbem Stralsundensem d. 7. Octobr. Anno Domini M DCC XI. Regni verò Nostri XV. Anno.

AUGUSTUS REX.

Illustrissimo Adamo Sieniawski, Castellano Cracoviensi, Supremo Exercituum Regni Duci, Sincere Nobis dilecto.

No. 63.

Ex Responso quod Nuncio Regio dedit Terrarum Prusiae Conventus Generalis Culmae d. 5. Octobr. Anno 1660.

Humillimis quoq; apud Sacram Regiam Majestem denuò intercedunt precibus Status & Ordines ut ——— Dn. Thesaurarius Regni *tam diu donec de Laudatis ac in Thesaurum illatis certò prius sibi constiterit* ab assignationibus imposterum transmittendis non tantum supersedeat, sed etiam extraditas revocet.

O ;

Ex

**Ex Instructione Nuntiis Terrarum Prusiae
ad Comitia Varfaviensia in Conventu Generali
Thorunensi d. 26. April 1661. datâ.**

Sollicitabunt M: ac Generosi Domini Nuntii, ne Illustrissimus Regni Thesaurarius ex Contributionibus publicis exercitus stipendiorum solutioni destinatis in alios extraordinarios præterquàm solius exercitus usus ac necessitates quidpiam eroget. Non minus in eo quoque sollicitè agent, *ne in posterum Illustrissimus Thesaurarius Regni Terris his solvendum quidpiam assignet, priusquam de iisdem Contributionibus à Nobis laudatis ac conclusis certior Factus fuerit* & quo magis indemnitati Illustrissimi Domini harum Terrarum Thesaurarii prospectum sit, præcavebunt insuper M. ac Generosi Domini Nuntii, ne Is ad Tribunal Radomienſe eo nomine evocetur ac infestetur.

Laudum Anni 1667.

Nos Status & Ordines Terrarum Prusiae in Conventu Generali Graudenti congregati notum testatumque facimus quorum interest. Quod cum hæ Terræ vigore Declarationis in Comitiiis nuperis per Dominos Nuncios factæ respectu 24. Fumalium à Regnicolis laudatarum negotium Contributionis integrum ad Conventum post Comitiam more usitato receperint cum istâ modificatione, quod non ultra Tariffam seu summam agrariarum cum abjuratis secundum sancitum Anni 1661. computandam teneri debeant; Et tamen nunc innotescat, quod Illustrissimus Dominus Regni Thesaurarius summas longè majores & istam Tariffam 24. agrariarum excedentes Exercitui tradiderit: Ideo vigore hujus Laudi, inhærentes Declarationi Comitiali præcusto-

custodimus & Illustrissimo Domino Thesaurario Prusiae committimus, quod *ultra Tariffam* istam 24. Agrariarum, quæ summam 115024. Flor. 24. Gr. efficit, *nullas assignationes* recipere debeat atque *Illustrissimo Regni Thesaurario significare, ne ultra Tariffam molestias nobis per assignationes causetur.* In præmissorum fidem Sigillum harum Terrarum hisce subappressum est. Actum & datum in Conventu Generali Graudentin: die 21. Novembr. 1667.

No. 64.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiae Graudenti in Conventu Generali congregati Universis & Singulis, quorum interest, notum testatumque facimus. Cum ob plurimas ac legales causas ad præsens Ratiocinia & calculum Thesauri differri necessum fuerit, ne id imposterum amplius in sequelam trahere liceat, præsentibus præcavendum esse duximus, constituimusque, *quod deinceps semper circa laudandas Contributiones, more pridem solito, calculus Thesauri exhiberi debeat.* In præmissorum fidem Sigillum Terrarum Prusiae hisce subapprimi iussimus. Actum & Datum Graudenti in Conventu Generali d. 10. Octobr. 1672.

No. 65.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiae in Conventu Generali Graudenti congregati, universis & singulis, quorum interest, notum testatumque facimus. Quia Nos reassumendo anteriora lauda de non differendis Thesauri rationibus, Conventus præsentis autoritate sancimus & statuimus, *quod secundum Justitiam & aequitatem rationes Thesauri imposterum post illatas in Thesaurum contributiones statim*

*statim proximo in Conventu reddi, nullaque in eo dispensatio ad-
mitti debeat, ita ut nec ad aliarum contributionum mentionem,
nisi prioribus liquidatis, descendi possit. In præmissorum
fidem Sigillum harum Terrarum hisce subappressum est.
Actum & datum Graudenti in Conventu Generali. d. 23.
Octobr. Anno 1679.*

No. 66.

**Excerptum ex literis Illustrissimi Domini
Fabiani Czern Palatini Mariæburg. ad Senatum
Gedanensem occasione telonei ad Album mon-
tem iniquè instituti scriptis Anno 1588. d. 3. April.
Scumæ.**

S ist sich nicht allein zu verwundern / sondern
mag auch **GOTT** im Himmel erbarmen / daß
man mit dieser schönen herrlichen Provintz und
dero Freyheiten und Privilegien also spielet / und die / so
es sollen defendiren helffen / seynd gleich diese so
es ins **Werck** setzen. Wann unsere Vorfahren die
alten deutschen Preußen solten uffstehen und ansehen
wie es zugehet / glaub gewiß vor Herzkleid würden sie
wieder sterben und länger nicht begehren zu leben. **O**
*Patria Patria, si in illis esset fides, in quibus summa esse
deberet, non laboraremus.* Aber es gehet uns Preußen:
dato uno absurdo seqvuntur infinita. Wo bleibt unser Indi-
genatus. **I**hnd fordern Ihr. Majest. die **Wn**brängen
uf / mit großem beschwer und untergang armer Leute.
Do wir **I**hro Majestät als ein neu und ankommenden
Herrn

Herrn im Lande hatten / also hätten wir unanimiter
Seine Majestät antreten sollen / und unsere Gravamina
deduciren / und um Abstellung bitten. Aber wies uns
herzlich ist / so haben wirs auch fortgestellet / und
die / so die ersten billich seyn solten / waren die letzten.
Gott gebe daß alles wol gerathe. Aber ich besorge
scientes & volentes perimus. An etlichen Orten
hab Ich gesehen angeschrieben mit güldenen Buchstaben:

**Eigener Ruß und junger Naht /
Troja und Rom zustöhret hat.**

Was wird denn dies Vaterland zustöhren und zu Grün-
de machen. Vielleicht finden sich och solche Ursachen.
Gott wende alles böse von uns und erbarm sich unser.
Besser hievon mündlich zu reden als zu schreiben.

Versio præcedentis Excerpti.

Est quod non modo miremur, sed cujus ipsum in cœlis
Deum misereatur, ita ludi pulchrâ hâc & egregiâ Pro-
vinciâ ejusque libertatibus ac privilegiis. Atque *hi, qui-
bus incumberet mutuò defendere, illi sunt, qui mala perficiunt.*
Si Majores nostri Veteres Germani & Pruteni resurgerent, &
quæ aguntur viderent, certe credo præ dolore denuo moritu-
ros vivereque diutius non cupituros fore. *O Patria Patria! si
in illis esset fides, in quibus summa esse deberet, non laboraremus:*
Sed ita se res habet cum nobis Prutenis. Dato uno absurdo
sequuntur infinita. Ubinam est noster Indigenatus. Jam
Regia Majestas convocat Wybrancios seu selectos milites cum
magno incommodo & interitu pauperum. Dum Regiam
P Majesta-

Majestatem, novum & advenientem Dominum in his Terris habebamus, oportuisset unanimiter Eam accedere, gravamina nostra deducere, atque abrogationem eorum petere. Verum ut cordi nobis negotium est, ita profecuti sumus. Atque *hi, qui merito debuissent primi esse, erant postremi.* Faxit DEUS ut succedant omnia prosperè. Ast vereor. *Scientes & volentes perimus.* In quibusdam locis vidi notatum aureis literis :

Consilium Juvenum, propriique cupido
lucelli

Effecere olim Trojæ Romæque ruinas.

Hujus igitur *Patriæ* ruinas quid efficiet? quidque eam pessundabit? Fortè geminæ quoque causæ reperiuntur. Avertat cuncta mala DEUS nostrique misereatur. Præstat conferre de his oretenus quàm scribere.

No. 67.

Excerptum ex Sermone, quem ad Sacram Regiam Majestatem Polon. in Comitibus Varfav. 1563. nomine Consiliariorum Prusiæ, Polonicè habuit Dn. Joannes à Dzialin Dzialinski Palatinus Pomeraniæ.

*Serenissime Clementissime Rex &
Domine.*

Cum magnâ afflictione nostrâ audivimus nos per Ministerialem vocatos esse, ad Jura & Privilegia, ratione bonorum, tam ab Antecessoribus Regiæ Majestatis Vestræ
quàm

quàm ab Ipsâ Regia Majestate Vestra datorum & concessorum, hodiernâ die producenda, eò nos pertrahendo, ut Statuto seu Constitutioni sine nobis sancitæ quodammodò subiecti esse debeamus, id quod nunquam agnovimus nec agnoscere volumus. Benè etiam meminit Regia Majestas Vestra, nos non tantùm verbis sed etiam scriptis protestationem nostram interposuisse, cujus quoque hìc Varsaviæ degentes Personam Regiæ Majestatis Vestræ commonefecimus, spem erga Regiam Majestatem Vestram, ceu erga Christianum Dominum & Regem fovescentes, Regiam Majestatem Vestram nos ulterius ad res istas non esse compulsuram, quoniam & hoc pro Nobis militat, quòd Regia Majestas Vestra in omnibus causis notabilibus solummodò cum Consiliariis Terrarum Prussiæ deliberare teneatur. Id quod tamen apud Regiam Majestatem Vestram per omne hoc tempus precibus impetrare non potuimus; Quamvis & id nobis suffragatum fuerit, quod Regiæ Majestatis Vestræ Antecessores, ubi ardua ejusmodi negotia in Terris illis obvenerunt, eadem solummodò cum Suis Consiliariis Terrarum Prussiæ expenderint & definiverint; prouti illud in præteritis Comitibus Petricoviensibus latius & solidius coram Sacrà Regiâ Majestate Vestrà demonstratum est. Probè etiam intelligimus, nos ad illâ Ministerialis Vocationem, quia Legati sumus ab omnibus Domi relictis Fratribus nostris & communibus Statibus, hìc comparere non teneri, ex his rationibus, quòd, sicut Statuto seu Constitutione obstricti non sumus, ita nec acclamationi Ministerialis, tanquam ex Statuto vel Constitutione prædictâ subsequenti, parere teneamur; Quia etiam Consilarii sumus, quem titulum Regia Majestas Vestra nobis tribuit. Quod si verò teneremur ea servare, quæ Regia Majestas Vestra cum Suis Consiliariis in Comitibus Regni statuit, id spontaneæ submissioni, per Majores Nostros Regiæ Majestatis Vestræ Antecessoribus

foribus gloriosissimæ memoriæ factæ planè non consentaneum
esset : Hoc enim nunquam moris fuit , etiam apud illos Do-
minos , à quibus Antecessores nostri ex legitimis causis reces-
serunt. Quin & apud omnes populos moris non est , ut ex
aliâ servitute in aliam eandemque majorem se transferant, sed
in majorem libertatem. Prouti etiam pari modo à Regiæ Ma-
jestatis Vestræ Antecessoribus immunitates nobis & jura con-
cessa & à succedentibus Regibus æquè ac à Regiâ Majestate
Vestrâ confirmata sunt. Ratio etiam edocet , Antecessores
Regiæ Majestatis Vestræ non sine causâ Consiliarios, uti Epi-
scopos , Palatinos , Castellanos , Succamerarios , & Majores
Civitates Sibi ac Terris à Consiliis constituisse , idque procul
dubio à Regiæ Majestatis Vestræ Antecessoribus ideò factum
est , quòd Sux Regiæ Majestati sine iisdem Consiliariis nihil
facere competiit , circa quod jus , Regiæ Majestatis Vestræ An-
tecessores gloriosissimæ memoriæ , usque ad felix Regiæ Maje-
statis Vestræ Regnum , Terras conservârunt , & non modò
Terris Consiliarios Suos dederunt , sed etiam Gubernatorem
cum consensu earundem Terrarum loco Sui constituerunt :
Prouti illud Privilegium nostrum prolixè testatur , nos
ita & hoc modo in causis & negotiis nostris extra Provin-
ciam non posse evocari. Quinam essemus Consilarii , si ea
servare teneremur , quæ Regia Majestas Vestra hic statuit ?
Id , lanè , in magnam nostri & tituli Consiliariorum Prutenor-
um imminutionem fieret. Porro quoque tam nostrum ,
nempe Consiliariorum Prussæ , quàm etiam Capitaneorum
juramentum peculiari titulo formatum est , ut ita Regia Ma-
jestas Vestra facile conjicere possit , siquidem etiam alio jure
aliâque consuetudine gaudemus , quòd in nos , nobis absen-
tibus , nihil statui potuerit. Spectavimus etiam , quomodò
Regia Majestas Vestra cum Legatis Lithuanicis se gesserit ,
nempe quod iidem non per acclamationem Ministeriales ,
sed

fed per Legationem è medio Regiæ Majestatis Vestræ Confiliariorum cum magnâ honoris testatione in hunc locum coram Regiæ Majestatis Vestræ Personâ deducti fuerint, &c.

No. 68.

Ex Literis Statuum & Ordinum Prusfiæ, in Conventu Generali Graudentin. Anno 1594. d 9. Augusti congregatorum, ad Consiliarios Regni Poloniæ scriptis.

NEquè enim existimamus Reverendissimas, Illustres ac Magnificas Dominationes Vestras latere, quâ fide quâq; animi constantiâ Majores Nostri inclyti Poloniæ Regni sceptrum amplexi, se eidem *non vi vel armis* coacti, sed *ul- tro ac sua sponte, intervenientibus certis pactis* atque conditionibus submiserint, ut Regno quidem Poloniæ uniti & incorporati, peculiarem tamen & *ab inclyto Polonia Regno diversam plane Reipubl. formam* retinuerint, in quâ peculiare constituti Magistratus, peculiaris ac à Regno plane diversa jurisdictioni & legum ac jurium ratio, aliaque denique rerum omnium, quæ in Terris Prusfiæ conspiciuntur, facies & quædam non obscura distinctio. Quibus omnibus Majores Nostri pacificè & quietè sine ullius hominis interpellatione, vi vel impedimento, tanquam fideles Serenissimorum Poloniæ Regum subditi supra hominum memoriam usi sunt, & eum usum ad Nos quoque suos posteros, qui non minore fide, constantiâ, cultu ac obsequio inclytum Poloniæ Regnum semper demereri adnixa & Majorum vestigiis insistere conati sumus, traduxerunt & per manus transmiserunt, ita ut juris præscripto, iis omnibus libertatibus, privilegiis, immunitatibus ac consuetudinibus, quibus Majores Nostri gavisi sunt, Nos quoque meritò gaudeamus,

deamus, & iis non in cuiusquam præjudicium, sed cum propriè nostra, ac nobis Majorum nostrorum & nostro quoque merito concessa, & ex merà Serenissimorum Poloniæ Regum liberalitate donata sint, nostro jure eoque Nobis debito utamur. Et quamvis *hiscæ proximis aliquot annis, præter certè nostrum meritum, ita nobiscum actum sit & etiamnùm agatur, quasi peculiari- bus juribus, privilegiis, libertatibus ac consuetudinibus prorsus vacui, anticipibus & incertis casibus relictis fuerimus*: Nos tamen ea omnia ob summum cultum & reverentiam erga Principem Nostrum ita toleravimus, ut interim de nostro jure, nostris- que libertatibus & privilegiis nihil quicquam ullo tempore remiserimus, sed ea, cum vivæ vocis per Internuntios factis protestationibus, tum literis Nostris & ad Serenissimos Principes Nostros, & Reverendisimas quoque Illustres ac Magnificas Dominationes Vestras, *Fratres Nostros, Majores & Amicos*, perpetuâ observantiâ venerandos, missis, retinuerimus: sperantes futu- rum, ut nobis aliquando Sol justitiæ & æquitatis illucesceret, cu- jus radiorum vi atque calore semina libertatum nostrarum erecta pristinum vigorem, candorem atque nitorem recuperarent.

No. 69.

Ex Laudo Conventus Generalis Culmen- sis Anni 1660. d. 5. Octobr.

EX Thesauro vero Prusiæ, quo nomine Illustrissimi Ter-
rarum harum Thesaurarii fides præsentibus firmiter obli-
gatur, prædictæ contributiones, quæ in Thesaurum oblatae
fuerint, citius non extradentur, priusquam Accisa currens,
contra Jura & Privilegia harum Terrarum noviter introducta,
realiter & in effectu abolita cassataque, & Miles præsidarius
ex Civitatibus aliisque locis Prusiæ eductus, denique *exactio-
nes, stativa, Hyberna nec non & recens pro sustentando milite*
præsi-

praesidiario in his Terris introducta exactiones pecuniariae penitus abrogata fuerint.

No. 70.

NOs Status & Ordines Terrarum Prusiae in moderno Conventu Generali Graudentinensi congregati, universis & singulis quorum interest, notum testatumque facimus. Quandoquidem à privato *Tribunalis Radomensis* Conventu, cujus Activitas ex praescripta Comitiorum proximè praeteritorum Lege cessare debet, his Terris, earundemque antiquissimis ac sanguine partis Juribus atque Immunitatibus, summa & ab accessione ipsa ad Regnum inaudita illata est violentia, in personis Illustrissimi atque Excellentissimi Domini Palatini Pomeraniae, Terrarum harum Thesaurarii, Ejusdemque Officii Castrensis, atque Magnifici Domini Joannis Elzanowski, ex Palatinatu Mariaeburgensi ad Tribunal Radomiense Deputati Judicis, latis contra ipsos praegravabilibus ac nullatenus subsistentibus conquisitis Decretis ac condemnationibus, oppressa ejusdem Magnifici Domini Elzanowski violenter libera voce, datisque aliis gravibus injuriis, ulteriorque adhuc ipsis contra expressa Terrarum harum Lauda ac Constitutionem Regni Anno 1678. Executionum extra-Provincialium metuenda sit insolentia, hinc in eum casum, quodsi tales *executiones* à quocunq; attentari vellent, subveniundo indemnitati Terrarum & Incolarum, praesentis Laudi autoritate statuimus, *ne talia Decreta vel Illustrissimi & Excellentissimi Domini Palatini vel eorum Officia exequantur*, vel in suis Palatinatibus executiones fieri patiantur, sed sese tam injuriosis, convocata per Rothmagistros nobilitate Palatinatus sui, opponant Decretis, & jus suum tueantur. *In contrafacientem enim consurgemus universi, & integritati juris Nostri assistemus.* Cavemus quoque ac spondemus nobis invicem, quod conjunctis

junctis animis & studiis, Terrarum ac Civitatum commodum, omni operâ atque conatu promoturi, Jura, Privilegia & Immunitates Easdem concernentes, absque omni respectu personarum tuituri, omniaque ea, quæ ad salutem & incolumitatem prædictarum Terrarum & Civitatum, earumq; omnium ac singularum jurium & Privilegiorum pertinere videbuntur, præstituri sumus. In præmissorum fidem Sigillum harum Terrarum hisce subappressum est. Actum & Datum Graudenti in Conventu Generali d. 30. Junii 1687.

Ex Instructione à Conventu Generali Terrarum Prusiæ, Graudenti d. 5. Aprilis 1712. celebrato, datâ Nuntiis ad Comitiam Varsaviensiam.

Cùm quoque hucusque Indigenatus Terrarum Prusiæ, & alia Civitatum Majorum ac minorum Jura, per *indebitam* Ordinis Equestris & Civitatum *extra Forum, quod habent, evocationem*, maxima passa sunt præjudicia, proindè serio promovebunt, ut in futurum Jura illa legitimè obtenta sanctè observentur, Civitatesque Majores ac minores circa eadem conserventur, *Evocationesque extra Forum & quicquid in fundamento earum subsecutum*, tollantur.

Merentur hoc loco repeti sub Num. 2-18. ut & Num. 23-35. passim producta, atq; addi, quæ inter Jura Prusiæ Typis publicata leguntur ad D. Sigismundum Regem Ordinum Prusiæ missa Legatio, Eidemq; Serenissimo Regi oblata supplicatio An. 1548.

Menda Typographi sic corrigantur.

- Pag. 8. Lin. 22. pro *scitu* leg. *scito*.
 9. Lin. 17. pro *adhunc* leg. *adhuc*.
 12. Lin. 17. pro *Mlite* leg. *Milite*.
 13. Lin. 4. pro *sollicitudinem* leg. *sollicitudinem*.
 16. Lin. 15. pro *datâ* leg. *data*.
 17. Lin. 8. post verba : *Ordinum sententiâ* add. *Anno 1660. Eorundem Responso, atq;*
 17. Lin. 13. pro *ullam contributionem* leg. *ullas contributiones*.
 17. Lin. penult. pro *tubines* leg. *turbines*.
 20. Lin. ult. pro *introspicient* leg. *introspicienti*.
 24. Lin. 23. pro *incorportionis* leg. *incorporationis*.
 30. Lin. 6. pro *ordnaria* leg. *ordinaria*.
 36. Lin. 15. dele. *quoq;*.
 38. Lin. 11. pro *continuae perditiones* leg. *continûe perditiones*.
 38. Lin. 21. pro *Ordinis* leg. *Ordines*.
 40. Lin. 25. pro *relinquant* leg. *relinquant*.
 40. Lin. 26. pro *ferrent* leg. *fervent*.
 40. Lin. 27. pro *speranter* leg. *sperantes*.
 45. Lin. 2. pro *illatoq;* leg. *illataq;*
 49. Lin. 12. pro *eorum* leg. *earum*
 58. Lin. 18. pro *isdem* leg. *iisdem*
 61. Lin. 14. pro *aliquin* leg. *alioquin*.
 61. Lin. 16. pro *importunitati* leg. *importunitate*
 79. Lin. 2. pro *Statum* leg. *Statuum*.
 80. Lin. ante-penult. pro *Culnensi* leg. *Culmensi*.
 83. Lin. 3. pro 168. leg. 1618.
 83. Lin. 17. pro *referemus* leg. *referremus*
 86. Lin. penult. pro *intulerint* leg. *intulerunt*.
 88. Lin. 5. pro *Radomensi* leg. *Radomiensi*.
 88. Lin. 12. pro *Radomensis* leg. *Radomiensis*.
 90. Lin. 15. pro *id eo* leg. *ideò*.
 90. Lin. 17. pro *præsenti* leg. *præsentibus*.

- Pag. 90. Lin. 21. pro *vigesimo 4to.* leg. *trigesimo 4to.*
 96. Lin. 19. pro *remissionem* leg. *remissio.*
 96. Lin. 20. pro *factam* leg. *facta.*
 101. Lin. 10. pro *Gilbatzewski* leg. *Gilbaszewski.*
 101. Lin. 19. pro *in amia* leg. *infamia.*
 103. Lin. 21. pro *defensionom* leg. *defensionem.*
 104. Lin. 25. pro *besehen* leg. *befehlen.*
 106. Lin. 11. pro *pabulationibus* leg. *pabulationibus.*
 106. Lin. 15. pro *inferioribus* leg. *inferioribus.*
 108. Lin. 17. pro *Illustrissimè* leg. *Illustrissime*
 109. Lin. 18. pro *Majestem* leg. *Majestatem.*
 110. Lin. 9. pro *inposterunm* leg. *imposterum.*
 110. Lin. 10. pro *iisdem* leg. *iisdem*
 111. Lin. 19. pro *biscè* leg. *bisce.*
 115. Lin. 19. pro *definivernit* leg. *definiverint.*
 115. Lin. 22. pro *illā* leg. *illam.*
 116. ult: pro *Ministerialies* leg. *Ministerialis.*

5/93

H. HEINRIC
Buchbindere
Rottenburg

Rosenberg, Albert Jan

Responsio Civitatis Gedanensis Ad Scriptum Quod Circa Irruptionem Militum
Exercitus Regni Poloniae, In Bona Istius Civitatis Patrimonialia, Sub
Manifesti forma nomine Illustrissimi Domini Dn. Jacobi Sigismundi Rybinski,
Regni Venatoris & Generalis Locum-tenentis prodiit

[S.l.] 1712

Bor. 342 I

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10015111-5

VD18 11592141